

ទស្សនាវដ្តីនៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

វិស្វកម្ម ការពិត

- ◆ កូមីណូម៉ាត់ និងជនក្រសួងកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៧៩
- ◆ កម្ពុជាគឺប្រទេសមួយដែលមិនសាបសូន្យឡើយ
- ◆ ប្រាសាទព្រះវិហារនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា៖ សន្តិភាពពិតពេលវេលា

បែកខ្ញែកដោយឥតគិតថ្លៃដល់មន្ទីរ ស្រុក និងយុំ ទូទាំងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

លេខ៣០៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២៥

ទស្សនាវដ្តីនៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

មាតិកា

សំបុត្រ

- ◆ ភូមិណាង ចាន់ និងជនភៀសខ្លួនកម្ពុជា..... ១
- ◆ កម្ពុជាគឺប្រទេសមួយដែលមិនសាបសូន្យឡើយ... ២
- ◆ ប្រាសាទព្រះវិហារនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា៖ ៤
- ◆ ប្រទេសថៃ ត្រូវតែបញ្ឈប់ការបង្កើនប្រធានបទ .. ៥
- ◆ ប្រទេសថៃកំពុងញុះញង់បង្កសង្គ្រាមដោយចេតនា ដោយប្រើប្រាស់វិធានការយោធា ៧
- ◆ អនាគតអាសយាវន្ត្តនពោធិ៍បិនតុន ៨

ផ្នែកឯកសារ

- ◆ មតិណែនាំរបស់៨៧/០ អំពីព្រឹត្តិការណ៍ទម្លាក់.. ១១

ផ្នែកប្រវត្តិសាស្ត្រ និងការស្រាវជ្រាវ

- ◆ ឆ្លង ចាន់ម៉ូល ហៅ ឆ្លង ចាន់ដាវ៉ាវ៉ាវ៉ា : ១៤
- ◆ រក្សា សំបុក : អតីតប្រធានដំរីអូរឬក ១៧
- ◆ អ៊ុយ ប៊ុនម៉ាប៉ា : អតីតទាហានប៉ារ៉ាវ៉ា ២២
- ◆ វណ្ណ ថន : អតីតក្រុបគ្រឿងនៅជំរឿនចាន់... ២៦
- ◆ ក្មេងស្រីភៀសសឹក ៣១
- ◆ យ៉ន យន : ការជម្លៀសខ្លួនជាលើកទី២ ៣៣
- ◆ ព្រឹត្តិការណ៍ប្រទេសថៃឈ្នានពាន ៣៦
- ◆ អ្នកនេសាទជនជាតិថៃជាច្រើននាក់ត្រូវបាន .. ៣៩
- ◆ វិវាទព្រំដែនរវាងប្រទេសកម្ពុជា ៤២
- ◆ បច្ចេកវិទ្យាយោធាប្រទេសថៃ ដែលបាន ៤៦
- ◆ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា៖ សារវិស័យសង្គម នៃការ ប្រារព្ធពិធីបុណ្យកាន់បិណ្ឌ និងភ្ជុំបិណ្ឌ..... ៤៩
- ◆ ស្នូនកម្ពុជាគឺនៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា.... ៥៤



ស្ថានភាពជំរឿនភៀសខ្លួននៅតាមបណ្តោយព្រំដែនជាប់នឹងប្រទេសថៃ នៅទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ផ្នែកវេទិកាពិភាក្សាសាធារណៈ

- ◆ យុវជនចូលរួមវគ្គបណ្តុះបណ្តាលស្តីអំពី «ការលើកកម្ពស់លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងអភិបាលកិច្ច.. ៥៧

ផ្នែកស្រាវជ្រាវរកគ្រួសារ

- ◆ ស៊ី សាម៉េត : ព្យាបាលជំងឺពេទ្យយោធាខ្មែរ... ៦០
- ◆ ហុង កៀវ : ព្រះពុទ្ធនៅតែចូលនិព្វានកាលៈទេសៈស្រុកទេសវាត្រូវបត់បែន..... ៦២

រក្សាសិទ្ធិ

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា
 អនុញ្ញាតឱ្យបោះពុម្ពផ្សាយដោយ
 ក្រសួងព័ត៌មាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
 ប្រកាសទេសរដ្ឋមន្ត្រី និងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មាន
 លេខ៣៧/៩៣.មប្រក
 ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៨
 រូបថតឯកសារ៖ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

နာမ ငှ



ខ្លួន ក៏ដូចជាដើម្បីប្រយោជន៍មនុស្សជាតិក្នុងការ
កសាងពិភពលោកមួយប្រសើរជាងមុន ជនភៀស
ខ្លួនទាំងនេះ មិនត្រឹមតែធ្វើឱ្យប្រទេសកម្ពុជាកាន់តែ
ប្រសើរឡើង ប៉ុន្តែថែមទាំងធ្វើឱ្យប្រទេសថៃ និង
ប្រជាជាតិក្នុងតំបន់ទាំងមូល កាន់តែប្រសើរឡើង
ទៀតផង តាមរយៈការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ខ្លួន។ ចំពោះ
តថភាពជាក់ស្តែងដែលថាជនភៀសខ្លួនទាំងនេះ បាន
ទទួលរងទុក្ខវេទនា គឺជាសោកនាដកម្មមួយ មិនត្រឹម
តែសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជានិងប្រទេសថៃ ប៉ុន្តែគឺជា
សោកនាដកម្មសម្រាប់តំបន់ ពីព្រោះថាពាណិជ្ជកម្ម
ឆ្លងដែន ការដោះដូរទំនិញ និងអន្តោប្រវេសន៍ គឺជា
កត្តាជំរុញនាំនាំគ្នា ទំនើបភាវូបនីយកម្ម និង
សន្តិភាព ព្រមទាំងសន្តិសុខពិភពលោក។

កម្ពុជាគឺប្រទេសមួយដែលមិនសាបសូន្យឡើយ

នាង យុ



ប្រាសាទអង្គរវត្ត (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ខណៈពេលដែលពិធីបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌកំពុងប្រារព្ធឡើង នេះជាពេលវេលាដ៏សមរម្យមួយដើម្បីព្យាករណ៍និងគោរពចំពោះបុព្វការីជន និងវិវបុរសកម្ពុជាដែលបានរក្សាទុកដ៏ធំធេងបំផុតក្នុងការថែរក្សាប្រជាជាតិយើង ក៏ដូចជាចំពោះវិវកន្ត និងជនស៊ីវិលកម្ពុជាព្រមទាំងក្រុមគ្រួសារ ដែលបានពលីជីវិតដើម្បីជាតិកម្ពុជាកាន់តែអតីតកាលរហូតមកទល់ពេលបច្ចុប្បន្ន។ យើងត្រូវតែចងចាំពីការលះបង់របស់អ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហម និងជនរងគ្រោះនៃជម្លោះនិងសង្គ្រាមនាពេលកន្លងមក។ ជាងនេះទៅទៀតយើងត្រូវតែចងចាំពីវិវជនដែលបានពលីជីវិតក្នុងជម្លោះ នាពេលថ្មីៗនេះជាមួយប្រទេសថៃ។

ប្រទេសជាតិជំពាក់គុណវិវបុរសទាំងនេះ និងក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់ ហើយការពលីជីវិតរបស់វិវកន្តនិងប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងអំឡុងពេលនោះជាមួយប្រទេសថៃនាពេលថ្មីៗនេះ យើងត្រូវតែបន្តប្តេជ្ញាចិត្តស្វែងរកយុត្តិធម៌សម្រាប់ពលីកម្មរបស់វិវបុរសទាំងនោះ។ រាល់យុត្តិធម៌ទាំងអស់ ត្រូវឆ្ពោះតប្បដិសេធលើការចងចាំដូច្នេះចាប់ពីថ្ងៃនេះតទៅ យើងអាចចាប់ផ្តើមកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងស្វែងរកយុត្តិធម៌ តាមរយៈការចងចាំអំពីវិវបុរសដែលបានពលីជីវិតទាំងនេះ និងចូលរួមជាមួយក្រុមគ្រួសាររបស់វិវបុរសទាំងនេះ ក្នុងការធ្វើឱ្យជាសះស្បើយផ្លូវកាយ ផ្លូវចិត្ត

និងផ្លូវស្មារតី ចំពោះ ការបាត់បង់មនុស្សជាទីស្រឡាញ់ របស់ខ្លួន។ រឿងបុរសទាំងអស់សុទ្ធតែមានក្រុមគ្រួសារ ហើយការបាត់បង់ជីវិតនៃរឿងបុរសទាំងនេះ មិនត្រឹមតែ ជាសោកនាដកម្មដែលជះឥទ្ធិពលទៅលើក្រុមគ្រួសារ សាច់ញាតិ និងអ្នកជិតស្និទ្ធរបស់រឿងបុរសទាំងនេះ តែប៉ុណ្ណោះទេ ក៏ប៉ុន្តែជះឥទ្ធិពលទៅលើសហគមន៍ ទាំងមូលថែមទៀតផង។

ការចងចាំចំពោះរឿងបុរសដែលបានពលីជីវិត នឹងនៅតែស្ថិតនៅដក់ជាប់ក្នុងចិត្តយើងជារៀងរហូត ដោយមិនត្រឹមតែជាការរំលឹកដ៏សង្កេតថា ពេលខ្លះ សន្តិភាពទាមទារនូវការពលីជីវិតដ៏ទុក្ខខ្ពស់បំផុត ពីសំណាក់ប្រជាជនកម្ពុជាដ៏អស្ចារ្យប៉ុណ្ណោះទេ ក៏ប៉ុន្តែ គឺជាការរំលឹកបំផុសគំនិតថា កម្ពុជាគឺជាប្រទេសមួយ ដែលមិនចេះសាបសូន្យឡើយ។



ប្រាសាទព្រះវិហារ ឆ្នាំ២០១០។
(បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)



ប្រាសាទព្រះវិហារនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា៖ សន្តិភាពពិភពលោក

រ៉ាង យូ



លោក ធីម វិហារី នៅឯប្រាសាទព្រះវិហារ ឆ្នាំ២០២៤។ លោក ធីម គឺជាជំនួយការដ៏សំខាន់សម្រាប់សមាជិកសភាលោក ភីធីធី វ៉ែលស៍ ដែលធ្លាប់បានបំពេញការងារជូនសមាជិកព្រឹទ្ធសភាលោក ជាតិ លាហ៊ី អស់រយៈកាល ៣៧ ឆ្នាំ។ លោក ធីម ត្រូវបានគេសម្គាល់ថា គឺជា «បុគ្គលិកដ៏មានទីពឹងបំផុតម្នាក់ នៅក្នុងសភាដែលគ្រប់គ្រងគោលនយោបាយការបរទេសរបស់ សហរដ្ឋអាមេរិក និងជំនួយបរទេសរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក»។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

«ការប្រកាន់ខ្ជាប់ខ្លួននូវច្បាប់អន្តរជាតិ គឺជា មូលដ្ឋានគ្រឹះដ៏សំខាន់សម្រាប់សន្តិភាព និងសន្តិសុខ អន្តរជាតិ។ នីតិវិធីផ្លូវច្បាប់ដ៏សាស្ត្រមួយក្នុង ការដោះស្រាយជម្លោះ ដោយមិនចាំបាច់ប្រើប្រាស់ ប្រដាប់អាវុធ។ ហេតុនេះ សាលក្រមរបស់តុលាការ យុត្តិធម៌អន្តរជាតិស្តីពីការគ្រប់គ្រងលើប្រាសាទ ព្រះវិហារ បានផ្តល់ជាមូលដ្ឋានស្របច្បាប់ជាសកល សម្រាប់ទំនាក់ទំនងប្រកបដោយសន្តិភាព និង យុត្តិធម៌ រវាងប្រទេសថៃនិងប្រទេសកម្ពុជា ខណៈ ពេលដែលប្រទេសទាំងពីរកំពុងប្រឈមទៅនឹងបញ្ហា

នៅតាមបណ្តោយព្រំដែនរួមគ្នារបស់ខ្លួន។

ការប៉ុនប៉ងបន្តបត់បែន ឬផ្លាស់ប្តូរដោយបង្ខំទៅ លើសាលក្រមរបស់តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិដែល បានសម្រេចដោយអនុលោមទៅតាមច្បាប់នឹងបង្កជា ការប្រេះឆាយរាងគូនផ្លូវដែលមិនមែនតែចំពោះទំនាក់ ទំនងរវាងប្រទេសថៃនិងប្រទេសកម្ពុជាតែប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងចំពោះបទដ្ឋានក្នុងតំបន់ និងសកល លោក ដែលចាំបាច់សម្រាប់អនាគតរួមគ្នារបស់តំបន់ អាស៊ីអាគ្នេយ៍ថែមទៀតផង» ។

ប្រទេសថៃ ត្រូវតែបញ្ឈប់ការបង្ខំប្រធានបទ នៅកម្ពុជាបន្ទាប់បន្សំ

អាង យូ



ឧត្តមសេនីយ៍ត្រី ថ័ន សុខុន មេបញ្ជាការកងពលតូចអន្តរាគមន៍លេខ៨ (រូបខាងស្តាំ) និង លោក អាង យូ នាយកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

រាជរដ្ឋាភិបាលថៃបានបង្កើនការយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើបញ្ហាគ្រាប់មីន និងយុទ្ធភណ្ឌមិនទាន់ដុះ នៅតាមបណ្តោយព្រំដែននេះ គឺមិនមែនជារឿងខុសឆ្គងអ្វីទេ។ បញ្ហាគ្រាប់មីន និងយុទ្ធភណ្ឌមិនទាន់ដុះ គឺជាបញ្ហាដែលកើតមានជាច្រើនទសវត្សរ៍កន្លងមក ហើយខ្ញុំជឿជាក់ថាប្រជាជនកម្ពុជាយល់ស្របចំពោះគំនិតអារ៉ុធដីស្ងប់ស្ងាត់ទាំងនេះដែលបន្សល់ទុកពីសង្គ្រាមបានសម្លាប់ឬបង្កជាពិការភាពលើប្រជាជនស្នូតគ្រងរាប់ពាន់នាក់នៃប្រទេសទាំងពីរ នៅសង់ខាងតាមព្រំដែន។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក្តី ផ្អែកទៅលើស្ថានភាពការណ៍នៅតាមបណ្តោយព្រំដែននាពេលបច្ចុប្បន្ន

បញ្ហាគ្រាប់មីន និងយុទ្ធភណ្ឌមិនទាន់ដុះ គឺមិនមែនជាបញ្ហាចម្បងបំផុតដែលរារាំងដល់ដំណើរការសន្តិភាពនោះទេ។

ប្រទេសថៃត្រូវតែបញ្ឈប់ការបង្ខំប្រធានបទទៅរកបញ្ហាបន្ទាប់បន្សំ ហើយឯកមកផ្ដោតទៅលើបញ្ហាចម្បងនៅចំពោះមុខវិញ គឺការប្តេជ្ញាចិត្តប្រកបដោយតម្លាភាព យ៉ាងស្មោះត្រង់ និងឥតលក្ខខណ្ឌដើម្បីសម្រេចបាននូវសន្តិភាពតាមបណ្តោយព្រំដែន។ គ្រាប់មីន និងយុទ្ធភណ្ឌមិនទាន់ដុះ គ្រាន់តែជាសមាសធាតុផ្សំមួយផ្នែកនៃបញ្ហាជាយុទ្ធសាស្ត្រនេះតែប៉ុណ្ណោះ

ដែលប្រទេសទាំងពីរត្រូវធ្វើការរួមគ្នាក្នុងការដោះស្រាយ ហើយដំណោះស្រាយអាចដាក់ចេញបានលុះត្រាតែមានភាពស្មោះត្រង់ តម្លាភាព និងការប្តេជ្ញាចិត្តដោយសុចរិត រវាងរាជរដ្ឋាភិបាល និង

យោធានៃប្រទេសទាំងពីរ។ យោធាតាមការសង្កេតការនៅមូលដ្ឋាននាពេលកន្លងមក យោធាថៃពុំបានធ្វើការរួមគ្នាជាផ្លូវមួយ ជាមួយនឹងរដ្ឋាភិបាលថៃនោះទេ។



តំបន់ប្រវត្តិសាស្ត្រយោធា ក្នុងស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ។
(បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)



ប្រទេសថៃកំពុងបង្កសង្គ្រាមដោយចេតនា

ដោយប្រើប្រាស់វិធានការយោធា ដើម្បីសម្រេចបាននូវអ្វីដែលខ្លួនមិន អាចសម្រេចបានតាមរយៈផ្លូវច្បាប់នៃតុលាការ

ឆាន់ យ៉ា



អ្នកនាំពាក្យក្រសួងការពារជាតិថៃ (ប្រភព៖ សារព័ត៌មានថៃ)

ច្បាប់អន្តរជាតិបានឆ្លើយតបទៅលើករណីមួយ ចំនួនទោះបីជាមិនគ្រប់ជ្រុងជ្រោយទាំងអស់យ៉ាងណាក៏ដោយ នៅលើបញ្ហាព្រំដែនដែលប្រទេសថៃកំពុងតែមាន ជម្លោះជាមួយកម្ពុជា គឺជាបញ្ហាកំពុងទទួលរងការ វាយប្រហារ ការឈ្លានពានដោយខុសច្បាប់ សូម្បីតែ ក្រោយពេលដែលមានដំណើរការសន្តិភាពត្រូវបាន ដាក់ឱ្យអនុវត្តរួចហើយក្តី ប្រតិបត្តិការនិងសកម្មភាព ដ៏គ្រោះថ្នាក់របស់យោធាថៃដែលបង្កជាការរំខានធ្វើ ឡើងកៀងក្រៅ និងសកម្មភាពរំលោភបំពានយ៉ាង ធ្ងន់ធ្ងរលើអធិបតេយ្យភាពរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។

ខណៈពេលដែលសមាគមប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍ (អាស៊ាន) និងសហរដ្ឋអាមេរិក អាចមើលឃើញថា សកម្មភាពរបស់ប្រទេសថៃគឺជាការផ្ទុះឡើងបណ្តោះ អាសន្ន ដាច់ដោយឡែក និងមានកម្រិតក្នុងបរិបទ

ជម្លោះរវាងប្រទេសទាំងពីរយ៉ាងណាក្តី វាអាច ជាសកម្មភាពទៅរួចដែលបង្កាញថាទំហំជម្លោះបន្ត កើនឡើង មានបុស្ចុល្លភាពបញ្ហាដទៃ ដែលមិនមែន ជាបញ្ហាតូចតាចខាងលើអស់នេះទេ។ ខ្ញុំប្រាកដថា យើង កំពុងឈរនៅចុងស្ពានការណ៍ថ្មី និងគ្រោះថ្នាក់ ជាងមុន ដែលភាពស្មុំទិន្នន័យនៃផ្លូវឆ្ពោះទៅរក សន្តិភាពជាដំណាច់នឹងរលាយបាត់ស្ទើរ ហើយយើង នឹងប្រឈមមុខនឹងផ្លូវឆ្ពោះទៅរកជម្លោះជាបន្តបន្ទាប់ ដែលនឹងគ្មានអ្នកឈ្នះ ឬអ្នកបាញ់ គឺមានតែជន រងគ្រោះទាំងសងខាង និងដល់វិបាកដែលប៉ះពាល់ យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ មិនត្រឹមតែចំពោះប្រជាជនកម្ពុជានិងថៃ តែប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែក៏ចំពោះបណ្តាប្រទេសទាំងអស់ នៅក្នុងតំបន់ និងពិភពលោកថែមទៀតផង។

អនាគតអាសយានដ្ឋានពាណិជ្ជកម្ម ឬអាសយានដ្ឋានអន្តរជាតិភ្នំពេញ

ឆាន់ យុ



អាសយានដ្ឋានអន្តរជាតិពាណិជ្ជកម្មភ្នំពេញរបស់ខ្មែរក្រហម (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

នេះ ស្រីមុំ នៃសារព័ត៌មានឌីជីថល សម្ភាសន៍
លោក ឆាន់ យុ នាយកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា
១) ឌីជីថល (នេះ ស្រីមុំ)៖ តើលោកមានទស្សន
យ៉ាងណាចំពោះការបិទអាសយានដ្ឋានអន្តរជាតិ
ភ្នំពេញ ហើយតើលោកមានបទពិសោធន៍អ្វីខ្លះដែល
ចង់បំភ្លឺបំផុតក្នុងជីវិតនៅអាសយានដ្ឋាន
អន្តរជាតិភ្នំពេញ?

ឆាន់ យុ៖ ខ្ញុំជឿជាក់នៅទូលកោក (ជាយក្រុងភ្នំពេញ
នៅក្បែរសាលាបឋមសិក្សា ពៅ អ៊ុំ ដែលជាទីកន្លែង
ខ្ញុំរៀនចេះសរសេរ និងអានអក្សរ)។ ខ្ញុំមិនចាំបាច់
ធ្លាប់ទៅអាសយានដ្ឋានពាណិជ្ជកម្មភ្នំពេញឬអត់ទេ
ពីព្រោះសមាជិកគ្រួសាររបស់ខ្ញុំធ្លាប់ទៅសហរដ្ឋ

អាមេរិកក្នុងឆ្នាំ១៩៦៨ នៅពេលនោះខ្ញុំមានអាយុ
ប្រហែលជា៦ ឬ ៧ ឆ្នាំ ហើយពេលក្រោយមកទៀត
សាច់ញាតិម្នាក់ទៀតបានទៅប្រទេសបារាំង។ ប៉ុន្តែខ្ញុំ
គិតថា ខ្ញុំប្រហែលជាមិនដែលទៅព្រលាយន្តហោះ
ទេ ព្រោះខ្ញុំនៅក្មេងពេក។

លើកទីមួយ ដែលខ្ញុំចាំបានអំពីការជិះយន្តហោះ
គឺការចេញពីជំរំជនភៀសខ្លួនទៅប្រទេសហ្វីលីពីន។
ខ្ញុំបានស្គាល់យន្តហោះដំបូងនៅពេលដែលសហរដ្ឋ
អាមេរិកបានទទួលយកខ្ញុំទៅរស់នៅសហរដ្ឋអាមេរិក។
អាសយានដ្ឋានដំបូងដែលខ្ញុំបានស្គាល់គឺដូនម្យ៉ាង
ក្នុងប្រទេសថៃ ហើយបន្ទាប់មកគឺអាសយានដ្ឋាន
អន្តរជាតិជាឡាស់ ហូតរ៉េត នៅរដ្ឋតិចសាស់។ ខ្ញុំបាន

ស្គាល់អាកាសយានដ្ឋាននៅស្រុកកេមុនពេលដែល
បានស្គាល់អាកាសយានដ្ឋាននៅក្នុងស្រុករបស់
ខ្លួនឯង។

បន្ទាប់មកនៅឆ្នាំ១៩៩២ ខ្ញុំធ្វើការងារអ៊ុនតាក់
(អាជ្ញាធរអន្តរកាលអង្គការសហប្រជាជាតិនៅ
កម្ពុជា) ផ្នែករៀបចំការបោះឆ្នោត ហើយពេលនោះ
ខ្ញុំបានជិះយន្តហោះឡើងសំរៅហើយ។ នៅពេល
ដែលខ្ញុំមកដល់អាកាសយានដ្ឋានពោធិ៍ចិនគុន
ដំបូង (ក្រោយមកត្រូវបានគេស្គាល់ថាជាអាកាស
យានដ្ឋានអន្តរជាតិភ្នំពេញ) រឿងដំបូងដែលខ្ញុំចាប់
អារម្មណ៍នោះគឺ ក្នុងទីកន្លែងនោះ ព្រោះទីនោះខ្វះបន្ទប់
ទឹក។ វាខុសគ្នាទាំងស្រុងពីអ្វីដែលខ្ញុំធ្លាប់បានស្រមៃ។
ខ្ញុំតែងតែស្រមៃថាមានតែមនុស្សសំខាន់ៗនោះទេ
ដែលអាចជិះយន្តហោះចេញចូល ហើយអាកាស
យានដ្ឋានក៏មានភាពស្រស់ស្អាត ប៉ុន្តែនៅពេលដែល
ខ្ញុំបានមកដល់ វាផ្ទុយស្រឡះពីការស្រមៃរបស់ខ្ញុំ។
នៅពេលដែលខ្ញុំចាប់ផ្តើមធ្វើការងារលើរឿងប្រវត្តិ-
សាស្ត្រខ្មែរក្រហម ខ្ញុំបានឃើញរូបភាពអាកាស
យានដ្ឋានពោធិ៍ចិនគុននេះ ហើយខ្ញុំចាប់ផ្តើមប្រមូល
រូបថតនានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងអាកាសយានដ្ឋាន។ ខ្ញុំ
បានរក្សាទុករូបភាពដែលទាក់ទងនឹងយន្តហោះ
ពីព្រោះខ្ញុំគិតថាវាជាទីតាំងមួយដែលសំខាន់។ ខ្ញុំគិត
ថា អាកាសយានដ្ឋាននេះគឺប្រៀបដូចជាច្រកព្រំដែន
ដែលបើកស្វាគមន៍អ្នកធ្វើដំណើរគ្រប់រូបដោយគ្មាន
ការរើសអើង។ មនោគមវិជ្ជាទាំងឡាយបានចូលមក
ប្រទេសកម្ពុជាតាមរយៈច្រកអាកាសយានដ្ឋាន។
អាកាសយានដ្ឋានប្រហែលជាមិនដឹងទេថា មនុស្ស
មួយចំនួនបានបង្ហាញប្រទេសជាតិយើង, សម្លាប់
ប្រជាជន, ឬជួយអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសឬទាញយកដល
ប្រយោជន៍ពីប្រជាជនរបស់យើង ប៉ុន្តែអាកាស
យានដ្ឋាននៅតែស្ងាត់មន្ត្រីទាំងនោះជានិច្ច។ នេះ
ជាអ្វីដែលខ្ញុំបានចងចាំ។

វាហាក់ដូចជាមនុស្សម្នាក់ ដូចជាប្រជាជនកម្ពុជា
ម្នាក់ដែលមានសន្តានចិត្តល្អនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ
របស់កម្ពុជា នោះហើយអាកាសយានដ្ឋាន។ ទោះបី

ជាអាកាសយានដ្ឋានត្រូវបានសាងសង់ឡើង នៅក្នុង
សម័យអាណានិគមជប៉ុន និងបារាំង ខ្ញុំគិតថាអាកាស
យានដ្ឋានគឺជាអត្តសញ្ញាណមួយរបស់កម្ពុជា ដែល
ត្រូវប្រើប្រាស់តំណាងឱ្យប្រជាជន និងប្រទេសកម្ពុជា
ទាំងមូល។ វាក៏ជាប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់យើង។

២) ឪញ៉ា (នេន ស្រីមុំ) ៖ ប៉ុន្តែមានការទម្លាក់
គ្រាប់បែកនៅអាកាសយានដ្ឋានដែរឬទេ?

ឆាន់ យុ៖ មាននៅសៀមរាប។ មានបាញ់ផ្លោងនៅ
អាកាសយានដ្ឋានខេត្តសៀមរាប។ បាញ់ផ្លោងក្នុង
សម័យអ៊ុនតាក់។ នៅឆ្នាំ១៩៩២ ឬ១៩៩៣ ខ្មែរក្រហម
បានបាញ់ផ្លោងនៅអាកាសយានដ្ឋានខេត្តសៀមរាប។
ខ្ញុំនៅទីនោះ គឺនៅក្នុងអាកាសយានដ្ឋានតែម្តង។
នៅពេលដែលយើងរៀបចំនឹងឡើងយន្តហោះនៅ
ពេលល្ងាចស្រាប់មានគ្រាប់រ៉ុក្កែតដែលបណ្តាល
ឱ្យកញ្ចក់ទ្វារបង្គោលបែកអស់។ នៅពេលនោះម៉ោង
ប្រហែលជា២ ឬ៣រសៀល យន្តហោះដែលខ្ញុំធ្វើ
ដំណើរគឺ ជាមួយក្រុមហ៊ុន អាកាសចរភូមិន្ទកម្ពុជា។
ចំណែកឯអាកាសយានដ្ឋាននៅភ្នំពេញ គឺគ្មានទេ។

៣) ឪញ៉ា (នេន ស្រីមុំ) ៖ តាមទស្សនរបស់លោក
តើរដ្ឋាភិបាលត្រូវដល់អាទិភាពសម្រាប់ការវិនិយោគ
ឬកែលម្អលើតំបន់ណាខ្លះនៅអាកាសយានដ្ឋាន
អន្តរជាតិភ្នំពេញ?

ឆាន់ យុ៖ ខ្ញុំគិតថាវាមានតំនិតសម្រាប់រៀងទីតាំង



ទទួលបានការប្រគល់កងកម្លាំងថែរក្សាសន្តិភាពរបស់អង្គការ
សហប្រជាជាតិនៅព្រលាយន្តហោះអន្តរជាតិពោធិ៍ចិនគុន
នៅឆ្នាំ១៩៩២។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

នេះ ហើយ ទីតាំងនេះ គឺជា ទីតាំង ល្អ។ ខ្ញុំគិតថា គួរ ផ្តល់ អាទិភាព ទៅ ដល់ កងទ័ព កម្ពុជា ធ្វើឱ្យ អាគារ ស យាន ដ្ឋាន ក្លាយជា តំបន់ ដែល គាំទ្រ មូលដ្ឋាន កងទ័ព អាគារ ស និង សាលា យោធា ឬ មជ្ឈមណ្ឌល ហ៊ុក ហ៊ុន ស ម្រាប់ កងទ័ព ដើម្បី ធ្វើ ទំនើបកម្ម ផ្នែក កងទ័ព កម្ពុជា។ ទីពីរ ខ្ញុំគិតថា តំបន់នោះ គាំទ្រ ដល់ ប្រតិបត្តិការ ដឹកជញ្ជូន ទំនិញ ដើម្បី បង្កើន ពាណិជ្ជកម្ម របស់ កម្ពុជា ហើយ ដែល អាច មាន កន្លែង តូច មួយ នៅ ក្នុង អាគារ ស យាន ដ្ឋាន ធ្វើជា សារមន្ទីរ ឬ ទី ទ្វារ ន។

សរុប សេចក្តី មក ខ្ញុំគិតថា ប្រទេស យើង ជា ប្រទេស ក្រីក្រ នៅ ឡើយ ហើយ បច្ចុប្បន្ន យើង កំពុង មាន ជម្លោះ ជាមួយ ប្រទេស ថៃ ដូច្នេះ យើង ត្រូវ តែ មាន យុទ្ធសាស្ត្រ ដើម្បី ធ្វើ ទំនើបកម្ម របស់ យើង។ ឧទាហរណ៍ ជម្លោះ នេះ បាន បង្ហាញ ថា ប្រជាជន កម្ពុជា ជា ច្រើន នៅ តែ មិន ស្គាល់ អំពី ប្រវត្តិសាស្ត្រ របស់

ខ្លួន ហើយ យើង ត្រូវ យក ការ អប់រំ ផ្នែក ប្រវត្តិសាស្ត្រ ជា អាទិភាព នៅ ក្នុង សាលារៀន និង ស្ថាប័ន ទាំងអស់ រួម ទាំង ការ អភិវឌ្ឍន៍ ជំនាញ ដល់ មន្ត្រី រាជការ ស៊ីវិល និង កងទ័ព។ ទីពីរ យើង ត្រូវ ពង្រឹង កម្លាំង កងទ័ព របស់ យើង ហើយ យុវជន ទាំងអស់ ត្រូវ បំពេញ កាតព្វកិច្ច កងទ័ព។ កម្ពុជា ត្រូវ ការ វប្បធម៌ មួយ ដែល គោរព និង គាំទ្រ ដល់ កិច្ចការ បម្រើ សេវា សាធារណៈ រួម ទាំង កាតព្វកិច្ច ក្នុង ជួរ កងទ័ព។ ចុងក្រោយ សេដ្ឋកិច្ច គឺជា ផ្នែក មួយ នៃ សន្តិសុខ ជាតិ ហើយ អាគារ ស យាន ដ្ឋាន នេះ អាច ក្លាយជា មជ្ឈមណ្ឌល សេដ្ឋកិច្ច សម្រាប់ ការ ដឹកជញ្ជូន ទំនិញ ព្រោះ វា មាន ទីតាំង ភ្ជាប់ ទៅ នឹង ផ្លូវ ជាតិ លេខ ៤។ តាម មធ្យោបាយ នេះ អាគារ ស យាន ដ្ឋាន មិន ត្រឹមតែ ជា ផ្នែក មួយ នៃ អតីតកាល របស់ កម្ពុជា ប៉ុណ្ណោះ ទេ ប៉ុន្តែ ក៏ ជា អនាគត របស់ កម្ពុជា ទៀត ផង។



ព្រលាយន្តហោះ នៅ ខេត្ត ត្បូងឃ្មុំ ឆ្នាំ ១៩៩៦ (បណ្ណសារ មជ្ឈមណ្ឌល ឯកសារ កម្ពុជា)

មតិណែនាំរបស់៨៧០ អំពីព្រឹត្តិការណ៍ទម្លាក់ គ្រាប់បែក លើក្រុងសៀមរាប ក្នុងរបបកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យ

ម៉ីន សាណាស់



មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមជិះលើរថភ្លើង (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

នៅព្រឹកម៉ោង ៨ កន្លះ និងពេលថ្ងៃរសៀល ម៉ោង២ ក្នុងថ្ងៃទី២៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៦ ស្ថិតនៅ ក្នុងរបបកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យ ឬ របបខ្មែរក្រហម គឺ មានហេតុការណ៍ការទម្លាក់គ្រាប់បែកដ៏ចម្លែកមួយ នា កណ្តាលទីក្រុងសៀមរាប ដែលបណ្តាលឱ្យមានការ ខូចខាតអាយុជីវិត ទ្រព្យសម្បត្តិ និងផ្ទះ សម្បែងមួយ ចំនួន។ ព្រឹត្តិការណ៍នេះកើតឡើងបន្ទាប់ពីកងទ័ព ខ្មែរក្រហមបានទទួលជ័យជម្នះ និងរំដោះប្រទេស បានទាំងស្រុងក្នុងថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥។ ក្រោយហេតុការណ៍ភ្លាមៗ ថ្នាក់ដឹកនាំបុគ្គលៈនៃ មន្ទីរ៨៧០ នៃរបបខ្មែរក្រហមបានលើកឡើងថា

«រឿងនាវាម៉ាយ៉ាហ្គេស ក៏មិនធំដុំដល់ការ ហ៊ានទម្លាក់ គ្រាប់ បែកចូលមកជ្រៅក្នុងទឹកដីយើង»។

សំណួរដែលត្រូវសួរជាបន្ទាប់តើយន្តហោះដែល ហ៊ានហោះមកទម្លាក់គ្រាប់បែកនាពេលនោះគឺជា របស់នរណា? ហេតុអ្វីបានជាត្រូវមកវាយប្រហារ លើក្រុងសៀមរាប? ប៉ុន្តែចម្លើយដែលត្រូវឆ្លើយតប គឺហាក់នៅមិនមានភាពច្បាស់លាស់នៅឡើយ។ យោងតាមឯកសារមតិណែនាំពីខាងមន្ទីរ៨៧០ ថ្នាក់ដឹកនាំអចិន្ត្រៃយ៍បានដាក់ការសន្និដ្ឋាន និង ទម្លាក់កំហុសចំពោះការដោះគ្រាប់បែកនេះទៅលើ ភ្នាក់ងារ សេ-អ៊ី-អា របស់ក្រពត្តិអាមេរិក។ គណៈ

អចិន្ត្រៃយ៍បានបន្ថែមទៀតថា យន្តហោះ ហ៊ាន មក ទម្លាក់បែបនេះ ទាល់តែមានការសម្រេចពីរដ្ឋាភិបាល អាមេរិក។ ដូច្នេះហេតុការណ៍នេះគឺទាក់ទងដល់រឿង នយោបាយ។ ប៉ុន្តែបើសង្កេតទៅក្នុងរបបខ្មែរ ក្រហម រាល់ពេលដែលមានបញ្ហាក្បត់ ឬសកម្មភាព ដូចជាធ្វើឱ្យខូចខាតសម្ភារតូចតាចរបស់អង្គការ និង ផ្សេងៗទៀត ថ្នាក់ដឹកនាំតែងតែទម្លាក់កំហុសទៅលើ ខ្សែរយៈក្បត់ សេ-អ៊ី-អា និងភ្នាក់ងារសម្ងាត់របស់ សុរៀត (កា-ហ្សេ-បេ) ឬក៏ភ្នាក់ងារសម្ងាត់របស់ វៀតណាមជាដើម។

បន្ទាប់ពីការទម្លាក់គ្រាប់បែក និងការសន្និដ្ឋាន បែបមិនច្បាស់លាស់ពីផ្នែកអចិន្ត្រៃយ៍បក្សទៅលើ ភ្នាក់ងារ សេ-អ៊ី-អា និងក្រោយមកទៀត ក្នុងដើមខែ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៦ មានការដោះដូរឯកសារលក្ខណៈ ភ្នំពេញដោយចៃដន្យ (ចុងឆ្នាំ១៩៧៨ អង្គការចាត់ ថាការដោះដូរគឺជាសកម្មភាពរបស់វៀតណាម) អង្គការ ក៏ចាប់ផ្តើមបង្កើនឈ្លៀតស្វែងរកចាប់ខ្លាំងដែល ពាក់ព័ន្ធលើករណីទាំងពីរ។ ការស្វែងរកចាប់ខ្លាំង គឺធ្វើឡើងដោយអាជ្ញាធរ និងមិនអាចពន្យល់អ្វី បានទាំងអស់ ព្រោះប៉ុល ពត និងអ្នកដែលធ្វើការ នៅជុំវិញខ្លួន គិតថាជាសញ្ញាដែលនាំឱ្យមានការដោះ រដ្ឋប្រហារប្រឆាំងនឹងរបបដឹកនាំរបស់ខ្លួន។

ក្រោយមកទៀត ថ្នាក់ដឹកនាំបក្សកុម្មុយនីស្តបាន ដាក់ការសង្ស័យលើ កុយ ធួន ហៅ ធុច ឬ យួន ដែល មានតួនាទីជាលេខាភូមិភាគខេត្ត ថាជាប់ការពាក់ព័ន្ធ លើរឿងដោះដូរគ្រាប់បែកនៅសៀមរាប។ កុយ ធួន ត្រូវអង្គការកោះហៅមកទីក្រុងភ្នំពេញ ក្នុងរូបភាព ឱ្យមកមើលការខុសត្រូវលើផ្នែកពាណិជ្ជកម្មជាមួយ ជនបរទេស និងមួយផ្នែកទៀត ដើម្បីធ្វើការសាកសួរ ចម្លើយ ទាក់ទងនឹងកំហុសផ្នែកសីលធម៌។ ក្នុងខែ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៦ កុយ ធួន ត្រូវចាប់ខ្លួនយកទៅឃុំ យ៉ាងនៅក្នុងកំពង់សោយ ដែលមានទីតាំងជិតព្រះបរម រាជវាំង។ ចាប់ពីពេលនោះមក ចំហាយនៃការធ្វើ បន្ទុកក្នុងកំពង់សោយ ត្រូវបានស្របទៅតាមការសន្និដ្ឋាន ពីអចិន្ត្រៃយ៍បក្ស ដោយការប្រើវិធីសាស្ត្រសួរចម្លើយ ឱ្យសារភាពពីសកម្មភាពខ្មែរ ទាក់ទងកន្លងមក។

ចម្លើយដែលទទួលបានគឺថ្នាក់ដឹកនាំមិនបានគិតថាពិត ឬមិនពិតនោះទេ គឺដឹងត្រឹមតែអ្នកដែលត្រូវចាប់មក គឺសុទ្ធតែមានកំហុស និងមានបញ្ហាផ្ទៃក្នុងសកម្មភាព ក្បត់និងបដិវត្តន៍ រួចត្រូវស្វែងរកប្រវត្តិរូបអ្នកដែល ជាប់ពាក់ព័ន្ធយកមកឃុំខ្លួន រួចសួរចម្លើយជាបន្ត បន្ទាប់ទៀត ចុងក្រោយក៏សម្ងាត់។

ខាងក្រោមនេះ ដកស្រង់ចេញពីសំណើ ដើម ឯកសារខ្មែរក្រហម លេខ ០២-៧៦៖

មតិណែនាំរបស់៨៧០

កម្មវត្ថុ៖ អំពីការទម្លាក់គ្រាប់បែក របស់ចក្រពត្តិ អាមេរិក លើក្រុងសៀមរាប ថ្ងៃទី២៥-២-៧៦

កាលពីថ្ងៃទី២៥-២-៧៦ នៅម៉ោង៨ កន្លះ ព្រឹកមានយន្តហោះ១គ្រឿង ទម្លាក់គ្រាប់បែក៣គ្រាប់ លើក្រុងសៀមរាប ហើយម៉ោង២រសៀល យន្តហោះ២គ្រឿងទៀតមកទម្លាក់គ្រាប់បែក១គ្រាប់ នៅកន្លែងដែល បណ្តាលឱ្យខូចខាតអាយុជីវិត ទ្រព្យសម្បត្តិ និងដុះសម្បែងមួយចំនួន។

ព្រឹត្តិការណ៍ទម្លាក់គ្រាប់បែក លើក្រុងសៀមរាប ថ្ងៃទី២៥-២ នេះ ជាព្រឹត្តិការណ៍មួយធំ ក្រោយពី យើងរំដោះទូទាំងប្រទេសមក។ រឿងនាវាម៉ាយ៉ា ហ្គេស ក៏មិនធំដុំដល់ព្រឹត្តិការណ៍នេះដែរ ពីព្រោះការ ទម្លាក់គ្រាប់បែកនេះ ចូលមកជ្រៅក្នុងដីយើង។

តើកប៉ាល់ហោះនេះ ជាប់របស់នរណា?

អចិន្ត្រៃយ៍សន្និដ្ឋានថា ជាប់របស់ចក្រពត្តិអាមេរិក។ កប៉ាល់ហោះនេះ ហ៊ាន មក ទម្លាក់គ្រាប់បែកយ៉ាងនេះ ទាល់តែមានការសម្រេចពីរដ្ឋាភិបាលអាមេរិក។ ដូច្នេះ ការនេះ ទាក់ទងដល់នយោបាយ។

ចក្រពត្តិអាមេរិក វាធ្វើសកម្មភាពវាយយើងជា បន្តបន្ទាប់ខាងជើងកោក។ តែវាវាយមិនបាន។ ជា ហេតុនាំឱ្យចក្រពត្តិអាមេរិក ទាល់ច្រក បែរមកវាយ យើងតាមជើងអាកាស។

តើមូលហេតុអី បានជាវាវាយយើង?

អាមេរិកវាចាញ់សង្គ្រាមយើង វាលឺចាប់ណាស់ រហូតដល់ទៅយំ។ វាខឹងដឹងជាប់ ជាមួយយើង ហើយ វាខំរកវិធីដើម្បីវាយយើងវិញ តែត្រូវបរាជ័យ យ៉ាង ជួរចត់ជាបន្តបន្ទាប់ទៀត។

ពេលមហាសន្និបាតជាតិលើកទី២របស់យើងប្រកាសគោលដៅហាមហាសាមគ្គីជាតិហើយផ្ដន្ទាទោសតែពួកអាក្បត់៧ នាក់ចក្រពត្តិអាមេរិកវាសង្ឃឹមថាជាឱកាសឱ្យវាអនុវត្តន៍ផែនការវាយយើងក្រោយពេលវាចាញ់បានដោយវារក្សាកម្លាំងរបស់វាបានតទៅទៀតនៅក្នុងក្រុងភ្នំពេញ និងទីរួមខេត្ត។ តែក្រោយពីយើងឈ្នះ យើងដកប្រជាជនចេញពីក្រុងភ្នំពេញ និងទីរួមខេត្ត ផែនការចក្រពត្តិអាមេរិកដែលត្រៀមវាយយើងក្រោយពេលវាចាញ់ត្រូវខូចខាត។ នាឱ្យចក្រពត្តិអាមេរិកក្ដៅប្រហាយ និងបដិវត្តន៍កម្ពុជាកាន់តែខ្លាំងទៀត។ វាចាញ់ខាងយោធារួចហើយ។

ខាងចាត់តាំងត្រូវមានវិធានការរក្សាការសម្ងាត់ឃ្លាំងគ្រាប់ឃ្លាំងអាវុធ ឃ្លាំងអគ្គិសនី អំបិល ស្រូវ ក្រណាត់ ទីតាំងស្រែក តំបន់ភូមិភាគ ក្រសួងផ្សេងៗ ត្រូវស្ងាត់ និងចល័ត។

ខាងយោធា ណែនាំឱ្យគ្រប់អង្គភាពជើងទឹកជើងគោក តាមព្រំដែនប្រុងប្រយ័ត្ន ឱ្យជាប់ជានិច្ចបង្ការគ្រប់យ៉ាងហេតុ ដែលខ្លាំងវាឆក់ឱកាសនេះ ធ្វើសកម្មភាពវាយយើងនៅតាមព្រំដែនតាមសមុទ្រ និងតាមកន្លែងផ្សេងៗទៀត។

អចិន្ត្រៃយ៍ ស្នើយកព្រឹត្តិការណ៍នេះ អប់រំផ្ទៃក្នុងបក្ស អង្គការស្នូល កងទ័ព និងមហាជន សំដៅបំផុសកំហឹង ជាមួយខ្មាំង ឱ្យក្ដៅគគុក និងស្រួចជាប់ជានិច្ច សំដៅកសាងគោលដៅហាមហាសាមគ្គីជាតិ បដិវត្តន៍ជាប់ជានិច្ច កសាងគោលដៅហាមសតិអារម្មណ៍នយោបាយ និងចាត់តាំង ធ្វើបដិវត្តន៍សង្គមនិយម និងកសាងសង្គមនិយមឱ្យខ្លាំងក្លា ការពារទឹកដីឱ្យបានជាដាច់ខាត ការពារលទ្ធផលបដិវត្តន៍ឱ្យបានជាដាច់ខាត ហើយរួមជាមួយប្រជាជន សាច់មួយឈាមមួយ ជាផ្ទុះមួយ សម្រុកធ្វើប្រព័ន្ធខ្លីស្រី ដើម្បីសម្រេចឱ្យបាន ៣គោល ក្នុង១ហិកតា និងកែប្រែជីវភាពប្រជាជនឱ្យបានតាមសំណូមពររបស់បក្ស។ វិធីដំណើរការ ៖

- អប់រំផ្ទៃក្នុងបក្ស អង្គការស្នូល កងទ័ព
- ធ្វើម៉ឺនុង បំផុសកំហឹងប្រជាជន

សម្គាល់ ៖ ក្នុងការអប់រំផ្ទៃក្នុង និងក្នុងម៉ឺនុងមហាជន ត្រូវលើកឱ្យឃើញថា ខ្មាំងវាវាយយើងតាមយន្តហោះយ៉ាងនេះ មកពីបដិវត្តន៍យើងខ្លាំងហើយណែនាំគ្រប់ផ្នែក ខ្លាំងវាទាល់ច្រកអស់លទ្ធភាពវាយយើងតាមវិធីផ្សេងៗទៀត។ នេះមិនមែនមកពីវាខ្លាំងទេ។



កងទ័ពខ្មែរក្រហមនៅលើសមរភូមិ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ថ្ងៃទី២៧-២-៧៦
គណៈ ៨៧០

ឆ្លង ចាន់ម៉ុល ហៅ ឆ្លង ចាន់ដាវ៉ាវឡូ ៖ អតីតអ្នករស់នៅក្នុងជំរំណាងចាន់

ដូច ជាតិ



ឆ្លង ចាន់ម៉ុល (រូបខាងស្តាំបង្អស់) ជាមួយបងប្អូន និងម្តាយ ក្រោយ។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)



ឆ្លង ចាន់ម៉ុល (រូបខាងឆ្វេង) ផ្តល់បទសម្ភាសន៍ទាក់ទងនឹង ជំរំណាងចាន់ ដល់លោក ឡាន ជាតិ នាយកមជ្ឈមណ្ឌលផ្សះផ្សា វាលវែង។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

នៅថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២៥ ខ្ញុំបានធ្វើដំណើរ ទៅខេត្តបាត់ដំបង និងជួបសម្ភាសន៍ជាមួយអ្នករស់ នមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមដែលធ្លាប់រស់នៅ ក្នុងជំរំណាងចាន់ឈ្មោះ ឆ្លង ចាន់ម៉ុល ហៅ ឆ្លង ចាន់ ដាវ៉ាវឡូ។ ប្រវត្តិរឿងរ៉ាវ ដែល ឆ្លង ចាន់ម៉ុល ហៅ ឆ្លង ចាន់ដាវ៉ាវឡូ ធ្លាប់បានរស់នៅជំរំណាងចាន់មាន ដូចខាងក្រោម៖

ខ្ញុំឈ្មោះ ឆ្លង ចាន់ម៉ុល ហៅ ឆ្លង ចាន់ដាវ៉ាវឡូ អាយុ៦០ឆ្នាំ មានស្រុកកំណើតនៅភូមិបាហ្វាយ ឃុំ បុស្សីក្រាំង ស្រុកមោងបុស្សី ខេត្តបាត់ដំបង។ សព្វថ្ងៃ រស់នៅភូមិអូរខ្លាយ សង្កាត់ព្រែកព្រះស្តេច ក្រុង បាត់ដំបង ខេត្តបាត់ដំបង។ ប្រពន្ធខ្ញុំឈ្មោះ សុខ វណ្ណនី

អាយុ៥០ឆ្នាំ និងមានកូនចំនួន៤ នាក់ ក្នុងនោះមាន ស្រី៣នាក់។ ឪពុកខ្ញុំមានឈ្មោះ ឆ័រ ឆ្លង (ស្លាប់) និង ម្តាយឈ្មោះ សាត់ ម៉ិញ ស្លាប់គាំងពីមុនរបបខ្មែរ ក្រហម។ ខ្ញុំមានបងប្អូនបង្កើតចំនួន ២ នាក់ (ប្រុស ទាំងពីរ)។ បន្ទាប់មកឪពុកខ្ញុំមានប្រពន្ធទី២ និង មានកូនចំនួន៣នាក់ទៀត។

នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម (១៩៧៥ - ១៩៧៩) ឪពុកខ្ញុំជាកងទ័ពខ្មែរក្រហមប្រចាំនៅក្រុងបាត់ដំបង និងបាននាំក្រុមគ្រួសារមករស់នៅក្នុងអង្គភាពកងទ័ព ក្នុងបុស្សីនីមួយៗ ក្រុងបាត់ដំបងទាំងអស់គ្នា។ នៅក្នុង ឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្ញុំមានអាយុប្រហែល១០ឆ្នាំបានរស់នៅ ជាមួយឪពុកដែលធ្វើចុងភៅនៅក្នុងអង្គភាពកងទ័ព

យកមកលក់ឱ្យអ្នករត់ពន្ធ ដែលមកចាំទិញរបស់របរ ទាំងនោះនៅជំរំណាងចាន។ បើតាមខ្ញុំនៅចងចាំអ្នក គ្រប់គ្រងនៅជំរំណាងចានមានឈ្មោះ យាយភ្នំស្រី, ឡើយ, ស្រី និង ភ្នំ។

នៅពេលនោះឪពុកខ្ញុំបានកសិករបំបែកយក សាច់លក់នៅជំរំណាងចាន។ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៩ ក្រុម គ្រួសារខ្ញុំបានផ្លាស់ពីជំរំណាងចានទៅរកស៊ីកាប់គោ យកសាច់លក់នៅជំរំគោកឆ្នួល ដែលមានចម្ងាយ ប្រហែល២គីឡូម៉ែត្រពីជំរំណាងចាន។ មានថ្ងៃមួយ ទាហានថៃ បានចាប់រំលោភប្រពន្ធទាហានប្តីនៅ ទឹកដីថៃ ហើយប្រពន្ធទាហានប្តីនោះបានមកប្រាប់ប្តី ប្តីក៏យកកាំភ្លើងទៅបាញ់ទាហានថៃនោះរត់ចូលក្នុង បន្ទាយរបស់ខ្លួន រយៈពេលប្រហែលកន្លះម៉ោង ក្រោយមកទាហានថៃបានបាញ់ផ្លាស់ចូលមកជំរំគោក ឆ្នួលខ្ទេចខ្ទីអស់។ ក្រុមគ្រួសារខ្ញុំបានរត់គ្រឡប់មក រស់នៅជំរំណាងចានវិញ។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៨០ ក្រុម

គ្រួសារខ្ញុំបានស្ម័គ្រចិត្តឡើង ឡានរបស់យូអិនប្រូ ដែលដឹកយកទៅរស់នៅក្នុងជំរំខាងអីដាង។

ពេលរស់នៅក្នុងជំរំខាងអីដាងឪពុកខ្ញុំមានប្រពន្ធ ទី៣ និងបានរត់ចេញពីជំរំខាងអីដាងមករស់នៅជំរំ វិទ្យាស្ថានក្នុងទឹកដីខ្មែរវិញ។ នៅអំឡុងពេលនោះខ្ញុំ និងបងប្រុសតែងតែធ្វើដំណើរពីជំរំខាងអីដាងទៅ លេង និងរស់នៅជាមួយឪពុកក្នុងជំរំវិទ្យាស្ថាន ជា ញឹកញាប់។ ចម្ងាយពីជំរំខាងអីដាង ទៅជំរំវិទ្យាស្ថាន មានប្រមាណ២០គីឡូម៉ែត្រ។ នៅក្នុងជំរំវិទ្យាស្ថានមាន ប្រាសាទមួយឈ្មោះ ប្រាសាទសេរី ឬប្រាសាទស្តុក កក់ធំ។

នៅឆ្នាំ១៩៨៣ ទាហានថៃបានឱ្យជនភៀសខ្លួន ខ្មែរក្នុងជំរំវិទ្យាស្ថានផ្លាស់ចេញពីតំបន់ប្រាសាទស្តុក កក់ធំ ចូលមកជ្រាវក្នុងទឹកដីខ្មែរបន្ថែមទៀត។ បន្ទាប់មកអាជ្ញាធរថៃបានលើកទំនប់ព័ន្ធយកប្រាសាទ ស្តុកកក់ធំតែម្តង។



ជំរំវិទ្យាស្ថាន នៅបរិវេណប្រាសាទស្តុកកក់ធំ ដែលបច្ចុប្បន្ននៅក្នុងទឹកដីថៃ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

រក្សា សំបុក ៖ អតីតប្រធានជំរំអូរហូក

ដូច ជាង



លោក រក្សា សំបុក រាប់បាត្រព្រះ សង្ឃ នៅជំរំអូរហូក (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ជំរំអូរហូក គឺជាអតីតជំរំជនភៀសខ្លួនមួយក្នុងចំណោមជំរំជនភៀសខ្លួនរបស់អ្នកតស៊ូនៃរណសិរ្សជាតិរំដោះប្រជាពលរដ្ឋខ្មែររបស់លោកតា ស៊ីន សាន ដែលស្ថិតនៅក្នុងទឹកដីខ្មែរតាមបណ្តោយព្រំដែនជាមួយប្រទេសថៃ។ ជំរំអូរហូក មានទីតាំងភូមិសាស្ត្រស្ថិតនៅក្នុងឃុំអំពិល ស្រុកបន្ទាយអំពិល ខេត្តឧត្តរមានជ័យ។ អតីតប្រធានជំរំអូរហូកបានរៀបរាប់រឿងរ៉ាវរបស់ខ្លួនដូចខាងក្រោម៖

ខ្ញុំឈ្មោះ វ៉ាន់ ធៀន ហៅ វ៉ាន់ ហន ហៅ ណេ ប៉ុនធៀន ហៅ រក្សា សំបុក ភេទប្រុស កើតឆ្នាំ២០ (១៩៤៦) នៅភូមិទឹកញ៉ា ឃុំបសេដ្ឋ ស្រុកកងពិសី ខេត្តកំពង់ស្ពឺ។ សព្វថ្ងៃខ្ញុំរស់នៅភូមិកណ្តាលដុំ

ខាងលិច ឃុំពង្រ ស្រុកចុងកាល់ ខេត្តឧត្តរមានជ័យ។ ខ្ញុំមានឪពុកឈ្មោះ វ៉ាន់ ស៊ីន ហៅ ណេ ស៊ីន ត្រូវខ្មែរក្រហមសម្លាប់នៅឆ្នាំ១៩៧៥ និងម្តាយឈ្មោះ ប៉ុម ឌី ស្លាប់ក្រោយពេលអ៊ុនតាក់ចូលមកឆ្នាំ១៩៧២។ ខ្ញុំមានបងប្អូនចំនួន៥នាក់ ក្នុងនោះមានប្រុសម្នាក់ៗ ឪពុកម្តាយខ្ញុំបានលែងលះគ្នាតាំងពីប្អូនស្រីខ្ញុំនៅតូចៗ កាលពីក្មេងខ្ញុំចូលរៀននៅសាលាបឋមសិក្សាវត្តបសេដ្ឋ និងបន្តរៀននៅអនុវិទ្យាល័យសន្តិភាពក្រុងច្បារមន ខេត្តកំពង់ស្ពឺ រហូតដល់ថ្នាក់ទី៥ចាស់ៗ ខ្ញុំឈប់រៀននៅឆ្នាំ១៩៦៨ ដោយសារជីវភាពខ្វះខាត និងរៀនមិនសូវចេះ។ បន្ទាប់ពីឈប់រៀនបានមួយរយៈខ្ញុំបានផ្លាស់មករស់នៅ ធ្វើស្រែជាមួយឪពុកនៅស្រុកចុងកាល់ ខេត្តឧត្តរមានជ័យ។

នៅឆ្នាំ១៩៧០ ខ្ញុំបានចូលធ្វើទាហាន លន់ នល់ ប្រចាំ នៅបន្ទាយសិបខេត្តខត្តរមានជ័យ និងបានប្តូរឈ្មោះ ទៅជា ណេ ប៊ុនធឿន។ បន្ទាប់មកខ្ញុំបានផ្លាស់មក នៅក្នុងកងវរសេនាតូចលេខ១២៥ មានឈ្មោះ អ៊ុក សាដន គឺជាមេបញ្ជាការ។

ពីឆ្នាំ១៩៧១ ដល់ឆ្នាំ១៩៧២ កងវរសេនាតូច លេខ១២៥ បានផ្លាស់ទៅឈរជើងនិងប្រចាំនៅស្រុក ចុងកាល់ និងបានប្រយុទ្ធជាមួយកងទ័ពវៀតកុង។ កាលនោះ ទាហានកងវរសេនាតូច១២៥ បាន បាក់ទ័ពរត់ខ្ចាត់ខ្ចាយអស់។ បន្ទាប់មកខ្ញុំបានត្រឡប់មក បន្ទាយសិបខេត្តរមានជ័យ និងត្រូវផ្ទាក់លើបញ្ចូនទៅ វៀនយុទ្ធសាស្ត្រយោធា នៅ ឡាសីន ប្រទេស វៀតណាមរយៈពេល៣ខែ។ ពេលខ្ញុំត្រឡប់មកបន្ទាយ សិបខេត្តរមានជ័យវិញ ផ្ទាក់លើបានចាត់តាំងខ្ញុំជា ជំនួយផ្នែកប្រុងចាក់រថយន្តទាហាននៅខេត្តខត្តរ មានជ័យ។ បន្ទាប់មកបានឡើងជាអ្នកគ្រប់គ្រងផ្នែក ប្រុងចាក់រថយន្តទាហាននៅខេត្តខត្តរមានជ័យ។

នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៣ ឬ ដើមឆ្នាំ១៩៧៤ ខ្ញុំបាន ឈប់ធ្វើទាហាន និងរត់ទៅប៉ៃលិន ដោយសារ ផ្ទាក់លើបានប្រព្រឹត្តអំពើពុករលួយកិច្ចប្រុង ច្រើនពេក ធ្វើឱ្យខូចចាក់ប្រុងដល់រថយន្តទាហាន មិនបានគ្រប់គ្រាន់ការកំណត់។ នៅប៉ៃលិន ខ្ញុំបានធ្វើ កម្មករជីកស្ទឹងនៅក្បែរភ្នំយ៉ាត។ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៤ ឪពុកខ្ញុំបានទៅប៉ៃលិន និងយកខ្ញុំត្រឡប់មករស់នៅ ជាមួយកាត់វិញ ពីព្រោះឈ្មោះខ្ញុំមានអ្នកផ្សេងចូល ធ្វើទាហានជំនួស ដូច្នេះខ្ញុំលែងមានទោសពីការរត់ ចោលជួរនេះទៀតហើយ។

នៅក្នុងខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមបាន ចូលមកដល់ភូមិដែលខ្ញុំកំពុងរស់នៅ។ ខ្ញុំ និងឪពុក ខ្ញុំត្រូវខ្មែរក្រហមជម្លៀសឱ្យទៅនៅក្នុងភូមិត្រែធំ ឃុំ សំរោង ស្រុកចុងកាល់ ខេត្តខត្តរមានជ័យ។ ខ្ញុំត្រូវ បានខ្មែរក្រហមចាត់តាំងឱ្យដឹកនាំកងចល័តនៅក្នុង ភូមិត្រែធំ។ ចំណែកឪពុកខ្ញុំត្រូវបានចាត់តាំងឱ្យធ្វើការ ជាមួយអ្នកភូមិផ្សេងៗទៀត។ ថ្ងៃមួយក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមបានចាប់ឪពុកខ្ញុំយកទៅដាក់ក្នុងមន្ទីរ សន្តិសុខស្រុកចុងកាល់។ បើតាមអ្នកភូមិនិយាយតា គ្នាថា ឪពុកខ្ញុំបានស្លាប់ដោយសារអត់បាយនៅក្នុង

មន្ទីរសន្តិសុខស្រុកចុងកាល់។ ចំណែកខ្ញុំត្រូវយោធា ខ្មែរក្រហមហៅទៅបន្ទាយ ហើយនៅពេលធ្វើដំណើរ តាមផ្លូវខ្ញុំធ្វើជាប្រៀងប្រៀងបង្អស់ បទនិសារ ក្លាហានបណ្តើរដើរបណ្តើរ។ ពេលទៅដល់បន្ទាយ យោធាខ្មែរក្រហមបានឱ្យខ្ញុំដើរមើលប្រភេទកាំភ្លើង ដែលពួកគេនៅតាមជញ្ជាំង។ ពេលនោះខ្ញុំធ្វើជាមិន ស្គាល់ប្រភេទកាំភ្លើង និងបានហៅប្រភេទកាំភ្លើង ទាំងនោះដូចជាភាសាអ្នកភូមិហៅ ប្រភេទកាំភ្លើង មួយចំនួនដូចជាកាំភ្លើងបេ៤០ ខ្ញុំហៅថាអាត្រយូង ចេក កាំភ្លើង១២,៧ ខ្ញុំហៅថាអាជើងបង្កង កាំភ្លើង រ៉ាំរ៉ាំដេ ហៅថាអាបង្កិត្រឡោក កាំភ្លើងអាតា៤៧ ហៅថាអាកាំភ្លើងស្វាយកោងជាដើម។ បន្ទាប់មក ខ្មែរក្រហមអនុញ្ញាតឱ្យខ្ញុំត្រឡប់ទៅកងចល័តវិញ។

នៅចន្លោះខែសីហា និង ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមឱ្យខ្ញុំរៀបការជាមួយនារីប្រជាជនថ្មីម្នាក់ មានឈ្មោះថា សេង ឆីម។ បន្ទាប់មកខ្មែរក្រហម បានផ្លាស់ខ្ញុំមកធ្វើស្រែនៅក្នុងភូមិត្រែធំវិញ។ នៅក្នុង ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៦ ពេលប្រពន្ធខ្ញុំទើបឆ្លងទន្លេ បានប្រហែលមួយសប្តាហ៍ គណៈស្រុកចុងកាល់ បានផ្តាំតាមអ្នកភូមិដែលត្រឡប់មកពីធ្វើស្រែមក ប្រាប់ឱ្យទៅជួសជុលម៉ាស៊ីនភ្លើង។ ពេលនោះ ប្រពន្ធខ្ញុំបានប្រាប់ថា បងឯងរត់ទៅទើបមានសង្ឃឹម រស់រាន់ហាសិបភាគរយ។ ចំណែកអូន និងកូនក៏មាន សង្ឃឹមថាអាចនៅរស់ហាសិបភាគរយដែរ។ នៅ វេលាម៉ោង៦ល្ងាច ខ្ញុំបានដើរចេញពីភូមិត្រែធំទៅផ្លូវ ក៏បានជួបជាមួយឈ្មោះ តុង ឈ្មោះ ឈីវ ហើយបានសួរ ខ្ញុំថាទៅណា? ខ្ញុំមិនទាន់ឆ្លើយដឹងឈ្មោះ តុងបានប្រាប់ ខ្ញុំថា កុំទាន់ចេញទៅចាំឈ្មោះ តាប់ មកដល់សិន ពីព្រោះឈ្មោះ តាប់បានស្គាល់ផ្លូវកាត់ព្រៃទៅប្រទេស ថៃ។ ពេលនោះអនុប្រធានភូមិត្រែធំបានមកដល់ និង បានផ្ញើកូនប្រុសជំទង់ម្នាក់ឱ្យធ្វើដំណើរទៅជាមួយ។ ខ្ញុំ ធ្វើដំណើរកាត់ព្រៃតាំងពីម៉ោង៦ល្ងាច រហូតដល់ព្រឹក ឡើងបានទៅដល់ទឹកដីថៃម្តុំត្រង់តាទុំ។ នៅពេលនោះ តម្រូវថែឃុំឃាំងខ្ញុំ តុង ឈីវ និងតាប់ នៅព្រំដែន រយៈពេលប្រហែល១០ថ្ងៃ។ ចំណែកភ្នែកជំទង់ដែល មកជាមួយនោះ ថែបានបញ្ជូនទៅជំរុំលំពកមុន។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំ តុង ឈីវ និង តាប់ ត្រូវតម្រូវថែបញ្ជូន

ទៅយុវជននៅ ស្រុកសង្កែ ខេត្តស្រីស្រីប្រហែល ១០ថ្ងៃបន្តទៀត។ ខ្ញុំក្នុង ឈប់ តាម ផ្លូវ ខ្មែរម្នាក់ទៀត មិនស្គាល់ឈ្មោះ ត្រូវបានអាជ្ញាធរថែដាក់ក្នុងទ្រង់ដឹក យកទៅកាត់ទោសនៅតុលាការខេត្តស្រីស្រី។ នៅ ពេលនោះ ក៏មានបុរសខ្មែរស្រីម្នាក់ដើរមកខ្សឹប ប្រាប់ពួកខ្ញុំថា បើតុលាការសួរអ្វីត្រូវឆ្លើយស្របទៅ កុំប្រឆាំងនឹងតុលាការ។

ចាប់ផ្តើមបើកសវនាការ ចៅក្រមតុលាការបាន សួរថា អ្នកឯងដឹងថាចូលទឹកដីថៃខុសច្បាប់អត់? ពួកខ្ញុំឆ្លើយថា បាទ! បានដឹង។ តុលាការសួរថាអ្នកឯង ព្រមទទួលទោសអត់? ពួកខ្ញុំឆ្លើយថា ព្រមទទួល។ តុលាការប្រាប់ថាចូលទឹកដីថៃខុសច្បាប់ គឺមានទោស ចាប់ពី៥ ទៅ១៥ឆ្នាំ។ បន្ទាប់មកតម្រួតថៃដាក់ពួកខ្ញុំ ចូលក្នុងទ្រង់វិញដោយតម្រួតថៃបានដាក់ខ្លោះដៃ ជាប់ក្នុងក្នុងមួយទ្រង់មានគ្នាពីរនាក់។ ចំណែកខ្ញុំមាន តែម្នាក់ឯង តម្រួតថៃដាក់ក្នុងទ្រង់មួយ តែមិនដាក់ ខ្លោះទេ។ បន្ទាប់មកតម្រួតថៃបានដឹកពួកខ្ញុំទៅ ពន្ធនាគារខេត្តស្រីស្រី។ ពួកខ្ញុំជាប់ពន្ធនាគារបានរយៈ ពេលប្រហែល២ខែតម្រួតថៃបានមកដឹកទៅតុលាការ ខេត្តស្រីស្រីម្តងទៀត។ តុលាការប្រាប់ថា មានអ្នក ទោសខ្មែរចូលទឹកដីថៃខុសច្បាប់ច្រើនណាស់ ដូច្នេះ ប្រទេសថៃមិនមានអគ្គសម្រាប់ឱ្យហូបទេ ដូច្នេះ ទោសរបស់ពួកខ្ញុំត្រូវព្យួរ ប៉ុន្តែតុលាការបានប្រាប់ ពួកខ្ញុំថា បើសិនមានការប្រព្រឹត្តិអំពើខុសច្បាប់ថៃម្តង ទៀត នឹងត្រូវចាប់យកមកដាក់កុកវិញ។ តម្រួតថៃ បានដឹកពួកខ្ញុំទៅដាក់នៅកន្លែងមួយ បន្ទាប់មក ឡាន ជំរំជនភៀសខ្លួនខ្មែរនៅភូមិលំពែក (ជំរំលំពែក) ខេត្ត ស្រីស្រី បានមកដឹកពួកខ្ញុំទៅរស់នៅក្នុងជំរំលំពែក។

ខ្ញុំបានទៅដល់ជំរំលំពែកនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦។ ជនភៀសខ្លួនរាប់រយនាក់រស់នៅក្នុងជំរំលំពែក ហើយភាគច្រើនជាអតីតទាហាន លន់ នល់ និងក្រុម គ្រួសារដែលភៀសខ្លួនចូលមកប្រទេសថៃអំឡុង ពេលខ្មែរក្រហមចូលមកកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញ នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥។ ប្រធានជំរំ លំពែកមានឈ្មោះ កែវ ចាន់ អតីតទាហាន។ ចំណែក អនុប្រធានជំរំលំពែកមានឈ្មោះ គៀង សារិន អតីត ទាហាន លន់ នល់នៅក្នុងកងវរសេនាតូចលេខ១២៥

ប្រចាំនៅខេត្តស្រីស្រី។ លោក គៀង សារិនបាន ស្គាល់ខ្ញុំ និងអនុញ្ញាតឱ្យខ្ញុំស្នាក់នៅក្នុងអគារជាមួយ គាត់។ បន្ទាប់មកនៅក្នុងជំរំលំពែកមានការជ្រើសរើស អតីតទាហានទៅរៀនយុទ្ធសាស្ត្រយោធា ដើម្បីធ្វើ ចលនាស៊ូប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រហម។ ពេលនោះ ខ្ញុំ បានទៅជួបអ្នកជ្រើសរើសឈ្មោះ ម៉ៅ ប៉ម ប៉ុន្តែគាត់ ប្រាប់ថា លក្ខខណ្ឌនៃការជ្រើសរើស គឺអតីតទាហាន ដែលមានឈ្មោះស័ក្តិចាប់ពីស័ក្តិមួយ ឡើងទៅ។ ខ្ញុំ បានប្រាប់ ម៉ៅ ប៉ម ថាចុះឈ្មោះអ្នកបម្រុងក៏បាន។ ក្រោយមកអតីតទាហាននៅក្នុងជំរំលំពែកភាគច្រើន មានបំណងភៀសខ្លួនទៅរស់នៅប្រទេសទី៣ និងមិន ចង់ចូលរួមក្នុងចលនាស៊ូបន្តទៀតឡើយ។ ម៉ៅ ប៉ម ជ្រើសរើសមនុស្សទៅរៀនមិនក្រប់ចំនួន ក៏បញ្ចូល ឈ្មោះ ខ្ញុំ និងអ្នកផ្សេងទៀតទៅក្នុងបញ្ជីឈ្មោះអ្នក ទៅរៀនយុទ្ធសាស្ត្រនៅវត្តជិតតៈ ដាវន្តរី ឡា លីយ ដែលមានទីតាំងនៅជិតអូរតាប៉ាវ។ វត្តជិតតៈ ដាវន្តរី ឡា លីយ មានព្រះ គ្រូចៅអធិការព្រះ នាម គិរីវិទ្យា ដែលធ្លាប់បានមករៀនសូត្រជាមួយ សម្តេច សង្ឃ ជួន ណាត និងមានការជួយទប់ទល់កម្លាំងសំណាក់ លោកសេនាប្រមុខ លន់ នល់ និងលោកជំទាវ ខេង។ ខ្ញុំនៅចាំអ្នកដែលទៅរៀនមានចំនួនប្រហែល ២០នាក់ នៅក្នុងនោះ ខ្ញុំនៅចងចាំឈ្មោះតែ៤នាក់ ដែលនៅក្នុងក្រុមរបស់ខ្ញុំគឺ៖ សំពូត, ស៊ុយ តាំ, សី លឿន និង ឈីវ។

គណៈ កម្មាធិការកណ្តាលរបស់ចលនាស៊ូ ប្រមាណ៖ ទី១) អ៊ុម ឈូងេត អតីតសេនាទុព័ន្ធយោធា នៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរប្រចាំព្រះរាជាណាចក្រថៃ។ ទី២) សេក សំអាត អតីតអភិបាលខេត្តបាត់ដំបងនៃ របបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ។ ទី៣) អនុសេនីយ៍ឯក ម៉ក់ សារី ទី៤) ឈ្មោះ សារុន និងទី៥) ព្រះតេជគុណ មហាពេជ្រ អមៈវ្យា។

វត្តបណ្តុះបណ្តាលយុទ្ធសាស្ត្រយោធានៅវត្តជិត តៈ ដាវន្តរី ឡា លីយ មានរយៈពេលប្រហែល២ខែ ដែលបង្រៀនដោយសមាជិកគណៈ កម្មាធិការ ចលនាស៊ូទាំង៥រូប និងអង្គដូចខាងលើ។ បន្ទាប់ពី បញ្ចប់វគ្គរៀនសូត្រក៏មានប្រជុំពិភាក្សារកឈ្មោះ ចលនាស៊ូជាផ្លូវការ។ ក្រោយពីបានពិភាក្សាគ្នា

រួចសមាជិកទាំងអស់ក៏សម្រេចយកឈ្មោះដូរការ
របស់ចលនាស៊ីនេនេះថា ចលនារាជសី ដែលមាន
លោកសេនាប្រមុខ លន់ នល់ ជាមេដឹកនាំជាខ្ពស់។
បន្ទាប់មកសិក្ខាកាមដែលបានរៀនយុទ្ធសាស្ត្រ
ទាំង២០ត្រូវបានបែងចែកជា៤ក្រុម ដោយក្នុងមួយ
ក្រុមៗ មានសមាជិក៥នាក់។ នៅចុងបញ្ចប់នៃ
ការពិភាក្សា គណៈកម្មាធិការកណ្តាលនៃចលនា
រាជសី សម្រេចឱ្យសមាជិកទាំងអស់ប្តូរឈ្មោះ។
នៅក្នុងក្រុមរបស់ខ្ញុំបានប្តូរឈ្មោះដូចខាងក្រោម៖
(ទី១) ខ្ញុំឈ្មោះ ណៅ ប៊ុនធឿន ត្រូវប្តូរមកឈ្មោះ
រក្សា សំបុក។ (ទី២) ម៉ៅ ប៊ុន ត្រូវប្តូរមកឈ្មោះ
ឆាយ សីលា។ (ទី៣) ស៊ុយ តាំ ត្រូវប្តូរមកឈ្មោះ
ឱត សម្បត្តិ។ (ទី៤) សី លឿន ត្រូវប្តូរមកឈ្មោះ
សីលា ភ្នំស្រុក និង (ទី៥) ឈីវ ត្រូវប្តូរមកឈ្មោះ
ឆាយ សុខហេង។

បន្ទាប់មកសិក្ខាកាមទាំងអស់ត្រូវត្រឡប់មក
ជំរុំលំពកវិញ ដើម្បីរៀបចំយុទ្ធសាស្ត្រ និងកងកម្លាំង
ធ្វើសង្គ្រាមទ័ពព្រៃ ដោយក្នុងក្រុមនីមួយៗត្រូវជ្រើស
រើសកម្លាំងឱ្យគ្រប់ចំនួន៤៥នាក់។ ក្នុងក្រុមនីមួយៗ
ត្រូវបំពាក់អាវុធ M-16 និងម៉ាស៊ីនថតរូបក្របីៗគ្នា
ដើម្បីចូលមកក្នុងប្រទេសកម្ពុជាធ្វើសកម្មភាព និង
ថតអំពីទីក្រុងកម្ពុជាដែលខ្មែរក្រហមបានប្រព្រឹត្តិមក
លើប្រជាជនកម្ពុជាយកទៅប្តឹងអន្តរជាតិ និងអង្គការ
សហប្រជាជាតិ។

នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៧ រថយន្តបានដឹកក្រុមរបស់ខ្ញុំ
និងពីរក្រុមទៀតមកទម្លាក់នៅស្ទឹងចាន់ក្នុងស្រុក
យុនហាន ទល់មុខតំបន់អន្លង់វែង (បច្ចុប្បន្នឃុំ
បាក់អន្លង់ ស្រុកត្រពាំងប្រាសាទ ខេត្តត្បូងឃ្មុំ)។
បន្ទាប់មកក្រុមខ្ញុំបានធ្វើដំណើរចូលក្នុងទឹកដីខ្មែរ
ដោយមានទំនាក់ទំនងសម្រាប់ហូបចន្លោះពី៧ ទៅ១០ថ្ងៃ
ប៉ុណ្ណោះ។ ពេលធ្វើដំណើរមកដល់ព្រៃស្អាត និងតំបន់
ភូមិរំបេក ស្រុកអន្លង់វែង ក៏បានជួបកងទ័ពខ្មែរក្រហម
និងបានប្រយុទ្ធគ្នា ខ្មែរក្រហមបានបាញ់ បេ៤០ ធ្វើឱ្យ
សមាជិកក្នុងក្រុមខ្ញុំស្លាប់ម្នាក់ឈ្មោះ សំពុត និង
កូនទាហាន២នាក់ត្រូវរបួសត្រូវបញ្ជូនទៅព្យាបាល
នៅទឹកដីថៃវិញ។

នៅចន្លោះពីឆ្នាំ១៩៧៧ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ក្រុម

ខ្ញុំបានធ្វើប្រតិបត្តិការក្នុងតំបន់ព្រៃស្អាតនៃស្រុក
អន្លង់វែង និងខេត្តសៀមរាប។ ក្រុមខ្ញុំក៏ធ្លាប់បានជួប
ប្រជាជនដែលរត់គ្រឿងស្ទួនពីរបបខ្មែរក្រហមនៅក្នុង
ព្រៃស្អាត និងបានអនុញ្ញាតឱ្យប្រជាជនទាំងនោះ
រស់នៅជាមួយក្រុមខ្ញុំដែរ។ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ ក្រុមខ្ញុំ
ធ្លាប់ចូលទៅរំដោះអ្នកទោសប្រមាណ២០នាក់ ពី
មន្ទីរសន្តិសុខមួយកន្លែងនៅក្នុងស្រុកវ៉ារិន ខេត្ត
សៀមរាប។ ក្រុមខ្ញុំ និងក្រុមដទៃទៀតក៏បានថតរូប
អំពីសកម្មភាព និងអំពីទីក្រុងកម្ពុជារបស់ខ្មែរក្រហម
បានមួយចំនួន និងបញ្ជូនទៅឱ្យ អ៊ុម ឈូដេត និង
សមាជិកគណៈកម្មាធិការកណ្តាលចលនារាជសី។

នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៩ អ៊ុម ឈូដេតបានជួបសំបុត្រ
មួយច្បាប់មក និងឱ្យខ្ញុំទៅជួបគាត់ និង ជឿង ដែល
នៅទីក្រុងបាងកក។ ខ្ញុំនិងទាហាន២នាក់ទៀត បាន
ធ្វើដំណើរតាំងពីព្រឹកភ្លឺស្រាង្វ រហូតម៉ោង៦ល្ងាច
ទើបដល់ទីក្រុងបាងកកដោយមិនបានហូបបាយ
ឡើយ។ ពេលជួបជាមួយ អ៊ុម ឈូដេត និង ជឿង
ដែលអ្នកទាំងពីរបាននិយាយប្រាប់ខ្ញុំថា ឥឡូវចលនា
រាជសីយើងត្រូវប្តូរមកចូលរួមក្នុងរណសិរ្សជាតិ
រំដោះប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ (រ.ជ.រ.ប.ខ) របស់លោក
សីន សានវិញ ពីព្រោះលោកសេនាប្រមុខ លន់ នល់
បានធ្លាក់ពិការ និងស្លាប់មួយចំហៀងខ្លួនមិនអាចធ្វើ
ការងារកើតឡើយ។ អ៊ុម ឈូដេត បានប្រាប់ខ្ញុំថា
ពេលត្រឡប់ទៅវិញ ត្រូវធ្វើដំណើរទៅគ្រប់គ្រងនៅ
ជំរុំអ្នកតស៊ូ (ជំរុំអូរឫក)។ នៅខណៈពេលនោះ
ជឿង ដែល ក៏បានស្នើសុំទាហានរបស់ខ្ញុំចំនួន ២
កងវរសេនាតូចទៅជំរុំរបស់គាត់ថែមទៀត។

ពេលត្រឡប់ចូលមកទឹកដីខ្មែរវិញ ខ្ញុំមិនបាន
ត្រឡប់ទៅជំរុំអូរឫកភ្លាមៗទេ។ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៩
ខ្ញុំ និងទាហានមួយចំនួនត្រូវបានកងទ័ពវៀតណាម
ឡោមព័ទ្ធនៅតំបន់មួយក្នុងខេត្តសៀមរាប។ បន្ទាប់
មកទាហាន និងអ្នកភូមិបាននាំខ្ញុំឆ្លងកាត់ពីតំបន់មួយ
ក្នុងខេត្តសៀមរាប មកកាន់ស្រុកបន្ទាយអំពិល ខេត្ត
ត្បូងឃ្មុំ និងបន្តទៅជំរុំអូរឫក។ ពេលនោះខ្ញុំ
បានជួបជាមួយ តាមៀ ដែលជាអ្នកគ្រប់គ្រងនៅជំរុំ
អូរឫក មុនខ្ញុំ។ តាមៀ មានប្រពន្ធជាជនជាតិថៃ និង
បានទាក់ទងជាមួយអាជ្ញាធរថៃ ដើម្បីឱ្យជនភៀសខ្លួន

នៅជំរុំអូរឫក ទៅបើកយកអគ្គីវិទ្យុដែលរដ្ឋាភិបាល
បានទុកសម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់ដល់កងទ័ពខ្មែរក្រហមជា
រៀងរាល់សប្តាហ៍។

ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៧ នៅជំរុំអូរឫក មាន ខ្ញុំ
ឈ្មោះ រក្សា សំបុក ជាប្រធាន និងគា ម្យ៉ាង ជាអនុ
ប្រធាន។ ជំរុំអូរឫកស្ថិតនៅក្នុងទឹកដីខ្មែរ ដែលមាន
ចម្ងាយប្រមាណ២០០ម៉ែត្រ ពីកំពូលភ្នំដែលខណ្ឌ
ចែកទឹកដីរវាងប្រទេសកម្ពុជា និងប្រទេសថៃ (ជំរុំ
អូរឫក ស្ថិតក្នុងភូមិសាស្ត្រភូមិពងទឹក ឃុំកោកមន
ស្រុកបន្ទាយអំពិល ខេត្តទន្លេមេគង្គ)។ ជំរុំអូរឫក
មានជនភៀសខ្លួន និងគ្រួសារកងទ័ពរស់នៅចន្លោះ
៥០០-៧០០ គ្រួសារ ស្មើ២០០០នាក់។ ជំរុំអូរឫក
មានកងទ័ពពីរកងវរសេនាតូចគឺ កងវរសេនាតូច
លេខ១១ និងកងវរសេនាតូចលេខ១២។ កងវរសេនា
តូចលេខ១១ មានប្រធានឈ្មោះ ហ៊ុន គឹមហេង។
កងវរសេនាតូចលេខ១២ ជាអតីតកងទ័ពខ្មែរក្រហម
ដែលបានចុះចូលជាមួយ ទាហានថៃ និងត្រូវទាហាន
ថៃបញ្ជាឱ្យស្ងៀមកំពុងរងការរំលោភ ទាហានថៃជំនួស
វិញ។ កងវរសេនាតូចលេខ១១ ដែលដឹកនាំដោយ

ហ៊ុន គឹមហេង ធ្លាប់បានបញ្ចប់ឡើងក្បាល និងរុញ
ជនភៀសខ្លួនខ្មែរទម្លាក់តាមចម្រុះភ្នំខ្លោចនៅតំបន់
ប្រាសាទព្រះវិហារ។ បន្ទាប់មកទាហានថៃបានប្រគល់
ហ៊ុន គឹមហេង និងទាហានខ្មែរក្រហមទាំងអស់ឱ្យអ៊ុម
ឈូដេត យកមកប្រចាំការនៅជំរុំអូរឫក។ ចំណែក
កងវរសេនាតូចលេខ១២ ជាទាហានអតីតចលនា
រាជសី និងទាហានដែលជ្រើសរើសចូលថ្មី។ ប្រធាន
កងវរសេនាតូចលេខ១២ មានប្រធានឈ្មោះ ជីវ។

នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៨១ ឬ១៩៨២ នៅជំរុំអូរឫក មាន
ការផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធដឹកនាំ ដោយខ្ញុំជាប្រធាន
រដ្ឋបាលជំរុំអូរឫក។ ចំណែក គាម្យ៉ាង ជាប្រធានគ្រប់
គ្រងផ្នែកទាហាន។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៨៤ ឬឆ្នាំ១៩៨៥
កងទ័ពសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា និងកងទ័ព
រៀតណាមបានវាយប្រាសសម្ពាធតាមបណ្តោយ
ព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃ ជាទ្រង់ទ្រាយធំ។ បន្ទាប់មកជំរុំ
អូរឫកបានផ្លាស់ចេញពីទឹកដីខ្មែរចូលទៅនៅក្នុង
ជំរុំសាយធ្ម ក្នុងទឹកដីថៃ។ ខ្ញុំបានគ្រប់គ្រងនៅជំរុំ
អូរឫក នៃជំរុំសាយធ្មហួតដល់អង្គការសហប្រជាជាតិ
ដឹកត្រឡប់មកប្រទេសកម្ពុជាវិញនៅឆ្នាំ១៩៩២។



លោក រក្សា សំបុក អាយុ៧៩ឆ្នាំ សព្វថ្ងៃរស់នៅភូមិកណ្តាលដុំខាងលិច ឃុំពង្រ ស្រុកចុងកាល់ ខេត្តទន្លេមេគង្គ។
(បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

អ៊ុយ ប៊ុនម៉ាប់ ៖ អតីតធាហានប៉ារ៉ា ប្រឆាំងនឹងរំលោភបំពាន

ទូច ជានី

ខ្ញុំឈ្មោះ អ៊ុយ ប៊ុនម៉ាប់ ភេទប្រុស អាយុ៧៧ឆ្នាំ ស្រុកកំណើតនៅ ភូមិស្តុកអន្លង់ ឃុំអន្លង់វិល ស្រុកសង្កែ ខេត្តបាត់ដំបង។ បច្ចុប្បន្ន ខ្ញុំរស់នៅភូមិកាប ឃុំទឹកថ្លា ស្រុកសិរីសោភ័ណ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ។ ខ្ញុំមានឪពុកឈ្មោះ អ៊ុយ ង៉ែ (ស្លាប់នៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៨៣-១៩៨៤) និងម្តាយឈ្មោះ ប៉ុល យ៉ុត (ស្លាប់សម័យ ប៉ុល ពត ដោយសារអត់បាយ)។ ខ្ញុំមានបងប្អូនប្រុសបង្កើតចំនួន៤ នាក់ ហើយខ្ញុំគឺជាកូនទី២។ ឪពុកម្តាយខ្ញុំបានលែងលះគ្នា។ ក្រោយមក ឪពុកខ្ញុំបានយកប្រពន្ធមួយទៀត និងបានបង្កើតកូនចំនួន៥ នាក់ មានឈ្មោះដូចជា៖ ក្រឿប, ធៀន, ថន, ហ៊ុន និង កាពី។

កាលពីកុមារភាពខ្ញុំរៀនសូត្របានបន្តិចបន្តួច ប៉ុណ្ណោះ ពីព្រោះម្តាយចុងធ្វើបាប និងប្រើឱ្យហូលកោ និងធ្វើស្រែច្រើនជាងរៀនសូត្រ។ នៅថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ មានរដ្ឋប្រហារ ទម្លាក់សម្តេចសីហនុ ចេញពីតំណែង ពេលនោះ ខ្ញុំរស់នៅជាមួយឪពុកនៅឡើយ មិនទាន់ចេញពីភូមិទេ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៣ ខ្ញុំរៀបការជាមួយប្រពន្ធទីមួយឈ្មោះ ហម ដួង រស់នៅឃុំចំការសំរោង ស្រុកបាត់ដំបង ខេត្តបាត់ដំបង។ ខ្ញុំស្រឡាញ់គ្នាដោយចិត្តឯង អត់មានពិធីមង្គលការតាមព្រំណែនាំទេ រយៈពេលរស់នៅជាមួយគ្នា គឺយើងមិនមានកូនឡើយ។

មុនពេលខ្មែរក្រហមចូលកាន់អំណាចនៅឆ្នាំ១៩៧៥ គ្រួសារខ្ញុំរស់នៅជ្រោយប៉ែត។ បន្ទាប់មក ខ្មែរក្រហមជម្លៀសទៅនៅភូមិកូនដំរី ឃុំនិមិត្ត ស្រុកអូរជ្រៅ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ។ ភូមិកូនដំរី



អ៊ុយ ប៊ុនម៉ាប់ អាយុ៧៧ឆ្នាំ សព្វថ្ងៃរស់នៅភូមិកាប ឃុំទឹកថ្លា ស្រុកសិរីសោភ័ណ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

មានប្រជាជនរាប់រយគ្រួសារដែលត្រូវខ្មែរក្រហមបង្ខំឱ្យបង្កបង្កើនដល់។ ប្រជាជនដែលជម្លៀសមករស់នៅភូមិកូនដំរីទាំងអស់ត្រូវធ្វើស្រែ, បើកត្រាក់ទ័រ, លើកទំនប់, ច្រូតស្រូវជីកប្រឡាយ តាមបញ្ជារបស់ថ្នាក់លើ។ ឯប្រពន្ធខ្ញុំខ្មែរក្រហមចាត់តាំងឱ្យដកសំណាប និងស្ទង់ស្រូវជាមួយប្រជាជនក្នុងភូមិ។ ចំពោះការហូបចុកនៅភូមិកូនដំរី មិនខ្វះខាតទេ ហើយសម្រាប់គ្រួសារខ្ញុំបានហូបឆ្កែត។ ខ្ញុំចេញទៅស្រែចាប់ពីម៉ោង៦ ដល់១១ ព្រឹក ទើបឡើងមកហូបបាយ។ ដល់ម៉ោង១ ថ្ងៃត្រង់ ទើបអង្គការចាត់ឱ្យចុះធ្វើការវិញ។

នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៧ កងទ័ពភូមិភាគ
និរតីចាប់ផ្តើមជម្លៀសខ្ញុំឱ្យទៅរស់នៅឃុំកោះ
ស្រុកមោងបុស្សី ខេត្តបាត់ដំបង ដើម្បីលក់ដីខ្លួន
នៅទីនោះ ខ្ញុំមិនមានអាហារ ហូបចុកគ្រប់គ្រាន់ទេ
ប្រជាជនគ្មានកម្លាំងធ្វើការ ធ្វើឱ្យខ្មែរក្រហមចាប់
យកទៅវាយសម្លាប់ចោល ដោយប្រើពាក្យ ទុកមិន
ចំណេញ នាំតែខាតបង់ទឹក សម្លាប់ចោលប្រសើរ
ជាងទុក។ ឃុំកោះ គឺជាកន្លែងឃុំឃាំងប្រជាជន
(មន្ទីរសន្តិសុខ) ហើយដល់ថ្ងៃកំណត់កម្មាភិបាល
ខ្មែរក្រហមយកប្រជាជនចេញពីមន្ទីរឃុំឃាំងទៅ
សម្លាប់។ ក្រុមខ្ញុំត្រូវខ្មែរក្រហមសម្លាប់ដោយចោទ
ថា គឺជាកូនចំណូលនិយមន័យនៃការចោទប្រកាន់ ខ្ញុំ
នៅឃុំកោះ ស្រុកមោងបុស្សី រហូតដល់រៀនណាម
ចូលមករំដោះនៅដើមឆ្នាំ១៩៧៩។

នៅថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ កងទ័ព
រៀនណាមចូលមកជាបន្តបន្ទាប់ និងប្រាប់ប្រជាជន
ខ្មែរឱ្យត្រឡប់ទៅភូមិកំណើតរៀនវិញ។ នៅ
ពេលនោះ កងទ័ពខ្មែរក្រហមបាននាំតំបន់ព្រៃ
ចំណែកខ្ញុំធ្វើដំណើរដោយថ្មើរជើងតាមផ្លូវជាតិ
ត្រឡប់មកស្រុកកំណើតឃុំអន្លង់វិល ស្រុកសង្កែ
ខេត្តបាត់ដំបង។ រស់នៅស្រុកកំណើតបានប្រហែល
ជា៦ខែ ដោយសារខ្លះខាតខ្លាំង ខ្ញុំសម្រេចចិត្តចាក
ចេញពីស្រុកកំណើតម្តងទៀត ដើម្បីបន្តដំណើរទៅ
កាន់ជំរំជនភៀសខ្លួនណាស់។ ប្រជាជនរាប់ពាន់
គ្រួសារបានធ្វើដំណើរតាមផ្លូវសំដៅទៅជំរំជនភៀស
ខ្លួន យប់កន្លែងណាខ្លះក៏ដេកកន្លែងនោះ។ នៅ
តាមផ្លូវប្រជាជនឈប់ដាំបាយ ហូប គ្រួសារខ្លះមាន
អគ្គិសនីប្រើនគឺដាំបាយ ចំណែកគ្រួសារខ្លះខ្លះ ខាតអគ្គិសនី
ក៏ដាំបបរ។

កាលពីដើមមិនមានផ្លូវទៅ កាន់ជំរំណាស់
ទេ ភាគច្រើនគឺជាព្រៃ យើងធ្វើដំណើរតាមភូមិ
កូនដំរីរួចឆ្លងទៅ កាន់ជំរំណាស់។ ខ្ញុំធ្វើដំណើរ
តាមផ្លូវជួបជាមួយកងទ័ពរៀនណាម និង ទាហាន
ប៉ារ៉ា ប៉ុន្តែទាហានទាំងនោះមិនបានសួរនាំអ្វីឡើយ
ខ្ញុំធ្វើដំណើរចេញពីភូមិកូនដំរីចាប់ពីព្រលឹម

រហូតដល់ម៉ោង ២ រសៀលទើបទៅដល់ជំរំ។ នៅ
ចុងឆ្នាំ១៩៧៩ ភ្ញៀវធ្លាក់យ៉ាងច្រើន ហើយផ្លូវនេះ
មានតែមួយខ្សែប៉ុណ្ណោះ និងនៅតាមផ្លូវមានដើម
ឈើធំៗដុះអមសងខាង។ ចំណែកផ្លូវខ្លះមិនអាចធ្វើ
ដំណើរបានទេ នៅពេលនោះមានមនុស្សរាប់ពាន់
នាក់ធ្វើដំណើរទៅ កាន់ជំរំណាស់។ ទីតាំងនោះពី
មុនគ្មានមនុស្សរស់នៅឡើយ បែរជាក្លាយទៅជា
កន្លែងប្រជុំដោយជនភៀសខ្លួន។ ទីនោះមានតែព្រៃ
និងគ្មានផ្លូវ បែរជាស្រឡះដោយសារមនុស្សច្រើន
ធ្វើដំណើរ។ ទាហានប៉ារ៉ា គឺជាអ្នកដឹកនាំប្រជាជន
ទៅកាន់ជំរំណាស់ដែលមានមនុស្សបានទៅដល់
និងស្នាក់នៅមុនខ្ញុំ។ ពេលនោះ ទាហានប៉ារ៉ាមាន
កាំភ្លើងតែពីរគ្រាប់ដើម្បីប៉ុណ្ណោះ ហើយក្រោយមក
ទើបមានកាំភ្លើងកាន់តែច្រើន ហើយមានយុទ្ធជន
ស្ម័គ្រចិត្តចូលប៉ារ៉ា។

កន្លែងស្នាក់នៅរបស់ខ្ញុំដំបូង គឺនៅជំរំណាស់
ដែលមានមនុស្សរាប់ម៉ឺននាក់ចាប់ពីបុស្សីស្រុក
រហូតដល់ព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃ។ ជំរំណាស់ មាន
ចម្ងាយមួយគីឡូម៉ែត្រពីភូមិជនជាតិថៃ។ ព្រំដែន
កម្ពុជា-ថៃ គឺជាកន្លែងដែលអង្គការបារាំងចាំបើក
អគ្គិសនីប្រជាជនខ្មែរដែលស្នាក់នៅជំរំណាស់
រយៈពេលមួយសប្តាហ៍ ទើបរថយន្តមកបើកអគ្គិសនី
ឱ្យប្រជាជនម្តង។ ខ្ញុំមើលពីជំរំស្នាក់នៅឃើញដុះ
ប្រជាជនថៃ ហើយជំរំណាស់ស្ថិតនៅក្នុងទឹកដីខ្មែរ
ទាំងអស់។ ប្រជាជនភៀសខ្លួនមកស្នាក់នៅជំរំណាស់
បានរយៈពេលពីរសប្តាហ៍ ទើបខាងអង្គការ
បារាំងចែកគង់កៅស៊ូសម្រាប់ប្រក់ធ្វើជាកន្លែងជ្រក
ភ្ញៀវ ឬជ្រកថ្ងៃ។ ប្រជាជនដែលមកដល់ភ្លាមៗត្រូវ
កាប់ឈើ កាប់ស្លឹកទ្រាំង ដើម្បីធ្វើជាកូនខ្ទមតូចៗ
សម្រាប់ស្នាក់នៅ។ ខ្ញុំនិងប្រពន្ធបានធ្វើខ្ទមនៅពេល
យប់ដោយយើងនាំគ្នាកាត់ដើមព្រិច កាប់បុស្សីយក
មកក្រាលពីក្រោម ហើយខ្ញុំយកក្រណាត់ក្រាលពីលើ
សម្រាប់ដេក។ ប្រជាជនរស់នៅជំរំណាស់ ពេល
ដោះទុក្ខធំ (ដុះអាចម៍) ដោះទុក្ខតូច (ដុះនោម)
នៅក្បែរជំរំ គឺក្លិនកាយនៅជុំវិញកន្លែងដេក និង
កន្លែងហូបចុក។

ជំរំណងចាន់ គឺជាជំរំកៀសខ្លួនខ្មែរក្នុងទឹកដីខ្មែរ។ ខ្ញុំរស់នៅជំរំណងចាន់ និងមានជនជាតិបារាំងចែកអគ្គិសនី ចែករបស់របរប្រើប្រាស់ឱ្យខ្ញុំ។ ថ្ងៃខ្លះបារាំងដឹកត្រីដ្ឋាធំចំនួនមួយកញ្ចប់ អ្នកខ្លះទៅមុនទទួលបានត្រី អ្នកខ្លះទៅក្រោយគឺមិនបានត្រីឡើយ។ ប្រជាជននៅជំរំណងចាន់រស់នៅពិបាក រឹងអាហារហូបចុកក៏ពិបាក។ ប្រជាជនខ្លះមានប្តីប្រពន្ធនៅជំរំណងចាន់ ដោយខ្លះយកប្តីទាហាន និងអ្នកខ្លះយកជនភៀសខ្លួនដូចគ្នា។ កាលពីដំបូងខ្ញុំរស់នៅជំរំណងចាន់ ភាគីថៃមិនទាន់ធ្វើទំនប់ទេ ប៉ុន្តែពេលខ្ញុំស្នាក់នៅបានរយៈពេល១ឆ្នាំ ទើបភាគីថៃឱ្យរថយន្តចូលមកធ្វើដ្ឋានលំសម្រាប់ងាយស្រួលធ្វើដំណើរ និងដឹកជញ្ជូនទំនប់។

នៅ ចុងឆ្នាំ១៩៨០ ភាគីថៃចូលមកធ្វើដូរលំ
និងធ្វើក្រវាត់ព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃ ដោយភាគីថៃអ្នក
ធ្វើដោយខ្លួនឯង។ ភាគីថៃធ្វើក្រវាត់ព្រំដែនចាប់ពី
អូរបីជាន់ហើយកន្លែងទំនប់ កងទ័ពថៃបានធ្វើជាប៉ុស្តិ៍
យាម។ កងទ័ពថៃមិនអនុញ្ញាតឱ្យជនភៀសខ្លួនខ្មែរ
ចូលទៅកាន់ភូមិថៃទេ។ ថៃដាក់ទាហានតាមព្រំដែន
មិនឱ្យខ្មែរចូលដល់ដីថៃជាដាច់ខាត។ នៅជំរំណាងចាន់
មានស្រះទឹកមួយដែលជាស្រះទឹករបស់លោក ជា
វិទ្យុឈុត ហៅ ឈុត ប្រធានជំរំណាងចាន់។ ស្រះទឹក
នោះស្ថិតនៅក្នុងទឹកដីខ្មែរមិនមែនជាដីថៃទេ។ មេទ័ព
នៅជំរំណាងចាន់ឈ្មោះ ឡៅ វីរៈ នៅកងពល១០៨
ហើយលោក ប៊ិន ភារម្យ នៅវិសេនាតូច២១៤។
មួយឆ្នាំក្រោយមកថៃដេញជនភៀសខ្លួនខ្មែរចេញពី
ជំរំណាងចាន់ ដើម្បីថៃធ្វើរបង បើជនភៀសខ្លួនខ្មែរ
ស្នាក់នៅជំរំណាងចាន់មិនព្រមចាកចេញទេ គឺថៃ
អត់ដឹកស្បៀង និងថ្នាំពេទ្យដែលបារាំងផ្តល់មក
ជនភៀសខ្លួនខ្មែរឡើយ។

ខ្ញុំនិយាយរឿងនេះ ខ្ញុំឈឺចិត្តខ្លាំងណាស់ ថែពិតជាអាត្រក់ខ្លាំងណាស់ ស្បៀង និងថ្នាំពេទ្យទាំងអស់នោះ ជារបស់បារាំង។ ការអត់ឃ្លានបណ្តាលឱ្យប្រជាជនខ្មែរមួយចំនួនលួចចូលដីថៃដើម្បីទិញស្បៀង ដូចជាអគ្គរ ទឹកត្រី និងអំបិលជាដើម។ ពេលទាហានថៃ ចាប់អ្នកចូលទៅក្នុងដីថៃបាន ត្រូវស្រាតសម្លៀកបំពាក់ទាំងអស់ និងឱ្យឈរនៅកន្លែងខ្សែក្រវាត់ព្រំ

ដៃនក្ខន្ធដីថៃ។ បុរស ឬស្ត្រី ឱ្យតែចូលដីថៃហើយថៃ
ចាប់បានត្រូវស្រាតទាំងអស់ នឹងយករំពាត់មកវាយ។
ត្រូវរងទារុណកម្ម ដូចជាស្រាតសម្លៀកបំពាក់ទាំង
អស់ឱ្យហែលទឹកស្រែកដូចសត្វទា។ បន្ទាប់មកថៃ
ចាប់ប្រដាប់ភេទអ្នកចូលដីខុសច្បាប់ បុរសចាប់
ប្រដាប់ភេទស្ត្រី នឹងស្ត្រីចាប់ប្រដាប់ភេទបុរស រួច
ដោះវាលឱ្យត្រឡប់មកជំរកវិញ។

ក្នុងរយៈពេលមួយសប្តាហ៍ បារាំងដឹកស្បៀង
 និងថ្នាំពេទ្យចូលមកជំរំណាងបានម្តង ដូចជាអគ្គិសនី
 គ្រីខ នៃមួយផ្នែកទៀតថ្នាំពេទ្យសម្រាប់ព្យាបាល
 អ្នកជំងឺកំពុងស្នាក់នៅក្នុងជំរំណាងបាន។ ពេទ្យចុះ
 មកពិនិត្យសុខភាព និងព្យាបាលជំងឺរាល់ថ្ងៃ ចាប់ពី
 ម៉ោង៨ព្រឹក។ រថយន្តពេទ្យទាំងនោះបើកចេញពី
 ស្រុកអារញ្ញ ខេត្តស្រះកែវ ប្រទេសថៃ សំដៅមក
 ជំរំណាងបាន គឺជាកន្លែងជនភៀសខ្លួនខ្មែររស់នៅ។
 នៅវេលាម៉ោង៤ ទៅ៥ ល្ងាចពេទ្យបារាំងទាំងនោះ
 ត្រឡប់ទៅស្រុកអារញ្ញ ខេត្តស្រះកែវវិញ។ បារាំង
 ចិត្តល្អណាស់ គឺបារាំងបានបើកស្បៀងឱ្យជនភៀសខ្លួន
 ខ្មែរ ហូបទាំងអស់គ្នា ទោះបីអ្នកខ្លះបានគិច ឬប្រើ
 ប៉ុន្តែបារាំងបែកឱ្យទាំងអស់។

នៅឆ្នាំ១៩៨២ ពហុប្រជាជនបានបញ្ចេញសេចក្តីសម្រេច
កងកម្លាំងវៀតណាមមុន ធ្វើឱ្យកងទ័ពវៀតណាម
វាយបករហូតដល់ភូមិកូនត្រី ឃុំក្អប ស្រុកអូរជ្រៅ
ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ។ បន្ទាប់មកកងទ័ពវៀតណាម
បើកការវាយប្រហារមកលើជំរំណងចាន់។

នៅឆ្នាំ១៩៨៣ ខ្ញុំចូលធ្វើទាហានប៉ារ៉ាជាំយូយ
 ខ្មែរ រ៉ែរៈ។ ចំណែកប្រធានទាហានរបស់ខ្ញុំឈ្មោះ មួន។
 នៅឆ្នាំនោះដែរ ខ្ញុំបានរៀបការជាមួយប្រពន្ធក្រោយ
 ឈ្មោះ សេង ហាន សព្វថ្ងៃអាយុ៦៧ឆ្នាំ និងមានកូន
 ចំនួន៧ នាក់ ក្នុងនោះមានស្រី៣នាក់។ ចំណែក
 ប្រពន្ធមុនរបស់ខ្ញុំបានត្រឡប់មកស្រុកកំណើត ហើយ
 បានយកប្តីថ្មីដែរ។

នៅឆ្នាំ១៩៨៤ ជំរំណាង បានបង្កើតសម្ព័ន្ធទៅ
ជំរំព្រៃចាន់រយៈពេល៥ខែ។ ទោះបីជំរំណាង បានបង្កើត
មកនៅព្រៃចាន់ក៏ដោយ ក៏នៅតែមានជនភៀសខ្លួន

រស់នៅ ច្រើនប្រហែលជា២ទៅ៣ម៉ឺននាក់។ ជន
ភៀសខ្លួនប្រកបមុខរបរផ្សេងៗគ្នា ក្នុងដង្វារតូចៗ គឺ
សម្រាប់លក់បន្លែ ផ្លែឈើ មានកន្លែងលក់សម្លៀក
បំពាក់ប្រហែលពីរតូច និងគ្មានដង្វារធំទេ។

នៅឆ្នាំ១៩៨៥ ខ្ញុំប្រចាំការនៅមុខព្រៃក្នុង
កូនត្រី ឃុំក្រប ស្រុកអូរជ្រៅ ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ។
នៅ ខណៈពេលនោះ កងទ័ពវៀតណាមបានចូលមក
វាយប្រហារកាន់តែខ្លាំង បណ្តាលឱ្យជនភៀសខ្លួននៅ
ក្នុងជម្រកព្រៃចាន់ត្រូវបង្ខំចិត្តចាកចេញ។ ខ្ញុំចាកចេញពី
ជម្រកព្រៃចាន់ទៅ ឈរជើងនៅអូរជ័យជាន់ ជាប់ទំនប់ថៃ
ប៉ុន្តែទំនប់ថៃជា ទឹកដីខ្មែរ ដែលថៃបានកាស់កាយធ្វើ
ជាខ្សែក្រវ៉ាត់ព្រំដែន ពេលខ្មែរកំពុងមានជម្លោះផ្ទៃ
ក្នុង។ ខ្ញុំរស់នៅអូរជ័យជាន់រយៈពេល៦ខែ។ ក្រោយមក
ទៀតថ្នាក់លើចាត់តាំងបារាំងឱ្យជួល ឡានថៃ ដឹក
ប្រជាជនទៅដាក់នៅជើងភ្នំដងរែក និងជម្រកសាយធ្ម។

ជំរំណាងចាន់, ជំរំថ្មី, ជំរំអូរក្រប, ជំរំណាយីន ដែល
ជាជំរំស្ថិតនៅជាប់គ្នាក្នុងដីខ្មែរជាប់ព្រំប្រទល់ប្រទេស
ថៃ។ នៅឆ្នាំ១៩៨៥ ជំរំណាងចាន់ដែលមានជនភៀស
ខ្លួនស្នាក់នៅ។ បារាំងបានដឹកប្រពន្ធកូនខ្ញុំ និងជន
ភៀសខ្លួនទាំងអស់ទៅ ស្នាក់នៅ ភ្នំដងរែកក្នុង
ជំរំសាយធ្ម។ បន្ទាប់ពីប្រជាជនខ្មែរចាកចេញពីជំរំ
ភាគីថៃឱ្យប្រជាជនរបស់ខ្លួនចូលមកធ្វើស្រែ ដឹក
ទំនប់លើ ទឹកដីខ្មែរ។ ទាហានខ្មែរ ប្រចាំការនៅ
ព្រំដែនខ្មែរ-ថៃបានចុះទៅ ហាមឃាត់ ប៉ុន្តែប្រជាជន
ថៃគិតថា ទាំងនេះជា ទឹកដីរបស់ថៃ ដូចរាល់ថ្ងៃនេះ
នៅអូរជ័យជាន់ ថៃនៅតែគិតថាជាដីរបស់ខ្លួន ប៉ុន្តែ
ជាក់ស្តែងជា ទឹកដីខ្មែរ។

ខ្ញុំធ្លាប់ឃើញថៃកាស់បង្កោ លព្រំដែនចំនួនពីរ
ដងមកដាក់លើ ទឹកដីខ្មែរនៅជំរំណាងចាន់។ ថៃចុះ
មកដេញប្រជាជនខ្មែរឱ្យចេញពីជំរំណាងចាន់ ដើម្បី
ឱ្យរថយន្តដឹកដាក់បង្កោ ល ប្រសិនបើជាជនភៀសខ្លួន
ខ្មែរមិនចាកចេញពីជំរំណាងចាន់ ភាគីថៃមិនអនុញ្ញាត
ឱ្យរថយន្តបារាំងដឹកអគ្គិសនីចូលមកកាន់ជំរំខ្មែរស្នាក់នៅ
ទេ។ ថៃបើករថយន្តដឹកបង្កោ លមកបោះលើដីខ្មែរ
ហើយភាគីថៃប្រាប់ទៅ វ៉ៃឡូ វីរៈ, ប៊ិន ភារម្យ និង
ជា វិទ្យុឈុត ដើម្បីផ្តល់ដំណឹងទៅប្រជាជនខ្មែរឱ្យ

ចាកចេញពីជំរំណាងចាន់។

បន្ទាប់មកប្រជាជនទាំងអស់ត្រូវបានចាកចេញ
ពីជំរំណាងចាន់ភ្លាមៗ ភាគីថៃចាប់ផ្តើមបោះបង្កោ ល
នៅ ទីតាំងជំរំណាងចាន់ មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះថៃបាន
រំកិលបង្កោ លចូលដីខ្មែរបន្ថែមទៀត។ ខ្ញុំ, ជា វិទ្យុ
ឈុត, វ៉ៃឡូ វីរៈ, និង ប៊ិន ភារម្យ បានឃើញដោយ
ផ្ទាល់ភ្នែក ប៉ុន្តែមិនអាចធ្វើអ្វីថៃបាន ព្រោះប្រទេស
យើងកំពុងធ្លាក់ក្នុងភ្លើងសង្គ្រាម។ ចំណែកប្រជាជន
រកតែអាហារហូបមិនគ្រប់។ នៅតាមជួរព្រំដែន
ថៃតែងតែរំកិលបង្កោ លព្រំដែនជានិច្ច។ ថៃបាន
កាយធ្វើជា ទំនប់តាមព្រំប្រទល់ក្បែរៗក្នុង ចាប់
ពីទិសខាងជើងនិងទិសខាងលិចរហូតដល់ជំរំណាង
ចាន់។ ជំរំថ្មី បារាំងបានទៅចែកអគ្គិសនីដូចនៅជំរំ
ណាងចាន់ដែរ។ នៅជំរំថ្មីមានប្រាសាទរបស់ខ្មែរយើង
ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនចាំឈ្មោះប្រាសាទ។ ប្រាសាទនោះមាន
ព្រះខ្មៅមួយព្រះអង្គ តែត្រូវបានចោលចោល។ ថៃ
យកដីខ្មែរតាមព្រំដែនស្ទើរគ្រប់កន្លែង កាលពីមុន
ប្រាសាទនៅក្នុងដីខ្មែរទាំងអស់។ ថៃបានយក
ប្រាសាទខ្មែរមួយនៅជំរំថ្មី ហើយប្រាសាទនោះ
បាក់បែកមួយចំហៀង។ ផ្ទៃប្រាសាទដែលថៃយក
មានទំហំប្រហែល១៤ទៅ១៥ម៉ែត្របួនជ្រុង ហើយ
នៅក្នុងប្រាសាទមានព្រះអង្គខ្មៅមួយអង្គធំ ដែល
ប្រជាជនខ្មែររួមទាំងខ្ញុំតែងតែបោសសម្អាតដើម្បី
ថ្វាយបង្គំ។

បន្ទាប់ពីមេបញ្ជាការវរសេនាតូចលេខ៥៤១
ឈ្មោះ ឈុយ ម៉ារីន ស្លាប់នៅឆ្នាំ១៩៨៧ ខ្ញុំឈប់
ធ្វើទាហាន។ នៅឆ្នាំ១៩៩០ ខ្ញុំបានធ្វើដំណើររយៈ
ចំនួនបីខែត្រឡប់មកស្រុកកំណើតនៅឃុំអន្លង់វិល
ស្រុកសង្កែ ខេត្តបាត់ដំបងវិញ។ ប៉ុន្តែកូនឱ្យសោក
ស្តាយដ៏ធ្ងន់ធ្ងរត្រូវប្រជាជនចាប់យកធ្វើជាកម្មសិទ្ធិ
ផ្ទាល់ខ្លួនអស់។ ខ្ញុំនាំប្រពន្ធ និងកូន៤នាក់ ធ្វើដំណើរ
មករស់នៅភូមិតាប ឃុំទឹកថ្លា ស្រុកសិរីសោភ័ណ
ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ និងប្រកបរបរជាកសិករ
រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ។

បណ្ណា ថន ៖ អតីតគ្រូបង្រៀននៅជំរំណាងចាន់

ដូច ជាតិ



លោក វណ្ណ ថន ម្ចាស់បុរេសម័យស្ថានីយ៍លំដាប់ ខ្នង ជាតិ នាយកមជ្ឈមណ្ឌលជ្រះជ័យវាលវែង (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

នៅឆ្នាំ១៩៨២ ខ្ញុំបានបញ្ចប់វគ្គបណ្តុះបណ្តាល គរុកោសល្យនៅជំរំបន្ទាយអំពិល និងត្រឡប់មក បង្រៀនកូនសិស្សនៅជំរំណាងចាន់។ សាលារៀន នៅជំរំណាងចាន់គឺជាសាលាបឋមសិក្សាចាប់ពី ថ្នាក់ទី១ដល់ថ្នាក់ទី៥។ សាលារៀននៅជំរំណាង ចាន់សង់ឡើងអំពីបុស្សី កូនឈើ ដំបូលប្រក់ស្បូវ និងជញ្ជាំងបាំងស្លឹកថា ក្រោមការទប់ត្គម្ភរបស់ អង្គការសហប្រជាជាតិ យូអិសប្រូ។

ខ្ញុំឈ្មោះ វណ្ណ ថន ហៅ វណ្ណ សុជាតិ ឬ វណ្ណ ម៉ារ៉ា ភេទប្រុស អាយុ៧៣ឆ្នាំ រស់នៅភូមិកង្ការ សង្កាត់ កំពង់ស្វាយ ក្រុងសេរីសោភ័ណខេត្តបន្ទាយមានជ័យ។ ខ្ញុំមានស្រុកកំណើតនៅ សង្កាត់លេខ៥ ក្រុងភ្នំពេញ។

ឪពុកខ្ញុំឈ្មោះ វណ្ណ ភាជណ៍ គឺជាអតីតទាហាន បារាំង (ស្លាប់) និងម្តាយឈ្មោះ កង សេវ៉ា ស្លាប់ ដោយសារជំងឺនៅឆ្នាំ១៩៧៧។ ខ្ញុំមានបងប្អូនបង្កើត ចំនួន៩នាក់ ក្នុងនោះមានប្រុស៣នាក់។ ខ្ញុំគឺជាកូន ទី៣ ក្នុងគ្រួសារ។ ខ្ញុំបានរៀនដល់ថ្នាក់ទី១ទំនើប នៃវិទ្យាល័យព្រះយុគន្ទរា ខ្ញុំប្រឡងជាប់បាក់អង្គ ឆ្នាំ១៩៧០។ នៅថ្ងៃទី១៥ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧០ រដ្ឋាភិបាលនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរបានជ្រើសរើស នាយទាហានសកម្ម ហេតុនេះខ្ញុំសម្រេចចិត្តឈប់ រៀន និងចុះឈ្មោះប្រឡងចូលរៀននាយទាហាន សកម្ម។ បន្ទាប់ពីខ្ញុំប្រឡងជាប់នាយទាហានសកម្ម ខ្ញុំត្រូវបានរដ្ឋាភិបាលនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរបញ្ជូន

ទៅរៀនវត្ត ហានសកម្មនៅ ឡុងហាយ ប្រទេស វៀតណាមរយៈពេល២ឆ្នាំ។

នៅឆ្នាំ១៩៧២ ខ្ញុំបានបញ្ចប់វគ្គសិក្សា និងត្រឡប់មកធ្វើការនៅដេអិន ភ្នំអគ្គនាយកដ្ឋាននគរូបនីយកម្ម និងហិរញ្ញវត្ថុនៃក្រសួងការពារជាតិដោយមានទទួលបានសេនីយ៍ មាស សំអុន គឺជាអគ្គនាយក។ ខ្ញុំមានកូនទី១នាយកការិយាល័យ ទទួលបានបន្ទុកយោធិកម្មភាគទី៤៧មមនៈ ខេត្តកំពង់ធំ ខេត្តសៀមរាប និងខេត្តព្រះវិហារ។ ខ្ញុំមានកូនទីមួយទៀត គឺជាអ្នកបើកបររថយន្តផ្លូវល្អ ខ្លួនរបស់លោកទទួលបានសេនីយ៍ មាស សំអុន។

នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៣ ខ្ញុំ និងនាយ ហានម្នាក់ទៀត បានដឹកប្រាក់ទៅបើកឱ្យ ហានប្រចាំការនៅតំបន់កន្ទុយនាកក្នុងខេត្តរតនគិរី។ បន្ទាប់មក កងទ័ពខ្មែរក្រហមបានវាយផ្តាច់ផ្លូវឆ្ពោះមកកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញ ដែលធ្វើឱ្យខ្ញុំនិងនាយ ហានផ្សេងទៀតមិនអាចធ្វើដំណើរមកភ្នំពេញបាន។ ខ្ញុំត្រូវជាប់នៅតំបន់កន្ទុយនាករយៈពេល២ខែ ទើបអាចឆ្លងចូលទៅក្រុងវៀតប័ន ប្រទេស ឡាវ និងជិះយន្តហោះត្រឡប់មកភ្នំពេញវិញ។

នៅខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៤ ខ្ញុំដឹកប្រាក់ទៅបើកឱ្យ ហានជើងទឹកប្រចាំនៅរាម ក្រុងកំពង់សោម។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំបានធ្វើដំណើរតាមម៉ារីនទៅកាន់កោះពូលូវ៉ៃចាស់។ ហាន លន់ នល់ និងហានធីរីគឺបានឈរជើងប្រចាំការនៅលើកោះពូលូវ៉ៃចាស់ និងថ្មី ក្នុងពេលស្នាក់នៅលើកោះពូលូវ៉ៃ ខ្ញុំបានរងរបួសស្រាលដោយសារអំបែងគ្រាប់នៅពេល ហាន លន់ នល់ និងហានធីរីគឺបានវាយប្រយុទ្ធជាមួយកងទ័ពវៀតកុង។ នៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៤ ខ្ញុំបានរៀបការជាមួយប្រពន្ធទី១ឈ្មោះ ខែក សំអឿនដែលជាបុគ្គលិកពេទ្យប្រចាំនៅមន្ទីរពេទ្យកាល់ម៉ែត។ បន្ទាប់មកយើងមានកូនប្រុសម្នាក់ឈ្មោះ វណ្ណយូសាវុធជា។

នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្ញុំត្រូវអង្គភាពបញ្ជូនទៅសមរភូមិព្រែកហូរ ហើយត្រូវជាប់នៅក្នុងសមរភូមិ

រហូតដល់ខែក្រហម ទទួលបានជ័យជម្នះនៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ទើបខ្ញុំអាចចូលមកទីក្រុងភ្នំពេញបាន។ ពេលធ្វើដំណើរត្រឡប់មកក្រុងភ្នំពេញខ្ញុំពាក់ខោខ្លីប៊ីយ ពាក់អាវយឺតដៃខ្លី។ កាលនោះដូះខ្ញុំនៅជិតស្ថានទូតចិន។ នៅតាមផ្លូវ ខ្ញុំឮខ្មែរក្រហមប្រកាសតាមវិទ្យុជាតិ តាមទីក្រោយ សនាសព្ទឱ្យប្រជាជនចាកចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញ ពីព្រោះអាមេរិកាំងនឹងមកទម្លាក់គ្រាប់បែក។ ប្រពន្ធ និងកូនខ្ញុំបានចាកចេញទៅប្រទេសបារាំងតាំងពីពីរទៅបីថ្ងៃមុន។ ខ្ញុំរៀបចំខោអាវដាក់ពីក្រោយម៉ូតូជិះចេញមកតាមច្រកស្ទឹងមានជ័យបន្តទៅផ្លូវជាតិលេខ២។ ខ្ញុំបន្តមកស្នាក់នៅក្រោមសំយាបដូះប្រជាជនមូលដ្ឋាននៅក្នុងស្រុកព្រែកប្បាស។ នៅព្រែកប្បាស ខ្មែរក្រហមចាត់តាំងខ្ញុំឱ្យចូលក្នុងកងចល័ត១០៦។ នៅទីនេះខ្មែរក្រហមបានសួរប្រវត្តិរូបខ្ញុំ ខ្ញុំបានឆ្លើយថា ឪពុកម្តាយខ្ញុំរស់នៅខេត្តកំពង់ចាមប៉ុន្តែដោយសារជីវភាពក្រីក្រ ខ្ញុំបានឆ្លងមកភ្នំពេញប្រកបរបររកស៊ីជាក់ស្តីក្នុង មុនពេលខ្មែរក្រហមសួរប្រវត្តិរូបខ្ញុំ គឺខ្ញុំបានដឹងថា ខ្មែរក្រហមបានចាប់លោកស័ក្តិពាឈ្មោះ ឆាយសាខុន និងកូនស្រីឈ្មោះ ផល្លា យកទៅសម្លាប់បាត់ហើយ។

មានថ្ងៃមួយ ប្រធានកងចល័តបានចាត់តាំងខ្ញុំឱ្យទៅយូរលកោមួយហ្មត់ធំ។ ខ្ញុំមិនអាចមើលការខុសត្រូវយូរលកោបានសព្វគ្រប់នោះទេ ឆ្លើយបណ្តាលឱ្យគោដើរលើភ្នំស្រែ និងបាក់ភ្នំស្រែអស់មួយចំនួន។ បន្ទាប់ពីនោះ ប្រធានកងចល័តឈ្មោះ ញ៉ា បាននិយាយរិះគន់ខ្ញុំថា ពេលយូរលកោមិនយកចិត្តទុកដាក់បណ្តាលឱ្យគោដើរជាន់ខូចខាតភ្នំស្រែ។ ប៉ុន្តែញ៉ាមិនហ៊ានយកខ្ញុំទៅសម្លាប់ទេ ពីព្រោះដូះខ្ញុំស្នាក់នៅស្ថិតនៅជាប់ជាមួយដូះគណៈស្រុកព្រែកប្បាស ហើយគណៈស្រុកព្រែកប្បាសតែងតែហៅខ្ញុំទៅអង្គុយនិយាយលេងជាមួយគាត់។

នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ខ្មែរក្រហមបានចាត់តាំងខ្ញុំនិងសមាជិកកងចល័ត១០៦ ឱ្យទៅធ្វើការងារលើកទំនប់ ជីកប្រឡាយនៅតំបន់ឆ្ងាយៗដូចជានៅស្រុកត្រាំកក ស្រុកគីរីវង់ និងស្រុកកោះអណ្តែត។ ថ្ងៃមួយ

គណៈស្រុកព្រែកប្បាសបានប្រើនូវសារឈ្មោះ វក ឱ្យទៅតាមខ្ញុំមកកន្លែងស្នាក់នៅរបស់គាត់។ ពេល ខ្ញុំទៅដល់ផ្ទះគណៈស្រុក គាត់ប្រាប់ខ្ញុំឱ្យឆ្លើយលើ ផ្ទះយកបាយហូប។ ពេលខ្ញុំឆ្លើយលើផ្ទះ ហូបបាយ ខ្ញុំ បានឃើញស្រាបៀរជាច្រើនដប។

នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ ពេលខ្ញុំធ្វើការលើកទំនប់ នៅក្នុងស្រុកកំរង់ ខ្ញុំ និងយុវជនផ្សេងៗទៀត បាន ព្យាយាមលូចរត់ឆ្លងតាមព្រែកយួនទៅប្រទេស វៀតណាមជាច្រើនដង ប៉ុន្តែមិនបានជោគជ័យ។ មាន ពេលមួយ ឈ្មួញខ្មែរក្រហមបានចាប់ខ្ញុំនិងយុវជន ផ្សេងៗទៀត នៅខណៈពេលដែលយើងកំពុងលូចរត់ ទៅប្រទេសវៀតណាម។ ឈ្មួញខ្មែរក្រហមក្មេងៗនិង វ័យជំទង់បានបណ្តើរខ្ញុំ និងយុវជនដទៃទៀតយកទៅ សម្លាប់ ប៉ុន្តែសំណង់ល្អខ្ញុំបានរត់គេចខ្លួនចូលទៅ ក្នុងតំបន់ប៉ៃលិន។ នៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៨ ខ្ញុំ និង យុវជនមួយចំនួនបានរត់គេចខ្លួនតាមព្រែកយួនទៅ ម្តុំទម្លាប់ភ្នំដំរីនចូលទៅប្រទេសវៀតណាមម្តងទៀត បានជោគជ័យ។ ខ្ញុំបានស្នាក់នៅជំរំជនភៀសខ្លួន បានមួយរយៈពេលក៏ស្ម័គ្រចិត្តចូលបម្រើកងទ័ព។ នៅពេលនោះខ្ញុំបានប្តូរឈ្មោះថា វណ្ណ សុជាតិ និង បានក្លាយជាប្រធានកងវរសេនាតូចលេខ៧០១។ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ កងវរសេនាតូចលេខ៧០១បាន អមដំណើរជាមួយកងទ័ពវៀតណាមចូលមកប្រទេស កម្ពុជាតាមផ្លូវជាតិលេខ១សំដៅមកទីក្រុងភ្នំពេញ។

នៅថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ កងវរសេនា តូច៧០១ បានចូលមកទីក្រុងភ្នំពេញដោយឆ្លង ទឹកពីអរិយក្សត្រមកមុខរាំង។ បន្ទាប់មកកងវរ សេនាតូចលេខ៧០១ ត្រូវបញ្ជូនមកព្រំដែនកម្ពុជា- ថៃ ដើម្បីវាយប្រយុទ្ធជាមួយកងទ័ពខ្មែរក្រហម។ នៅខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៩ កងវរសេនាតូចលេខ៧០១ បានផ្លាស់មកឈរជើងប្រចាំការនៅសុរិយាចាស់ ម្តុំនិមិត្ត ដើម្បីប្រយុទ្ធជាមួយកងទ័ពសេរីការ និង ខ្មែរក្រហមនៅអូរហ្វាងហាន ឬស្សីស្រុក និងអាង សីលា។ ដោយសារខ្ញុំមានទំនាស់ជាមួយកងទ័ព វៀតណាមតាំងពីពេលចូលមកដល់ទីក្រុងភ្នំពេញ នៅខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ខ្ញុំបានសម្រេចចិត្តដឹកនាំ

កងកម្លាំងក្នុងកងវរសេនាតូច៧០១ទាំងអស់ទៅ ចុះចូលជាមួយកងទ័ពសេរីការ គឺចូលនាពេល ឬ បក្សីចាំក្រុងដែលជាចូលនាអ្នកតស៊ូប្រចាំនៅ ជំរំណាងចាន់ស្ថិតក្នុងទឹកដីខ្មែរ ទល់មុខភូមិណាងចាន់ របស់ប្រទេសថៃ។ នៅតំបន់ណាងចាន់នេះព្រំដែន ខណ្ឌចែករវាងប្រទេសកម្ពុជា និងប្រទេសថៃក៏អូរ ព្រំដែន។ មេដឹកនាំនៅជំរំណាងចាន់រួមមាន៖ ជា វិទ្យា ឈុត ប្រធាន និង ជា ឆៃយ៉ា អនុប្រធាន។

ជំរំណាងចាន់បានបែងចែកជាពីរផ្នែកគឺ៖

I. ផ្នែករដ្ឋបាល៖ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៨០ ជំរំណាងចាន់ មានជនភៀសខ្លួនប្រហែល៣ម៉ឺននាក់ និងត្រូវ បែងចែកជា១០សង្កាត់។ នៅក្នុងនោះក្រុមគ្រួសារ ទាហាននៃជំរំណាងចាន់ត្រូវដាក់ឱ្យស្នាក់នៅក្នុង សង្កាត់ទី៦ និងទី៧។ រដ្ឋបាលជំរំណាងចាន់មានតួនាទី គ្រង់គ្រងជនភៀសខ្លួន និងក្រុមគ្រួសារកងទ័ពដែល ស្នាក់នៅក្នុងជំរំណាងចាន់ទាំងមូល។ ប្រធានរដ្ឋបាល ជំរំណាងចាន់មានឈ្មោះ ជុំ ឈាន់។ បន្ទាប់ពីកងទ័ព វៀតណាមវាយបែកជំរំណាងចាន់ចាស់នៅអំឡុង ឆ្នាំ១៩៨៣ ជុំ ឈាន់ បានផ្លាស់ទៅធ្វើប្រធានជំរំ ដងវែក។ បន្ទាប់ពីបោះឆ្នោតសកលអាណត្តិទី១ ឆ្នាំ១៩៩៣ ជុំ ឈាន់ បានក្លាយជាអភិបាលខេត្ត មណ្ឌលគិរី។

II. ផ្នែកទាហាន៖ ទាហានដែលប្រចាំនៅជំរំណាង ចាន់ត្រូវបានហៅឈ្មោះថា តំបន់ប្រតិបត្តិការសឹក អូរជ្រៅ។ ជា វិទ្យាឈុត គឺជាអ្នកដឹកនាំផ្ទាល់នៅតំបន់ ប្រតិបត្តិការសឹកអូរជ្រៅ។ តំបន់ប្រតិបត្តិការសឹក អូរជ្រៅមានរចនាសម្ព័ន្ធដូចខាងក្រោម៖

- ១) សេនាធិការតំបន់ប្រតិបត្តិការសឹកអូរជ្រៅ មាននាយសេនាធិការឈ្មោះ មាស សំអឿន និង នាយសេនាធិការរងឈ្មោះ ផ្សេង ហៅ ស្រម៉ម។
- ២) តំបន់ប្រតិបត្តិការសឹកអូរជ្រៅមាន ការិយាល័យចំនួន៦ដូចខាងក្រោម៖
 - ការិយាល័យទី១៖ ឈ្មោះ ម៉ក់ រ៉ុន មានតួនាទីជា ប្រធាន (សព្វថ្ងៃសំនៅសហរដ្ឋអាមេរិក)
 - ការិយាល័យទី២៖ ឈ្មោះ តា ឌឹម មានតួនាទីជា ប្រធាន (ស្លាប់)

- ការិយាល័យទី៣៖ ឈ្មោះ ឯម សារ៉ាយ មានតួនាទីជាប្រធាន (សព្វថ្ងៃរស់នៅសហរដ្ឋអាមេរិក)
 - ការិយាល័យទី៤៖ ឈ្មោះ គាណក់ មានតួនាទីជាប្រធាន និងឈ្មោះ ណែម អាន់ មានតួនាទីជាអនុប្រធាន
 - ការិយាល័យទី៥៖ ទទួលបន្ទុកបុណ្យសព (ភ្លេចឈ្មោះ)
 - ការិយាល័យទី៦៖ ឈ្មោះ សុវណ្ណ មានតួនាទីជាប្រធាន (ស្លាប់)
- ៣) តំបន់ប្រតិបត្តិការសឹកអូរជ្រៅមានរចនាសម្ព័ន្ធកងទីតាំង៧/កងវរសេនាតូចដូចខាងក្រោម៖
- កងវរសេនាតូច ដែលមានប្រធានឈ្មោះ សុន អនុប្រធានឈ្មោះ ស៊ី គឹម ឈាន់ និងសុខ វិជ័យ (បច្ចុប្បន្នត្រូវបានដកចេញ)
 - កងវរសេនាតូច ដែលមានប្រធានឈ្មោះ លី (ជនជាតិចាម)។
 - កងវរសេនាតូច ដែលមានប្រធានឈ្មោះ យុត សាខន។
 - កងវរសេនាតូច ដែលមានប្រធានឈ្មោះ ឡូ រីរៈ (សព្វថ្ងៃរស់នៅក្រុងសេរីសោភ័ណ) និងអនុប្រធានឈ្មោះ ឈួយ ម៉ារីន (ស្លាប់)។
 - កងវរសេនាតូច ដែលមានប្រធានឈ្មោះ ជា ឆៃយ៉ា (ជា ឆៃយ៉ា មានតួនាទីជាអនុប្រធានជំរុញណាស់ចាន់ដែរ)។
 - កងអនុសេនាតូចដែលមានប្រធានឈ្មោះ ប៊ិន ការម។
 - កងវរសេនាតូច ដែលមានប្រធានឈ្មោះ ភ្នំ (កន្សែងឈ្មើ)។

៤) អង្គភាពពេទ្យដឹកនាំដោយ តូច លន់ ហៅ ខន (បច្ចុប្បន្នគ្មានសេនីយ៍ឯក តូច លន់ ធ្វើការនៅក្រសួងមហាផ្ទៃ) ពេលនោះខ្ញុំបម្រើការងារនៅក្នុងការិយាល័យទី២ ចំណែកកងកម្លាំងអតីតកងវរសេនាតូចលេខ៧០១ ត្រូវបានចែកទៅតាមកងវរសេនាតូចមួយចំនួន ដូចជា៖ កងវរសេនាតូចរបស់

សុន កងវរសេនាតូចរបស់ យុត សាខន កងវរសេនាតូចរបស់ ឡូ រីរៈ កងវរសេនាតូចរបស់ ជា ឆៃយ៉ា កងវរសេនាតូចរបស់ ប៊ិន ការម និងកងវរសេនាតូចរបស់ ភ្នំ ជាដើម។

នៅឆ្នាំ១៩៨០ ខ្ញុំបានរៀបការជាលើកទីពីរជាមួយប្រពន្ធខ្ញុំឈ្មោះ អ៊ាម សុខនី ដែលជាជនភៀសខ្លួននៅជំរុញចាន់ដែរ។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៨០ ដែលខ្ញុំនឹងមនុស្សជាតិ៧០នាក់ទៀត ត្រូវបានជ្រើសរើសនៅតាមជំរុញស៊ីនា នៅក្នុងទឹកដីខ្មែរដូចជា ជំរុញណាស់ចាន់ ជំរុញទីសែន ជំរុញនាយអំពិល ជំរុញសម្បត្តិព្យាជំរុញដងវែក ជំរុញអូរជ្រៅ និងជំរុញឈើន ដើម្បីរៀនវគ្គកុករកសល់នៅជំរុញនាយអំពិល។ ខ្ញុំបានរៀនវគ្គកុករកសល់នៅជំរុញនាយអំពិលរយៈពេល២ឆ្នាំជាមួយនឹងសិក្សាការជាតិ៧០នាក់ផ្សេងទៀត។ គ្រូបង្រៀនវគ្គកុករកសល់នៅជំរុញនាយអំពិលរួមមាន៖ លោកក្រមា ក ឡាញ់, លោកក្រមា យ៉ា, លោកក្រមា ស៊ីត ប៊ែនតុណ, លោកក្រមា អ៊ុន ដាវ៉ា និងលោកក្រមា ហ៊ុយ ជ័យហ៊ុម។

នៅឆ្នាំ១៩៨២ ខ្ញុំបានរៀនចប់វគ្គ និងត្រឡប់មកបង្រៀនកូនសិស្សនៅជំរុញចាន់ដែរ។ សាលារៀននៅជំរុញចាន់ដែរ គឺជាសាលាបឋមសិក្សាសង់ឡើងអំពីប្លង់ស្រី កូនឈើ ដំបូលប្រក់ស្បូវ និងជញ្ជាំងបាំងស្លឹកចាក ក្រោមការទប់ទល់របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ។ សាលារៀនបឋមសិក្សានៅជំរុញចាន់ដែរមាន៥ថ្នាក់៖ ថ្នាក់ទី១ បង្រៀនដោយលោកក្រមា ក សុវណ្ណ។ ថ្នាក់ទី២ បង្រៀនដោយលោកក្រមា វត្ត វាសនា។ ថ្នាក់ទី៣ បង្រៀនដោយលោកក្រមា វណ្ណ ថន (ខ្ញុំផ្ទាល់)។ ថ្នាក់ទី៤ បង្រៀនដោយលោកក្រមា ស វ៉ែនវិទ្យ និង ថ្នាក់ទី៥ បង្រៀនដោយលោកក្រមា ជា សំដា។

នៅឆ្នាំ១៩៨៣ កងទ័ពវៀតណាម និងកងទ័ពសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាបានវាយចូលកម្ទេចជំរុញចាន់ដែរ ជនភៀសខ្លួន និងគ្រួសារទាហានទាំងអស់បានភៀសខ្លួនទៅរស់នៅជំរុញចាន់ទី២ (ជំរុញព្រៃចាន់) នៅក្នុងទឹកដីខ្មែរក្រហមទំនប់ព្រំដែនខណ្ឌចែកប្រទេសកម្ពុជា និងប្រទេសថៃ។ នៅពេល

នោះជនភៀសខ្លួនបានកើនឡើងរហូតដល់៧ ទៅ ៨ម៉ឺននាក់ ក្នុងនោះជនភៀសខ្លួនប្រហែល៥ម៉ឺន នាក់បានបន្តស្នាក់នៅជំរំណង់បានទី២។ ចំណែក ជនភៀសខ្លួនប្រមាណ៣ម៉ឺននាក់ផ្សេងទៀត បាន ចាកចេញទៅរស់នៅជំរំវិទ្យុស្រពិច (ជំរំចាស់, ជំរំថ្មី) ហៅ ជំរំ០០៧។

ជំរំណង់បានទី២ មានចម្ងាយប្រហែល៤ ទៅ ៥ គីឡូម៉ែត្រពីជំរំណង់បានចាស់។ នៅជំរំណង់បានទី២ មិនមានសាលារៀនទេ គ្រូទាំងអស់ត្រូវបង្រៀន កូនសិស្សនៅក្រោមដើមឈើ។ ជនភៀសខ្លួន និង គ្រួសារទាហានទាំងអស់បានស្នាក់នៅជំរំណង់បាន ទី២ ប្រហែលជា៤ ទៅ ៥ខែ ទើបត្រូវប្រមូលជំរំ ណង់បានចាស់វិញ។ ជំរំណង់បានចាស់ គឺជាសម្ភារ នៅត្រង់តំបន់ព្រះព្នៅ ពីព្រោះ ទីតាំងចាស់ត្រូវបាន បំផ្លាញអស់ហើយ។

នៅឆ្នាំ១៩៨៤ ជនភៀសខ្លួន និងគ្រួសារទាហាន ទាំងអស់បានភៀសខ្លួនទៅស្នាក់នៅត្រង់អូរក្នុងតំបន់

អូរបីជាន់ ទឹកដីខ្សែរយៈពេលប្រហែល៣ខែ ទើប យូអិនប្រូ យក ឡានមកដឹកទៅរស់នៅជំរំណង់បាន ទី២នៃជំរំសាយធ្លក្នុងទឹកដីថៃ។ នៅក្នុងជំរំសាយធ្ល ក្នុងទឹកដីថៃមានជំរំណង់បានចំនួន៣កន្លែង គឺជំរំណង់ បានទី១ ជំរំណង់បានទី២ ជំរំណង់បានទី៣។

នៅឆ្នាំ១៩៨៥ ខ្ញុំបានទទួលអាហាររូបករណ៍ ទៅសិក្សាថ្នាក់អនុបណ្ឌិតនៅសាកលវិទ្យាល័យ ជូឡា ឱ្យកាន់ប្រទេសថៃ ជំនាញគ្រង់គ្រង់អប់រំ។

នៅឆ្នាំ១៩៨៧ ខ្ញុំបានបញ្ចប់ថ្នាក់អនុបណ្ឌិត និងត្រូវប្រមូលធ្វើនាយកសាលាបឋមសិក្សានៅ ជំរំណង់បានទី១, ទី២ និង ទី៣ នៅក្នុងជំរំសាយធ្ល។ ចំណែកអគ្គនាយកអប់រំនៅជំរំសាយធ្ល មាន ឈ្មោះ មាត ឡាញ។

នៅឆ្នាំ១៩៩២ ខ្ញុំ និងគ្រួសារបានធ្វើមាតុភូមិ និវត្តន៍ត្រូវប្រមូលប្រទេសកម្ពុជាវិញ។ ខ្ញុំបានបម្រើ ការងារនៅមន្ទីរអប់រំ យុវជន និងកីឡាខេត្តបន្ទាយ មានជ័យរហូតដល់ចូលនិវត្តន៍នៅឆ្នាំ២០១២។



ជំរំណង់បាន ទី២ នៅ ទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ក្មេងស្រីក្រសួង

លើក ៣

សង្គមប្រជាជាតិអាទិភាពដូច្នេះឡើងវិញប្រទេស កម្ពុជា-ថៃ កាលពីថ្ងៃទី២៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៤ ប្រជាជនកម្ពុជារាប់សិបម៉ឺននាក់ត្រូវបានជម្លៀស ចេញពីផ្ទះសម្បែង និងរត់គ្រឿងស្រីក្រសួងចេញពីតំបន់ រងការប៉ះទង្គិច។ ទោះបីបទល្មើសប្រឆាំងនឹង ជាធរមានហើយក៏ដោយ មកទល់ពេលនេះប្រជាជន ភាគច្រើនពុំទាន់បានរំលងទៅលើការរំលោភបំពាន ឡើយ ភាគច្រើនគឺប្រជាជននៅតំបន់ភាគបណ្តោយ ព្រំដែន ពិសេសគឺខេត្តព្រះវិហារ និងខេត្តរតនគិរី។

ជាមួយព្រឹត្តិការណ៍ដ៏សោកសង្រេងបែបនេះ មានរឿងមួយដែលជាទីចាប់អារម្មណ៍សម្រាប់ ប្រជាជនកម្ពុជា ក៏ដូចជាសារព័ត៌មានជាតិដោយបុរស ជនជាតិចិនអាមេរិកម្នាក់ មានឈ្មោះថា ឆាយណា ម៉ាក ធីវី (CHINA MAC TV) ជាតារាចម្រៀងវីប និងអ្នកបង្កើតមាតិកាកម្សាន្ត។ លោកបានធ្វើដំណើរ ចេញពីប្រទេសថៃមកកាន់កម្ពុជាតាមរយៈយន្តហោះ ហើយបានចុះចតនៅអាកាសយានដ្ឋានខេត្តសៀមរាប ក្នុងដំណើរបេសកកម្មស្វែងរកការពិតដែលលោកចង់ ដឹងពីស្ថានភាពរបស់ប្រជាជនកម្ពុជានៅតំបន់ជម្លៀស ស្រីក្រសួង។ គាត់បានធ្វើដំណើរមកដល់ជម្លៀស ស្រីក្រសួងកន្លែងនៅខេត្តរតនគិរី ប្រទេសកម្ពុជា។ ហើយឃើញប្រជាជនរស់នៅទីស្តុភារជាក់ស្តែង ពីការលំបាក និងការខ្វះខាតជាច្រើននៅភាគកម្ពុជា ដែលវាផ្ទុយ ពីការពិត ដែលខាងសារព័ត៌មានថៃបានបង្ហាញសមតិ សាធារណជន។ បន្ទាប់ពីការផ្តល់ជូនអំណោយ បន្តិចបន្តួចរួមហើយ។ លោក ម៉ាក បានជួបជាមួយ ក្មេងស្រីកម្ពុជាម្នាក់ដែលនាងមានសមត្ថភាពនិយាយ ភាសាអង់គ្លេសបានល្អ យ៉ាងគួរឱ្យស្ងើចសរសើរ។



លោក ឆាយណា ម៉ាក (China Mac) ឈរនៅពីមុខ ជម្លៀសស្រីកម្ពុជានៅជម្លៀសនាខេត្តរតនគិរី។

នៅក្នុងស្ថានភាពដ៏លំបាក ប្រជាពលរដ្ឋ ជាច្រើន កំពុងឈរតម្រង់ជួបនឹងការបំប្លែង មនុស្សធម៌មានក្មេងស្រីម្នាក់ដែលមានសម្បុរ ខ្មៅស្រអែម ជាមួយសម្លៀកបំពាក់អាវយឺតដៃខ្លី និងមិនបានត្រៀមខ្លួនជាមុនដល់នោះ បានផ្តល់បទ សម្ភាសន៍ជាមួយលោក ឆាយណា ម៉ាក (CHINA MAC TV) ដែលនាងបានសន្ទនាទៅប្រាប់ជាភាសា អង់គ្លេសយ៉ាងស្ទាត់ជំនាញ។

ប៉ារី គីម ហ្វីយ៉ា (ឈ្មោះក្រៅ Nelly) អាយុ១៦ឆ្នាំ ក្រសួងមកពីខេត្តរតនគិរី ជាមួយក្រុមគ្រួសារ តាំងពីថ្ងៃដំបូងនៃការប៉ះទង្គិចគ្នារវាងកម្ពុជា-ថៃ។ នាងជាកូនពៅក្នុងគ្រួសារ ដែលមានប្រុសស្រី ១០នាក់ ក្នុងនោះ ក៏មានប្រុសម្នាក់មានបញ្ហាសតិសម្បជញ្ញៈ សំឡេងឆ្លើយតបកំភ្លើងធំ, យន្តហោះ ចម្បាំងដែលបានទម្លាក់ក្រាបបែកយ៉ាងសន្ធឹកមក លើភូមិឃុំនេះបន្តិចបន្តួច ប្រាកដណាស់ការភ័យខ្លាចដល់



ជ្វាវ គីម ហ្វិយ ដែលបានផ្តល់បទសម្ភាសន៍ដល់លោក ឆាយណា ម៉ាក (China Ma)

នាង ក៏ដូចជាក្រុមគ្រួសារ និងប្រជាជនផ្សេងៗទៀត។ នាងជាក្មេងកំព្រាឪពុក។ ឪពុករបស់នាងបានឈឺ និងស្លាប់កាលពីជាង ២០ខែមុនមកម្ល៉េះ។ ទោះ ក្រសួរមិនសូវជួរជាន់ដូចគេ តែនាងក៏មិនដែលតូចចិត្តដែរ ហើយ គីម ហ្វិយ ត្រូវមានកាតព្វកិច្ចមួយទៀត គឺជួយម្តាយធ្វើការងាររកប្រាក់ចំណូលមកទ្រទ្រង់ជីវភាពក្នុងគ្រួសារ ហេតុនេះ នាងក៏បានសម្រេចចិត្តឈប់រៀនត្រឹមថ្នាក់ទី៨ រួចមកធ្វើការនៅភោជនីដ្ឋានមួយកន្លែង នាក្រុងសៀមរាប។

ថ្វីត្បិតតែក្មេងស្រីកំសត់នេះ បានឈប់រៀនពីសាលាក៏ដោយ អ្វីដែលគេគ្រប់គ្នាស្លៀកសរសើរមិនដាច់ពីមាត់នោះ គឺការតស៊ូរបស់ក្មេងស្រីជនបទម្នាក់នេះ។ គីម ហ្វិយ មិនបានបោះបង់ ឬបិទខ្ទប់ចំណេះដឹងខ្លួនឡើយ ពោលគឺនាងស្វ័យសិក្សា ឡើងវិញដោយខ្លួនឯងនៅផ្ទះ ទឹកនៃការងារ ឬទីណាដែលនាងអាចរៀនបាន ពិសេសការសិក្សាតាមប្រព័ន្ធអនឡាញ ឬកម្មវិធីទូរសព្ទសម្រាប់រៀនភាសាបរទេស (Mobile Application) រហូតនាងអាចនិយាយបាន ៤ ភាសា មានដូចជាភាសាកំណើតខ្មែរ ភាសាអង់គ្លេស, ភាសាចិន, និងភាសាឥណ្ឌូនេស៊ីបានយ៉ាងស្ទាត់ជំនាញ។

នៅពេលគេសួរនាងថា តើនៅពេលសង្គ្រាមចប់ ឬនឹងទៅណា? បន្ទាប់មកទៀត គីម ហ្វិយ ឆ្លើយតប

ដោយ ទឹកមុខក្រៀមក្រំថា ចង់ទៅផ្ទះ ផ្ទះគឺជាអ្វីៗគ្រប់យ៉ាង ផ្ទះគឺជាការចង់ចាំ នាងនឹកម្តងដែលធ្លាប់ញ៉ាំជុំគ្នាជាមួយគ្រួសារ នាងចង់ទៅផ្ទះវិញរស់នៅធម្មតាជាមួយគ្រួសារនាង ហើយចង់ឱ្យសន្តិភាពកើតមានឡើងមកវិញ នៅតាមព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃ ហើយឈប់វាយប្រយុទ្ធគ្នា និងចាត់ទុកគ្នាជាសត្រូវតទៅទៀត។ ចំពោះបំណងប្រាថ្នាទៅថ្ងៃអនាគតរបស់នាង គឺចង់បន្តការសិក្សា និងរៀនភាសាផ្សេងៗបន្ថែមទៀត ពិសេសគឺចង់ក្លាយជាក្រុមប្រឹក្សានៅក្នុងភូមិរបស់ខ្លួនឯងតែម្តង។

បន្ទាប់ពីមានការចែករំលែកជាច្រើនពីរដៃអ្នករបស់លោក ម៉ាក នៅលើបណ្តាញសង្គមមក គីម ហ្វិយ នៅពេលនេះ ហាក់ប្រៀបដូចជាតារាដែលរះនៅលើមេឃ ដែលគ្រប់គ្នាបានឃើញ ហើយជំនួយជាថវិកា និងអាហារូបករណ៍ ក៏មានជាបន្តបន្ទាប់ ដើម្បីឱ្យនាងអាចបន្តការសិក្សា និងសម្រេចក្តីស្រមៃរបស់ខ្លួន ដែលចង់ក្លាយជាក្រុមប្រឹក្សានៅ។

សម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជាគ្រប់រូប តែងតែប្រាថ្នានូវសន្តិភាពដើម្បីប្រទេសខ្លួនអាចមានការអភិវឌ្ឍន៍ទៅមុខបន្តទៀត។ សង្គ្រាមហាក់គ្មានដល់ចំណេញអ្វីបន្តិចសោះ សម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា ដែលទើបតែងើបរួចផុតពីសង្គ្រាមស៊ីវិល ហើយសឹងតែបានបំផ្លាញទាំងស្រុងនូវធនធានដែលខ្លួនមាន។

ទន្ទឹមគ្នានឹងការប្រកាន់កេរ្តិ៍ឈ្មោះសន្តិភាពនិយម កម្ពុជាត្រូវប្រុងប្រៀបខ្លួនបែបណា ដើម្បីឆ្លើយតបឱ្យទានសភាពការណ៍ពិភពលោក ដែលសព្វថ្ងៃនេះ ប្រទេសនីមួយៗ ហាក់ចូលចិត្តបង្កើតឱ្យមានជម្លោះរវាងគ្នានិងគ្នា តំរាមកំហែង អ្នកសំព្រែងសកាវុធជាក់គ្នា។ ចៀសជាងការរង់ចាំជំនួយពីបរទេស ឬស្តាប់នម្ពុជនាគិណ្ឌ កម្ពុជាក្នុងតែប្រឹងប្រែងអភិវឌ្ឍន៍ដោយផ្ដោតសំខាន់ទៅលើវិស័យការពារជាតិ និងការអប់រំបណ្តុះបណ្តាលធនធានមនុស្ស ដែលជាអទិភាពចម្បង ហើយវាក៏ត្រូវតាមការលះទេសរបស់ពិភពលោកនាពេលបច្ចុប្បន្ន។

យ៉ន យន ៖ ការជម្លៀសខ្លួនជាសេរីកង្វះ

ព្រោះតែយុទ្ធសាស្ត្រនយោបាយក្រោមប្រការបង្ខំឱ្យចាកសេសសល់

បាត់ ណារីដូ

នៅ វេលាម៉ោង ១១:១០ នាទីយប់ ត្រូវនឹងថ្ងៃទី០៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២៥ ទាហានឈ្មួញនៃប្រទេសកម្ពុជា បានបង្ខំឱ្យយ៉ន យន ១៤ ឆ្នាំ ទៅ ៥ គ្រឿង ចូលមកក្នុងភូមិឯកភាព ឃុំថ្មដា ស្រុកវាលវែង ខេត្តពោធិ៍សាត់ ហើយ ជ្រុនទាំងអស់បាត់បង់ ក្រវែល ពីក្រោយផ្ទះរបស់ខ្ញុំ ដែលមានទីតាំងនៅជាប់បន្ទាយអូរភ្នំកង្វារ ដែលស្ថិតនៅក្នុងភូមិឯកភាព ដែលបង្កការភ័យខ្លាច ទើបខ្ញុំនឹងប្រជាជនផ្សេងទៀត សម្រេចចិត្តចាកចេញពីផ្ទះជម្លៀសទៅកន្លែងដែលមានសុវត្ថិភាព។ យន យន និយាយរៀបរាប់ពីរឿងរ៉ាវរបស់ខ្លួនដូចខាងក្រោម៖

ខ្ញុំបាទឈ្មោះ យ៉ន យន ភេទប្រុស អាយុ៦២ឆ្នាំ សព្វថ្ងៃប្រកបមុខរបបធ្វើចម្ការ។ ខ្ញុំមានស្រុកកំណើតនៅភូមិកាដោក ឃុំប្រឡាយមាស ស្រុកកំពង់លែង ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង។ បច្ចុប្បន្នរស់នៅភូមិឯកភាព ឃុំថ្មដា ស្រុកវាលវែង ខេត្តពោធិ៍សាត់។ ខ្ញុំមានឪពុកឈ្មោះ យ៉ន សារឿន (ស្លាប់ឆ្នាំ១៩៧៥ កងទ័ពខ្មែរក្រហម ចាប់យកទៅសម្លាប់) និងម្តាយឈ្មោះ ជួប លន (ស្លាប់ឆ្នាំ១៩៧៣ ដោយសារជំងឺ)។ ខ្ញុំជាកូនទោលនៅក្នុងគ្រួសារ។ បន្ទាប់ពីឪពុកម្តាយស្លាប់ចោល ខ្ញុំត្រូវបានម្តាយមីនយកទៅចិញ្ចឹមនៅខេត្តកំពង់ធំ។ ខ្ញុំមានប្រពន្ធឈ្មោះ យុត ថៃ អាយុ៦១ឆ្នាំ មានមុខរបរក្រដាសប្រេងស្លក់។ ខ្ញុំមានកូនចំនួន៣នាក់ ក្នុងនោះមានកូនប្រុស២នាក់។ កូនរបស់ខ្ញុំមានគ្រួសារអស់ហើយ។

ការជម្លៀសសេរីកង្វះ

នៅថ្ងៃទី២៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៥ ទាហានឈ្មួញនៃប្រទេសកម្ពុជា បានចាប់យកយ៉ន យន ១៤ ឆ្នាំ និងសព្វាវុធាវុធ



យ៉ន យន អាយុ៦២ឆ្នាំ បច្ចុប្បន្នរស់នៅភូមិឯកភាព ឃុំថ្មដា ស្រុកវាលវែង ខេត្តពោធិ៍សាត់។
(បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ធ្ងន់ចូលមកដល់ព្រំដែនថ្មដា។ ពេលនោះ លោកអ៊ុំ នី ដែលជាមេភូមិឯកភាព បានប្រកាសប្រាប់ឱ្យប្រជាជនទាំងអស់ ដែលរស់នៅក្នុងភូមិឯកភាព ឃុំថ្មដា ស្រុកវាលវែង ខេត្តពោធិ៍សាត់ ឱ្យរៀបចំខ្លួនដើម្បីជម្លៀសទៅកន្លែងដែលមានសុវត្ថិភាព។ នៅវេលាម៉ោង០៣:៣០នាទីរសៀល ត្រូវនឹងថ្ងៃទី២៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៥ រថយន្តរបស់រដ្ឋាភិបាលជាច្រើនគ្រឿងបានធ្វើដំណើរចូលមកដល់ក្នុងភូមិឯកភាព ឃុំថ្មដា ស្រុកវាលវែង ខេត្តពោធិ៍សាត់ ហើយរថយន្តទាំងអស់បានបើកទៅលាក់ខ្លួននៅក្នុងចម្ការកៅស៊ូ ដែលមានទីតាំងនៅ ទល់មុខ មណ្ឌលសុខភាព ហ៊ុន

សែន ថ្មដា ដើម្បីចាត់វិធានប្រជាជនជម្លៀសទៅកន្លែងសុវត្ថិភាព។ ភ្លាមៗនោះ ខ្ញុំមិនទាន់បានជម្លៀសខ្លួនចេញពីភូមិឯកភាពទេ ព្រោះខ្ញុំជាប់រវល់រៀបចំទុកដាក់របស់របរឱ្យបានស្រួលល្អលម្អនឹងជម្លៀសខ្លួនចេញពីភូមិ។ ចំណែកប្រពន្ធខ្ញុំដោយសារតែគាត់មានជំងឺសន្ទាក់ប្រចាំកាយ ខ្ញុំបានប្រាប់ឱ្យគាត់ជម្លៀសខ្លួនទៅមុន ហើយខ្ញុំបានខុបគាត់ចេញពីផ្ទះសំដៅទៅចម្ការកៅស៊ូ ដើម្បីឱ្យទៅឆ្លើយថយន្តរបស់រដ្ឋាភិបាលដែលកំពុងចតចាំនៅក្នុងចម្ការកៅស៊ូដើម្បីជម្លៀសខ្លួនទៅកន្លែងសុវត្ថិភាព។

នៅវេលាម៉ោង០៤:០០នាទីទៀបភ្លឺ ត្រូវនឹងថ្ងៃទី២៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៥ លោក អ៊ុំ នី បានទំនាក់ទំនងមកខ្ញុំ ហើយគាត់បានប្រាប់ខ្ញុំឱ្យជម្លៀសខ្លួនចេញពីភូមិឯកភាពឱ្យបានឆាប់រហ័ស ព្រោះទាហានឈ្លានពានថែអាចនឹងបើកការវាយប្រហារមកលើភូមិសាស្ត្រឃុំថ្មដា។ បន្ទាប់ពីខ្ញុំបិទទូរសព្ទ ខ្ញុំបានជិះម៉ូតូចេញពីភូមិឯកភាពមកដល់ស្ទឹងមេទឹកទាហានឈ្លានពានថែ បានចាប់ផ្តើមបើកការវាយប្រហារដោយកាំភ្លើងធំសរុបចំនួន៨ គ្រាប់ មកលើទីតាំងភូមិសាស្ត្របន្ទាយអូរភ្នំកង្កែប ដែលស្ថិតនៅក្នុងភូមិឯកភាព ឃុំថ្មដា ស្រុកវាលវែង ខេត្តពោធិ៍សាត់។ បន្ទាប់ពីពុលស្បែកគ្រាប់ផ្លោងបែបនេះ ខ្ញុំមានអារម្មណ៍តក់ស្លុតជាខ្លាំង ហើយខ្ញុំប្រឹងបន្តដំណើរទាំងអារម្មណ៍តក់ស្លុត និងញ័រពេញខ្លួន រហូតមកដល់ភូមិប្រមោយ ឃុំប្រមោយ ស្រុកវាលវែង ខេត្តពោធិ៍សាត់។ បន្ទាប់ពីធ្វើដំណើរចូលមកដល់ភូមិប្រមោយ ឃុំប្រមោយ ស្រុកវាលវែង ខេត្តពោធិ៍សាត់ ខ្ញុំបានជិះម៉ូតូចូលមករកប្រពន្ធដែលកំពុងស្នាក់បណ្តោះអាសន្ននៅក្នុងវត្តភ្នំបុទុម ហៅវត្តប្រមោយ ដែលមានទីតាំងនៅក្នុងភូមិប្រមោយ ឃុំប្រមោយ ស្រុកវាលវែង ខេត្តពោធិ៍សាត់។ ពេលជិះម៉ូតូចូលមកដល់ក្នុងវត្តភ្នំបុទុម ហៅវត្តប្រមោយ ដំបូងខ្ញុំមានអារម្មណ៍សប្បាយចិត្ត ពេលបានឃើញប្រពន្ធនឹងប្រជាជនជាច្រើនមានសុខសុវត្ថិភាព ហើយត្រូវបានក្រុមការងារស្រុកវាលវែងយកចិត្តទុកដាក់ទាំងសុខភាព ទាំងកន្លែងស្នាក់នៅ និងផ្តល់អាហារ ហូប

ចុកគ្រប់គ្រាន់។ នៅថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៥ កងទ័ពកម្ពុជា និងទាហានឈ្លានពានថែ បានធ្វើកិច្ចចរចាពីបទឈប់បាញ់ដែលសម្របសម្រួលដោយប្រទេសម៉ាលេស៊ី។ នៅថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៥ បន្ទាប់ពីសភាពការស្ងប់ស្ងាត់ ខ្ញុំនឹងប្រពន្ធបានរៀបចំរបស់របរគ្រឿងផ្ទុះសម្បែងវិញ។

បើខ្ញុំក្រឡេកទៅមើលអតីតកាលដែលខ្ញុំធ្លាប់បានបម្រើកងទ័ពខ្មែរក្រហម ការជម្លៀសប្រជាជននៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមមានលក្ខណៈខុសគ្នាឆ្ងាយព្រោះនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមការជម្លៀសប្រជាជនគឺដើរដោយថ្មើរជើង ផ្លូវពិបាក និងអាហារមិនសូវបានហូបចុកគ្រប់គ្រាន់។ ប៉ុន្តែបើយើងប្រៀបធៀបពីមុននឹងបច្ចុប្បន្ននេះ ការជម្លៀសប្រជាជនមានលក្ខណៈឆ្ងាយស្រួលជាងមុន ព្រោះមានផ្លូវល្អឆ្ងាយស្រួលក្នុងធ្វើដំណើរ ប្រសិនបើមានបញ្ហាអ្វីមួយតាមព្រំដែនដូចសព្វថ្ងៃនេះ ឡានអាចឆ្ងាយស្រួល ឆ្លើងទៅដឹកជញ្ជូនប្រជាជនជម្លៀសទៅកន្លែងសុវត្ថិភាពបានឆាប់រហ័ស និងមានអាហារផ្តល់ឱ្យប្រជាជនហូបចុកគ្រប់គ្រាន់។

ការវះឃ្លីសរសើរ

នៅវេលាម៉ោង១០:៤៩ នាទីព្រឹក ត្រូវនឹងថ្ងៃទី០៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២៥ ខ្ញុំទទួលបានព័ត៌មានដែលបានបង្ហាញតាមបណ្តាញសង្គមហ្វេសប៊ុកចេញពីក្រសួងការពារជាតិបានបញ្ជាក់ប្រាប់ថាទាហានឈ្លានពានថែបានសហការជាមួយអាជ្ញាធរថែទាំកុមារនៃប្រជាជនថៃដែលរស់នៅជាប់ព្រំដែនប្រទេសកម្ពុជាឱ្យជម្លៀសខ្លួនចេញឱ្យអស់នៅយប់រំលងអធ្រាត្រថ្ងៃទី០៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២៥ ព្រោះទាហានឈ្លានពានថែអាចនឹងបើកការវាយប្រហារមកលើកងទ័ពកម្ពុជាម្តងទៀត ដែលមានទីតាំងនៅតំបន់ប្រាសាទតាម៉ាន់ ប្រាសាទតាក្របី ប្រាសាទព្រះវិហារ រហូតមកដល់តំបន់អានសេន ហើយអាចនឹងរីករាលដាលទៅតាមតំបន់ផ្សេងទៀត ដែលមានព្រំប្រទល់ជាប់នឹងព្រំដែនថៃ។ ក្រោយការវាយប្រហាររបស់ទាហានឈ្លានពានថែ មកលើកងទ័ពកម្ពុជាអាចនឹងផ្ទុះឡើង មុនថ្ងៃទី០៧ ខែសីហា

ឆ្នាំ២០២៥ មុនកិច្ចប្រជុំគណៈកម្មាធិការកិច្ចការព្រំដែនទូទៅ ដែលគ្រោងធ្វើនៅទីក្រុងភូមា ឡាវ ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី។

បន្ទាប់ពីទទួលបានព័ត៌មានដែលបានបង្ហាញ តាមបណ្តាញសង្គមហ្វេសប៊ុក ចេញពីក្រសួងការពារជាតិ លោក អ៊ុំ នី បានប្រកាសប្រាប់ឱ្យប្រជាជនទាំងអស់ដែលរស់នៅក្នុងភូមិឯកភាពត្រៀមខ្លួន បើមានហេតុការណ៍អ្វីមិនសូវស្រួល ត្រូវជម្លៀសខ្លួនទៅរកកន្លែងដែលមានសុវត្ថិភាព។ នៅវេលាម៉ោង ១១:១០ នាទីយប់ ត្រូវនឹងថ្ងៃទី០៣ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០២៥ ទាហានឈ្មួញបានបង្កើនជ្រុងចំនួន៤ទៅ៥ត្រៀងចូលមកក្នុងភូមិឯកភាព យំថ្មដា

ស្រុកវាលវែង ខេត្តពោធិ៍សាត់ ហើយជ្រុងទាំងអស់បានហោះក្រវែលជុំវិញបន្ទាយអូរភ្នំកង្វើរ ដែលមានទីតាំងនៅជាប់ដូនរបស់ខ្ញុំ។ បន្ទាប់ពីឃើញសភាពការណ៍មិនសូវស្រួល ដោយខ្លាចជ្រុងទម្លាក់គ្រាប់បែករបស់ទាហានឈ្មួញបានចៀសខ្លួនប្រពន្ធ ហើយនិងប្រជាជនផ្សេងទៀត ដែលរស់នៅក្បែរបន្ទាយអូរភ្នំកង្វើរ បានជម្លៀសខ្លួនចេញទាំងយប់ចេញពីភូមិឯកភាព ឆ្ពោះទៅកាន់វត្តគិរីបុទុម្ភរ ហៅវត្តប្រម៉ោយ ដែលជាកន្លែងមានសុវត្ថិភាព។ សព្វថ្ងៃនេះខ្ញុំកំពុងស្នាក់នៅក្នុងវត្តគិរីបុទុម្ភរ ហៅវត្តប្រម៉ោយ បណ្តោះអាសន្ន លុះសភាពការណ៍ស្ងប់ស្ងាត់បានខ្ញុំត្រឡប់ទៅដូនវិញ។



ជំរំជនភៀសស៊ីកនៅឃុំប្រម៉ោយ ស្រុកវាលវែង ខេត្តពោធិ៍សាត់។ (បណ្តាញសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

យីនយន ផ្តល់បទសម្ភាសន៍ដល់ ចាន់ណារិទ្ធិ បុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌល ជ្រុះជ្រាវវាលវែង។ (បណ្តាញសារ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)



ព្រឹត្តិការណ៍ប្រទេសថៃឈានពានប្រទេសកម្ពុជា

តាត ស្រីវឌ្ឍន៍

ប្រទេសកម្ពុជា គឺជាប្រទេសដែលទើបងើប
ចេញពីសង្គ្រាមក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩ ហើយបច្ចុប្បន្ន
បានខិតខំស្តារចេញពីប្រទេសក្រីក្រមកជាប្រទេស
ដែលកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និងបានស្វែងរកសុខសន្តិភាព
តាមរយៈការបង្កើតទំនាក់ទំនងល្អជាមួយអន្តរជាតិ
ទាំងផ្នែកការទូត និងសេដ្ឋកិច្ច ដើម្បីវិវត្តខ្លួនឱ្យក្លាយ
ទៅជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ពីប្រាក់ចំណូលកម្រិតមធ្យម
និង ឈានទៅជាប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ដែលមាន
ប្រាក់ចំណូលកម្រិតខ្ពស់។ ប៉ុន្តែក្នុងរយៈពេលថ្មីៗនេះ
ជារឿងដ៏គួរឱ្យសោកស្តាយ ប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបាន
ទទួលរងការឈ្លានពានពីប្រទេសថៃ ដោយនឹក
ស្មានមិនដល់។ ដើម្បីចម្លងនៃហេតុការណ៍ដែលនាំឱ្យ
មានការដុះអារ៉ុកគឺ៖

កាលពីថ្ងៃទី២៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២៥ កងទ័ព
កម្ពុជាម្នាក់ឈ្មោះ សួន រ៉ែន ត្រូវបានពលរដ្ឋវិវាទ ដោយ
ការបាញ់ប្រហារមុនមកលើលេណដ្ឋានកម្ពុជាពី
សំណាក់កងទ័ពថៃ ដែលមានទីតាំងស្ថិតនៅភូមិ
តេជោមរកត ឃុំមរកត ស្រុកជំរក្សាន្ត ខេត្តព្រះវិហារ។
បន្ទាប់ពីមានការវាយប្រហារលើអធិបតេយ្យភាព
របស់ប្រទេសកម្ពុជា រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានព្យាយាម
អត់ធ្មត់ និងដោះស្រាយបញ្ហា ដោយការប្រើប្រាស់នូវ
មធ្យោបាយការទូត និងសន្តិវិធីតាមច្បាប់ដើម្បីស្វែង
រកយុត្តិធម៌ ប៉ុន្តែការឆ្លើយតបពីយោធាប្រទេសថៃ គឺ
ព្យាយាមបង្កជាជម្លោះ ដោយបានសម្រេចធ្វើការបិទ
ច្រកព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃជាឯកភាពភាគីជាបន្តបន្ទាប់ និង
បានកំរាមកាត់ផ្តាច់ការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី និងប្រព័ន្ធ
អ៊ីនធឺណិតពីប្រទេសថៃមកកម្ពុជា។ ក្នុងដំណាក់កាល
នេះ ប្រទេសកម្ពុជានៅតែប្រកាន់គោលដៅហាមឃាត់



ព្រឹទ្ធាលឯក សួន រ៉ែន

តាមផ្លូវច្បាប់អន្តរជាតិ និងស្នើដល់ប្រទេសថៃ ដោះ
ស្រាយបញ្ហាតំបន់ជម្លោះ ចំនួនបួនមាត់ដូចជា៖
ប្រាសាទតាម៉ាន់ធំ ប្រាសាទតាម៉ាន់តូច ប្រាសាទតា
ក្របី និងតំបន់មុំបី តាមរយៈផ្លូវច្បាប់។ ស្របជាមួយ
គ្នានេះ នៅថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២៥ រាជរដ្ឋាភិបាល
កម្ពុជាបានដាក់ពាក្យបណ្តឹងទៅកាន់តុលាការយុត្តិធម៌
អន្តរជាតិ នៅទីក្រុងឡាអេ ប្រទេសហូឡង់ ដើម្បីជួយ
កាត់ក្តីវិវាទព្រំដែនលើតំបន់ទាំង៤ ជាមួយប្រទេសថៃ។
ក្រៅពីនោះ កម្ពុជាបានរៀបចំឱ្យមានកិច្ចប្រជុំ
គណៈកម្មការចម្រុះព្រំដែន ដែលប្រព្រឹត្តទៅនៅ
ថ្ងៃទី១៤-១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២៥ ហើយបាន
ឯកភាពគ្នាលើកិច្ចការដែលភាគីកម្ពុជា-ថៃត្រូវ
បំពេញបន្ត ប៉ុន្តែជាការសោកស្តាយភាគីខាងថៃមិន

គោរពនូវកិច្ចព្រមព្រៀង ហើយថែមទាំងបានបង្កើន
 ការធ្វើសកម្មភាពរំលោភបំពានលើអធិបតេយ្យភាព
 និងបូរណភាពទឹកដីកម្ពុជា ដូចជាអនុស្សាវរណៈ
 យោគយល់គ្នាឆ្នាំ២០០០ ដោយភាគីថៃបានបង្កើន
 ជ្រុង ការដឹកលេណដ្ឋាន បង្កើនចំនួនទាហាន ចល័ត
 អាវុធតាំទ្រ និងសព្វាវុធគ្រប់ប្រភេទនៅតាមព្រំដែន
 ភ្នំភូមិសាស្ត្រខេត្តព្រះវិហារ និងខេត្តរមាណីយ
 ដែលជាការកំរាមកំហែងធ្ងន់ធ្ងរដល់សុខសន្តិភាព
 និងសន្តិសុខនៃប្រទេសទាំងពីរ។ បន្ថែមលើនេះ
 មេបញ្ជាការភូមិភាគ២ នៃប្រទេសថៃ បានប្រកាន់
 គោលជំហរចង់ធ្វើការវាយប្រហារមកលើប្រទេស
 កម្ពុជា ភ្នំភោគលំដាប់ដំណើរការកាន់កាប់ប្រាសាទ
 តាម៉ាន់ផ័របស់កម្ពុជា ដោយបង្កើតភាពមិនប្រក្រតី
 ជាច្រើន។

នៅពេលដែលប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជា ឡើងទៅ
 ទស្សនាប្រាសាទតាម៉ាន់ផ័រ មេបញ្ជាការភូមិភាគ២ មិន
 អនុញ្ញាតឱ្យថតជាដើម មិនឱ្យមានសំឡេងភ្លេងជាតិ
 ខ្មែរ និងសំឡេងនិយាយគ្នានៅប្រាសាទតាម៉ាន់ផ័រ
 ប្រាសាទតាគ្របី និងព្យាយាមបង្កជាជម្លោះ ដោយ
 កំណត់ឱ្យភ្ញៀវទេសចរ ឡើងទៅទស្សនាមិនឱ្យលើស
 ពី១០០នាក់ក្នុងមួយថ្ងៃ លើសពីនេះទៅទៀត ភ្ញៀវ
 ទេសចរគ្រប់ជាតិសាសន៍ត្រូវគោរពតាមបទបញ្ញត្តិ
 របស់ប្រទេសថៃ។ ដោយឡែកថ្នាក់ដឹកនាំប្រទេសថៃ
 បានប្រាប់ឱ្យប្រជាជនរបស់ខ្លួនទៅទស្សនាប្រាសាទ
 តាម៉ាន់ផ័រឱ្យបានច្រើនដើម្បីទុកជាភស្តុតាងថាប្រាសាទ
 តាម៉ាន់ផ័រជារបស់ប្រទេសថៃទៅវិញ។ នៅពេលមេ
 បញ្ជាការភូមិភាគ២ថៃ បានឃើញប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ
 និងភ្ញៀវទេសចរបរទេសបានមកទស្សនានៅប្រាសាទ
 តាម៉ាន់ផ័រ ច្រើនកុះករ មេបញ្ជាការភូមិភាគ២ថៃ
 បានព្រមានថា នឹងបិទច្រករបស់កម្ពុជាមិនឱ្យភ្ញៀវ
 ទេសចរចូលទៅទស្សនា ប្រាសាទតាម៉ាន់ផ័រ ប្រាសាទ
 តាម៉ាន់ផ័រ ប្រាសាទតាគ្របី រយៈពេលមួយសប្តាហ៍
 ក្រោមហេតុផលមិនអាចរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់។

ជាការពិតណាស់ ដោយការឈ្លានពានមិន
 គោរពច្បាប់អន្តរជាតិរបស់ភាគីថៃ មេបញ្ជាការ

ភូមិភាគ២ថៃ បានប្រកាសបិទប្រាសាទតាម៉ាន់ផ័រ
 រយៈពេលមួយសប្តាហ៍នៅតំបន់ព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃ។
 ពេលនោះធ្វើឱ្យសភាពការណ៍កាន់តែតានតឹង ឡើង
 ដោយបានបង្កឱ្យកងទ័ពថៃបានធ្វើសកម្មភាពដូច
 ខាងក្រោម៖

ថ្ងៃទី២៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៥ នៅវេលាម៉ោង
 ៦:៣០នាទីព្រឹក ថៃបានចាប់ផ្តើមបង្កសកម្មភាព
 បំពានលើកិច្ចព្រមព្រៀងដែលបានឯកភាពគ្នា ដោយ
 ឡើងលើប្រាសាទតាម៉ាន់ផ័រ ហើយលបចូលរាយ
 បន្ទាល់សតាមជើងប្រាសាទ។ នាម៉ោង០៧:០៤ព្រឹក
 ថៃបានបង្កើនជ្រុងរយៈពេល២នាទីម៉ោង៨:៣០នាទី
 ព្រឹក ថៃបានបាញ់ឡើងលើ ម៉ោង៨:៤៦នាទីព្រឹក
 កងទ័ពឈ្លានពានថៃ បានបើកការបាញ់ប្រហារមក
 លើកងទ័ពកម្ពុជាមុននៅចំណុចប្រាសាទតាម៉ាន់ផ័រ និង
 ឈានទៅបាញ់ប្រហារនៅប្រាសាទតាគ្របី តំបន់ភ្នំ
 ខ្លោច និងបានពង្រីកភូមិសាស្ត្រនៃការវាយប្រហារ
 ទៅតំបន់មុំបី រួមទាំងប្រើប្រាស់យន្តហោះចម្បាំង
 ម្នាក់គ្រាប់បែក នៅតាមផ្លូវវត្តកែវសិក្ខាភិរស្សៈ
 ដែលកងទ័ពកម្ពុជាបានឈរជើងការពារបូរណភាព
 ទឹកដីរបស់ខ្លួនតាមបណ្តោយភូមិសាស្ត្រព្រំដែនខេត្ត
 ខេត្តរមាណីយ និងខេត្តព្រះវិហារ។

ថ្ងៃទី២៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៥ វេលាម៉ោង ៣ និង
 ២០នាទីទៀបភ្លឺ ថៃបានបើកការវាយប្រហារតំបន់
 ភ្នំខ្លោចតាមរយៈភ្នំបីសាមប៊ី ម៉ោង៥ និង២៥នាទីព្រឹក
 ថៃប្រើប្រាស់គ្រាប់បែកចង្កៀមវាយមកលើភ្នំខ្លោច។
 ម៉ោង៥ និង៣០នាទីព្រឹក ថៃចាប់ផ្តើមវាយតំបន់ព្រៃ
 ប្រាសាទតាម៉ាន់ផ័រ និងប្រាសាទតាគ្របី នាម៉ោង៥
 និង៤០នាទីព្រឹក ថៃចាប់ផ្តើមវាយតំបន់មុំបី ម៉ោង
 ៦ និង៥០នាទីព្រឹក ថៃបានបាញ់គ្រាប់បែកចង្កៀម
 ជាលើកទី២ នៅលើភូមិតេជោធម្មជាតិ ស្រុក
 ជាំក្សាន្ត ខេត្តព្រះវិហារ។ ម៉ោង៧ និង ៣០នាទីព្រឹក
 ថៃបានបាញ់ចូលតំបន់ជាំតែ។ ម៉ោង៨ ព្រឹក ថៃបាន
 ព្យាយាមវាយដណ្តើមយកប្រាសាទតាគ្របី ប៉ុន្តែ
 កងកម្លាំងរបស់កម្ពុជាស៊ូយ៉ាងស្វិតស្វាញ ហើយ
 ប្តេជ្ញាការពារ មិនឱ្យមានការរំលោភបំពានមកលើ

ដែលអធិបតេយ្យភាពកម្ពុជាបានទេ។

ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៥ វេលាម៉ោង ៥ នាទីព្រឹក ថៃបានចាប់ផ្តើមវាយប្រហារលើទីតាំង ៣កន្លែងរួមមាន៖ តាថាវ ជំរំតែ និងវាលត្រើង ម៉ោង៥ និង ០២ នាទីព្រឹក ភាគីថៃបើកការវាយប្រហារដោយ កាំភ្លើងធំចំនួន៥គ្រាប់ មកលើទីតាំងជាច្រើនលើភូមិ សាស្ត្រយុទ្ធជា ស្រុកវាលវែង ខេត្តពោធិ៍សាត់។

ថ្ងៃទី២៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៥ វេលាម៉ោង២ រំលងអធ្រាត្រ ថៃបានផ្លាស់ទៅតំបន់វាលត្រើង ម៉ោង២ និង៣០នាទីព្រឹក ថៃបានវាយផ្លាស់មកតំបន់ តាថាវ និងភ្នំខ្មោច ដោយមានជ្រូនហោះសំកាំង ប្រហែល ម៉ោង៤ និង៥០នាទីព្រឹក ថៃបានវាយប្រហារ ដោយបាញ់កាំភ្លើងធំចូលក្នុងប្រាសាទតាមាងធំ និង ប្រាសាទតាក្របី និង ម៉ោង៦នាទីព្រឹក ថៃបានវាយ ដោយផ្ញើរជើងបន្លែមទៀតចូលតំបន់ភ្នំខ្មោច។

ថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៥ ដោយមានការ សម្របសម្រួលពីសហរដ្ឋអាមេរិក នាយករដ្ឋមន្ត្រី ម៉ាឡេស៊ី និងប្រធានអាស៊ានបន្តវេន បានអញ្ជើញ នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃប្រទេសទាំងពីរគឺប្រទេសថៃ និង កម្ពុជា ជួបប្រជុំសម្រេចបទឈប់បាញ់ និងមាន ប្រទេសចិន និងអាមេរិកចូលរួមជាសាក្សី។ ក្រោយ បញ្ចប់កិច្ចប្រជុំបានសម្រេចបទឈប់បាញ់នៅវេលា ម៉ោង ២៤:០០នាទីយប់ និងរៀបចំកិច្ចប្រជុំក្រៅ ផ្លូវការដាក់មេបញ្ជាការយោធាភូមិភាគ ប្រទេសទាំង ពីរនៅវេលាម៉ោង ០៧:០០នាទីនាថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៥ ក៏រៀបចំកិច្ចប្រជុំគណៈកម្មាធិការ ព្រំដែនទូទៅ កម្ពុជា-ថៃ នៅថ្ងៃទី៤ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០២៥ ដែលកិច្ចប្រជុំត្រូវធ្វើឡើងនៅប្រទេស ម៉ាឡេស៊ី។

ជារឿយៗក្នុងឱកាសចិត្តភាគីខាងថៃ បន្ទាប់ពី សម្រេចបទឈប់បាញ់ នៅក្នុងថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៥ បានចាប់កងទ័ពខ្មែរចំនួន២០រូប ដោយ ការសង្ស័យថាស្លាប់ចំនួន២រូប និងរត់រួចខ្លួន១រូប។ ចំពោះការដែលកងទ័ពថៃចាប់កងទ័ពខ្មែរ រហូត មកដល់បច្ចុប្បន្ននៅមិនទាន់បានដឹងពីគោលបំណង។

សរុបមកទង្វើឈ្លានពានទាំងអស់នេះអាច បញ្ជាក់បានថាប្រទេសថៃបានឈ្លានពានមកលើ កម្ពុជាទាំងស្រុង និងអាចសន្និដ្ឋានបានថាទង្វើ ប្រល័យពូជសាសន៍ព្រោះថៃបានប្រើប្រាស់សព្វាវុធ គុណតួន និងបានប្រើប្រាស់យន្តហោះចម្បាំង F-16 ម្នាក់គ្រាប់បែកបង្ក្រាម ដែលច្បាប់អន្តរជាតិហាម ឃាត់ ជាមួយនិងការប្រើប្រាស់ផ្សេងៗទៀតដើម្បី វាយប្រហារមកកងទ័ពកម្ពុជា។ មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ថៃបានបំពានមិនញញើត ដោយពង្រីកទីតាំង សមរភូមិពីមួយតំបន់ទៅមួយតំបន់ ពិសេសធ្វើឱ្យ ប៉ះពាល់ទៅដល់មូលដ្ឋានជនស៊ីវិលក្នុងទីប្រជុំជន របស់ប្រជាពលរដ្ឋស្លូតត្រង់កម្ពុជារស់នៅ និងធ្វើ ឱ្យប្រជាជនចំនួន១៧២,០៩៤នាក់ ត្រូវរកៀសខ្លួន ទៅរកកន្លែងសុវត្ថិភាព ធ្វើឱ្យខូចខាតវត្ថុអារាម សាលារៀន ផ្ទះសំបែង ជាពិសេសធ្វើឱ្យខូចខាត ប្រាសាទព្រះវិហាររបស់ខ្មែរ ដែលជាបេតិកភណ្ឌ ពិភពលោកស្ទើរតែទាំងស្រុង និងបានដលិតព័ត៌មាន ភ្លេងក្លាយបន្តិភ្នែកអន្តរជាតិ ថាកម្ពុជាក៏ជាអ្នកបង្ក ជម្លោះវាយប្រហារថៃទៅវិញ។ ជាក់ស្តែង កម្ពុជា តែងតែគោរពច្បាប់ក្នុងការដោះស្រាយតាម សន្តិវិធី ប្រើប្រាស់សិទ្ធិការពារខ្លួន និងការពារដែន អធិបតេយ្យភាពខ្លួនក្នុងការទប់ទល់នឹងកងទ័ព ថៃតែប៉ុណ្ណោះ។



ពិធីបុណ្យសពព្រឹទ្ធាលឯក សួន វ៉ែន (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

អ្នកនេសាទជនជាតិថៃជាច្រើននាក់ត្រូវបាន កងទ័ពខ្មែរក្រហមចាប់ខ្លួន

ដូច ជាតិ

ចន្លោះ ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម (១៩៧៥-១៩៧៩) អ្នកនេសាទ ១៨នាក់ជាតិថៃជាច្រើននាក់ត្រូវបានកងទ័ពខ្មែរក្រហមចាប់ខ្លួនបញ្ជូនមកក្រុងកំពង់សោម។ ខណៈពេលនោះ អ្នកនេសាទ ១៨នាក់ជាតិថៃទាំងនោះ ចូលមកនេសាទខុសច្បាប់ក្នុងដែនសមុទ្រកម្ពុជា។ សំសោម អតីតកងទ័ពជើងទឹកនៃរបបខ្មែរក្រហម បានរៀបរាប់ដូចខាងក្រោម៖

សំសោម អាយុ៧០ឆ្នាំរស់នៅខេត្តព្រះសីហនុ។ សោម មានប្រពន្ធល្មោះ សៀង នី អាយុ៦៩ឆ្នាំ និងមានកូនប្រុស២នាក់។ សោម មានស្រុកកំណើតនៅភូមិស្រម៉ុកពន្លៃ ឃុំពន្លៃ ស្រុកព្រែកប្បាស ខេត្តតាកែវ។ កាលពីក្មេង សោម រៀនបានត្រឹមថ្នាក់ទី៧ ចាស់ នៅសាលាបឋមសិក្សាស្រម៉ុកពន្លៃ។ សោម បានឈប់រៀនបន្ទាប់ពីមានរដ្ឋប្បហារទម្លាក់សម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ នៅថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០។ បន្ទាប់មក សោម បន្តរស់នៅជាមួយឪពុកម្តាយ និងជួយធ្វើការងារស្រែចម្ការ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៣ សោម បានស្ម័គ្រចិត្តចូលធ្វើកងទ័ពខ្មែរក្រហម។ នៅក្រុងប៉ុល សោម ធ្វើឈ្មួញឃុំពន្លៃរយៈពេល៣ខែ៤ ខែ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៤ សោម ត្រូវបានខ្មែរក្រហមបញ្ជូន ឆ្លងមកធ្វើកងទ័ពភូមិភាគនិរតី នៅក្នុងកងពលទី៣ ដែលមានមាស មុត ជាប្រធានកងពល។ កងពលទី៣ រួមមានកងវរសេនាធិបតីលេខ២០ កងវរសេនាធិបតីលេខ២១ និងកងវរសេនាធិបតីលេខ២២។ សោម ស្ថិតនៅក្នុងអង្គភាពកងវរសេនាធិបតីលេខ២២ នៃកងវរសេនាធិបតីលេខ២១។ ប្រធានកងវរសេនាធិបតីលេខ២២មានឈ្មោះ មាញ់ ចំណែកកងវរសេនាធិបតីលេខ២២ មានឈ្មោះ ទន



សំសោម អាយុ៧០ឆ្នាំ រស់នៅខេត្តព្រះសីហនុ
(បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

និង មឿន។ កងពលលេខ៣បានធ្វើប្រតិបត្តិការណ៍វាយ ទាហាន លន់ នល់ នៅខាងជើងផ្លូវជាតិលេខ៤។

នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ កងពលទី៣ បានវាយចូលទៅភ្នំពេញដល់ចំណុចត្រង់កំបូលក៏ទទួលបញ្ជាឱ្យទៅឈរជើងប្រចាំការនៅកំពង់សោមវិញ។ សោម និងកងទ័ពផ្សេងទៀតបានជិះឡានតាមផ្លូវលេខ៤ពីកំបូលទៅដល់ដោះកញ្ចក់មានការរារាំងពីទាហាន លន់ នល់ នៅបន្ទាយដោះកញ្ចក់។ នៅពេលនោះ កងទ័ពតំបន់៣៧ បានកំពុងវាយបោសសម្អាតទាហាន លន់ នល់ នៅបន្ទាយដោះកញ្ចក់។ សោម និងកងទ័ពនៃកងពលទី៣ បានជិះឡានវាងមកតាមផ្លូវជាតិលេខ៣ បន្ទាប់មកចូលមកផ្លូវជាតិលេខ៤វិញ និងបានឈប់នៅព្រលានយន្តហោះ កងកេង និងកំពង់ដែរ។ ពេលនោះ

ទាហាន លន់ នល់ និងក្រុមគ្រួសារបានកំពុងស្នាក់នៅ តំបន់កំពង់ផែរវាង កងទ័ពនៃកងពលទ័ពបាន បែងចែកកម្លាំង នៅតាមផ្នែកកំពង់ធំ ផ្នែកវិទ្យុ ទាក់ទង និងផ្នែកផ្សេងៗទៀត។ ទាហាន លន់ នល់ ជាអ្នកបង្ហាត់បង្រៀនកងទ័ពខ្មែរក្រហមតាមផ្នែក ទាំងនោះ។ ពេលរៀនហ្វឹកហ្វឺតជាមួយ ទាហាន លន់ នល់ ប្រមាណ១០ថ្ងៃ មេបញ្ជាការខ្មែរក្រហម បានបញ្ជូនកងវរសេនាតូច ៤២០ របស់ សោម ទៅ ឈរជើងប្រចាំការនៅតាមកោះដូចជា កោះតាង កោះព្រីង កោះពូលូវ៉ៃ និងទៅវាយដណ្តើមយកកោះ ក្រចកសេះ និងកោះត្រល់ពីប្រទេសវៀតណាម។ សោម បានឈរជើងនៅកោះតាងបានរយៈពេល៤ ទៅ៥ថ្ងៃ ក៏បានជិះកង់ច្បាល់ល្បឿនលឿនអមដំណើរ ថ្នាក់ដឹកនាំកងពលទ័ព រួមមាន៖ មាស មុត និង សារ៉េន ទៅត្រួតពិនិត្យនៅលើកោះក្រចកសេះ និងកោះត្រល់ នៅពេលដែលកងទ័ពខ្មែរក្រហម ឈរជើងនៅលើកោះទាំងពីរនេះ។ បន្ទាប់មក សោម និងកងទ័ពនៃកងវរសេនាតូចលេខ៤២០មួយចំនួន បានត្រឡប់មកប្រចាំការនៅកំពង់ផែរវិញ។

សោម បានដឹងថានៅកោះក្រចកសេះមានអ្នក នេសាទជនជាតិវៀតណាមរាប់រយនាក់រស់នៅ។ ពេល កងទ័ពខ្មែរក្រហមទៅដល់កោះក្រចកសេះ ក៏បានដឹក អ្នកនេសាទទាំងនោះមកកំពង់សោមដែរ។ ក្រោយមក វៀតណាមបាននាំកងទ័ពទៅវាយដណ្តើមយកកោះ ក្រចកសេះ និងកោះពូលូវ៉ៃពីកងទ័ពខ្មែរក្រហម។ នៅ ខណៈពេលនោះ កងទ័ពវៀតណាមបានចាប់កងទ័ព ខ្មែរក្រហមនៅលើកោះទាំងពីរនេះប្រហែល៦០០នាក់ យកទៅដាក់គុកនៅកោះត្រល់រហូតដល់មានកិច្ចចរចា វាងថ្នាក់ដឹកនាំខ្មែរក្រហម និងវៀតណាម ទើបភាគី វៀតណាមដោះលែងកងទ័ពខ្មែរក្រហមទាំងនោះឱ្យ ត្រឡប់មកប្រទេសកម្ពុជា និងក្រុងកំពង់សោមវិញ។

នៅ ខណៈពេល ទាហានអាមេរិកាំងមកទម្លាក់ គ្រាប់បែកនៅក្នុងកំពង់សោម និងកំពង់ផែរវាង ក្នុង ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៥ សោម និងកងទ័ពខ្មែរក្រហម ដទៃទៀតកំពុងនៅដៃរវាងជាមួយអតីត ទាហាន លន់ នល់ និងក្រុមគ្រួសារប្រមាណជាង១០០គ្រួសារ។ នៅពេល ទាហានអាមេរិកាំងទម្លាក់គ្រាប់បែកនោះ

ក៏មានទាហាន លន់ នល់ និងក្រុមគ្រួសារមួយចំនួន បានស្លាប់ និងឆេះដូរ សម្បែងអស់។

បន្ទាប់ពីមានការទម្លាក់គ្រាប់បែករួច មេបញ្ជាការ ខ្មែរក្រហមបានបញ្ជូនសោម និងកងទ័ពនៃកងវរសេនា តូច៤២០មួយចំនួនទៅជួយអន្តរាគមន៍កងទ័ពខ្មែរក្រហម ដែលបានប្រចាំការនៅកោះតាង។ ពេលទៅដល់កោះ តាងសោមបានឃើញទទួលបានកម្រៃមួយត្រឡឹងធ្លាក់នៅ ក្នុងទឹកក្បែរឆ្នេរ និងមួយត្រឡឹងទៀតបានធ្លាក់នៅក្នុង ទឹកសមុទ្រ។ ពេលនៅលើកោះតាង សោម បានឮ កងទ័ពខ្មែរក្រហមប្រចាំការនៅលើកោះតាងនិយាយ ថា បានឃើញសាកសពអាមេរិកាំងអណ្តែតក្បែរថ្នល់ នៅឆ្នេរខាងលិច ប៉ុន្តែ សោម មិនបានឃើញផ្ទាល់ ភ្នែក និងដឹងកន្លែងកប់សាកសពនោះឡើយ។ ក្រោយ មកទៀត សោម បានដឹងថា មានទាហានអាមេរិកាំង ចំនួន៣នាក់ បានរស់នៅលើកោះតាង ពេលដែល ទទួលបានកម្រៃរបស់ ទាហានអាមេរិកាំងបានឡើង ត្រឡប់ទៅវិញ។ កងទ័ពខ្មែរក្រហមបានឃើញ ទាហានអាមេរិកាំងទាំង៣នាក់ចេញមកក្រៅ ដើម្បីស្វែងរកអាហារ និងបាយហូប។ សោម ក៏ មិនបានដឹងច្បាស់ថា ទាហានទាំង៣នាក់ ត្រូវបាន កងទ័ពខ្មែរក្រហមបាញ់សម្លាប់ ឬអត់បាយស្លាប់ ឡើយ។ សោម ក៏មិនបានដឹងពីទីតាំងដែល ទាហាន ទាំង៣នាក់នោះ ស្លាប់ដែរ។

បន្ទាប់មកសោម និងកងទ័ពខ្មែរក្រហមផ្សេង ទៀត ត្រូវបានមេបញ្ជាការបញ្ជូនមករៀនផ្នែកកំពង់ធំ និងផ្នែកផ្សេងៗទៀតនៅក្នុងកំពង់សោម និងនៅ ស្ទឹងហាវ។ សោម បានហ្វឹកហ្វឺតពីរបៀបប្រើប្រាស់ កំពង់ធំដេក៣៧។

នៅឆ្នាំ១៩៧៦ សោម និងកងទ័ពនៃកងវរសេនា តូច៤២០ ត្រូវបានមេបញ្ជាការបញ្ជូនទៅប្រចាំការនៅ កោះតាងម្តងទៀត។ នៅពេលនោះ ទីបញ្ជាការកងវរ សេនាធំលេខ២១ ក៏ស្ថិតនៅកោះតាងដោយមាន តាមាញ និងជនជាអ្នកដឹកនាំបញ្ជា ចំណែកកងវរសេនា តូចលេខ៤១០ និង៤៣០ចំណុះកងវរសេនាធំលេខ២១ បានឈរជើងនៅកោះព្រីង កោះពូលូវ៉ៃចាស់ និងថ្មី។

នៅចន្លោះពីឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៨

កងទ័ពខ្មែរក្រហមប្រចាំនៅកោះតាងចាប់បានអ្នក
នេសាទជនជាតិថៃ ដែលបានចូលមកនេសាទខុស
ច្បាប់នៅក្នុងដែនទឹកម្តុំជាជាប្រើនទូក។ បន្ទាប់មក
កងទ័ពខ្មែរក្រហមបញ្ជូនអ្នកនេសាទថៃទាំងនោះ
មកទីបញ្ជាការកងពលនៅក្រុងកំពង់សោម។ កងទ័ព

ខ្មែរក្រហមក៏បានចាប់ទុកជនភៀសខ្លួនវៀតណាមដែល
បានឆ្លងកាត់តាមកោះតាងជាប្រើនក្រឡឹងដែរ។ ជន
ជាតិវៀតណាមមួយចំនួនត្រូវសម្លាប់នៅកោះតាង
និងមួយចំនួនទៀតត្រូវបញ្ជូនមកកំពង់សោម។



អ្នកទោសជនជាតិថៃ៣១នាក់ ដែលខ្មែរក្រហមចាប់ខ្លួនសួរចម្លើយ និងសម្លាប់នៅមន្ទីរសន្តិសុខស-២១
ឬតុកទួលស្វែង។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

វិវាទព្រំដែនរវាងប្រទេសកម្ពុជា និងប្រទេសថៃ

រតន រ៉េង



ប្រជាជនភៀសស៊ីកនៅ ស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តត្បូងឃ្មុំ។ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

វិវាទនៅតាមព្រំដែនរវាងប្រទេសកម្ពុជា និងប្រទេសថៃ រយៈពេលប្រាំថ្ងៃគឺចាប់ពីថ្ងៃទី២៤ ដល់២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៥ បង្កឡើងដោយ ទាហានឈ្លានពានចៃក្រោមការដឹកនាំរបស់មេទ័ព ភូមិភាគ២ ប៉ុនស៊ីន ជាតំណាង។ ការដូរសង្គ្រាមលើក នេះ គឺដើមចមបង្កឡើងដោយ ទាហានឈ្លានពានចៃ ដែលបានព្យាយាមបង្កឱ្យកើតមានបញ្ហាជាមួយនឹង កងទ័ពកម្ពុជាមិនចេះចប់ ក្នុងកោលបំណងធ្វើឱ្យ ភាគីខាងកម្ពុជាអស់ការអត់ធ្មត់ ហើយបើកការវាយ ប្រហារទៅកាន់ថៃមុនបន្ទាប់មកខ្លួន (ថៃ) នឹងមាន លេសវាយប្រហារឈ្លានពានមកលើបូរណភាពទឹកដី នៃប្រទេសកម្ពុជាតែម្តង។ នៅតាមបណ្តោយព្រំដែន

ថៃបានចល័តទ័ព និងបញ្ជូនអាវុធយុទ្ធភណ្ឌតូចធំគ្រប់ ប្រភេទដាក់ចំណុចសំខាន់ៗតាមបណ្តោយព្រំដែន ជាប់នឹងប្រទេសកម្ពុជា រួមទាំងយន្តហោះចម្បាំង F-16 និង Gripen ត្រៀមបើកការវាយប្រហារមក លើកម្ពុជាក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំ។ ឆ្លើយតបទៅនឹងទង្វើ ស្រេកយ៉ាងសង្គ្រាមរបស់ប្រទេសថៃ កម្ពុជាក៏បាន បញ្ជូនកម្លាំងទ័ព និងគ្រឿងសព្វាវុធគ្រប់ប្រភេទ ដែរ ដើម្បីត្រៀមលក្ខណៈវាយបកទៅលើសត្រូវ ឈ្លានពានវិញដែរ។

ប៉ុនស៊ីន ជាតំណាង បាននិយាយអួតក្នុងក្តាងមុន ពេលមិនទាន់ដូរអាវុធចង្វាក់ នឹងវាយកម្ពុជាដោយប្រើ រយៈពេលបីម៉ោងចូលដល់ក្រុងភ្នំពេញ ហើយប្រើ

រយៈពេលបីថ្ងៃវាយឱ្យចប់សង្គ្រាមមួយនេះ។ ជាការពិត ពេលផ្ទុះសង្គ្រាមជាមួយកម្ពុជាអស់រយៈពេល៥ថ្ងៃមេធាវីបនេះមិនបានទទួលដល់អ្វីដូចដែលបានអះអាងអ្នកប្រាប់ប្រជាជនថាបាននោះទេដែលធ្វើឱ្យប្រជាជនថែមានការក្តៅក្រហាយ និងមានភាពអាម៉ាស់យ៉ាងខ្លាំងចំពោះប្រជាជនកម្ពុជា ក៏ដូចជាអន្តរជាតិ។ កុំថាឡើយវាយចូលដល់ទីក្រុងភ្នំពេញប្រើរយៈពេលតែបីថ្ងៃ សូម្បីទីតាំងនានា ដែលទាហានរបស់ខ្លួនធ្លាប់បានឈរជើងមុនពេលផ្ទុះអាវុធក៏មិនបានបន្តឈរជើងឬនៅក្បែរទីតាំងនោះបានឆ្លង នេះជារឿងអាម៉ាស់ខ្លាំងណាស់សម្រាប់ថ្ងៃ។

ព្រឹត្តិការណ៍ផ្ទុះអាវុធរយៈពេលប្រាំថ្ងៃនេះទាហានថៃបានចាប់ផ្តើមផ្ទុះអាវុធមុនដោយបានបាញ់ប្រហារមកលើកងទ័ពកម្ពុជាឈរជើងនៅតំបន់ប្រាសាទតាម៉ាន់ធំ នៅវេលាម៉ោង ៨ និង ៤៦នាទីព្រឹក ពេលដែលកងទ័ពកម្ពុជាយើងចូលទៅទាញរបស់លួសដែលភាគីទាហានថៃបានស្រែះពីទូតាមជើងប្រាសាទតាម៉ាន់ធំ។ សង្គ្រាមមួយនេះបានរាលដាលទៅ៧ទីតាំងផ្សេងទៀតតាមបណ្តោយព្រំដែនដូចជា តំបន់ភ្នំខ្មៅ តាមវ៉ា ភ្នំពាពា ប្រាសាទតាម៉ាន់ ប្រាសាទតាក្របី តំបន់មុំបី ភូមិតេជោ ធម្មជាតិ ស្រុកជាំក្សាន្ត ខេត្តព្រះវិហារ តំបន់ជាំតែជាដើម។ ទាហានឈ្លានពានថៃបានព្យាយាមវាយសន្លាប់យ៉ាងខ្លាំងក្លាដល់មេកងទ័ពប្រាសាទតាក្របីនិងតំបន់ភ្នំព្រៃព្រមកកាន់កាប់វិញ ប៉ុន្តែកងទ័ពកម្ពុជាបានឈរជើងយ៉ាងរឹងមាំ មិនបណ្តោយឱ្យទាហានសៀមឈ្លានពានយកបានដោយឆ័យនោះឡើយ។

ថៃបានប្រើប្រាស់អាវុធតូចធំគ្រប់ប្រភេទ បាញ់ផ្លោងចូលមកក្នុងបូរណភាពទឹកដីកម្ពុជា មានប្រើគ្រាប់បែកចង្ក្រាមដែលជាប្រភេទអាវុធដែលប្រឆាំងនឹងច្បាប់អន្តរជាតិហាមឃាត់ យន្តហោះចម្បាំង F-16 និងយន្តហោះ Gripen (ទិញពីប្រទេសស៊ុយអែត) ទម្លាក់គ្រាប់បែក MK-84 ប្រើប្រាស់ជ្រួនដែលមានបច្ចេកវិទ្យាខ្ពស់មកទម្លាក់គ្រាប់បែក និងបាញ់ផ្សែងពុលប្រឆាំងនឹងកងទ័ពកម្ពុជា រួមទាំង

ទាហានថ្មីរើសរំលោភចូលក្នុងដែនដីរបស់កម្ពុជា។ ទាហានថៃបានបាញ់ផ្លោងគ្រាប់កាំភ្លើង និងទម្លាក់គ្រាប់បែកចូលមកបំផ្លាញភូមិឋានរបស់ជនស៊ីវិលសាលារៀនមន្ទីរពេទ្យ បំផ្លាញរូបសំណាកនៅតំបន់អានសេន តំបន់ប្រាសាទព្រះវិហារ ក៏បានទទួលរងនូវការបាញ់ផ្លោង និងទម្លាក់គ្រាប់បែកបណ្តាលឱ្យខូចខាតយ៉ាងដំណំ។ ស្របពេលនោះដែរ ប្រជាជនរាប់ពាន់គ្រួសារត្រូវបានជម្លៀសចេញពីតំបន់ប្រយុទ្ធគ្នា ដើម្បីរកទីតាំងមានសុវត្ថិភាព។

នៅក្នុងប្រទេសថៃឯណោះវិញ ថៃបានប្រើប្រាស់ព័ត៌មានក្លែងក្លាយ បំផ្លើស លាបពណ៌ជាច្រើនដើម្បីភូតកុហកប្រជាជនខ្លួនឯង និងអន្តរជាតិ។ ខ្ញុំសូមយកព្រឹត្តិការណ៍ខ្លះៗ ដែលថៃបានលាបពណ៌បង្កាច់បង្កូចមកលើកម្ពុជាកន្លងមក៖ មុនពេលផ្ទុះអាវុធទាហានថៃបានដាក់មីននៅតាមបណ្តោយព្រំដែនដែលខ្លួនឈរជើង រួចហើយទាហានថៃបានដាក់មីនដោយខ្លួនឯងចំនួនពីរលើកបណ្តាលឱ្យទាហានរបួសជិត១០នាក់ ពេលនោះថៃបានចេញព័ត៌មានលាបពណ៌ដោយចោទថាកម្ពុជាជាអ្នកធ្វើទៅវិញ។ ថ្ងៃទី២៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២៥ ថៃបានលួចចូលមកបាញ់ប្រហារកងទ័ពកម្ពុជាម្នាក់បណ្តាលឱ្យស្លាប់ក្នុងលេណដ្ឋាន នៅតំបន់មុំបី ស្ថិតក្នុងស្រុកជាំក្សាន្ត ជាទីតាំងដែលគាត់ឈរជើង រួចចោទទាំងទទឹងទិសថាកម្ពុជាជាអ្នកបាញ់មុន។ ករណីគ្រាប់ផ្លោងមួយគ្រាប់ធ្លាក់ចំពីលើហាងមួយក្នុងទីក្រុងថៃ ថៃបានលាបពណ៌យ៉ាងសាហាវមកលើកម្ពុជាថាបានបាញ់គ្រាប់ BM-21 កម្ទេចទីតាំងនិងសម្លាប់ជនស៊ីវិល។ បើតាមអ្នកវិភាគថៃថា គ្រាប់ដែលធ្លាក់ចំហាងនោះគឺគ្រាប់ធ្លាក់ពីលើគ្រង់ចុះមកក្រោម ហើយមានតែមួយគ្រាប់ទេបើនិយាយពីចម្ងាយវិញ ពីព្រំដែនប្រាសាទតាម៉ាន់ធំទៅហាងទំនិញនោះមានចម្ងាយប្រហែលជា១២០គីឡូម៉ែត្រ។ ចំណែកគ្រាប់រុក្ខិត BM-21 របស់កម្ពុជាវិញបាញ់បានចម្ងាយពី២០ ទៅ ៤០គីឡូម៉ែត្រ ហើយកន្លងរបស់គ្រាប់ធ្លាក់រាងកោង ហើយបាញ់ចេញម្តងៗមានចំនួនច្រើនគ្រាប់។ សរុបមកមិនមែនគ្រាប់រុក្ខិត

BM-21 របស់កម្ពុជាទេ។ បើដូច្នេះមែនមែនន័យថា គ្រាប់ឆ្នាក់កម្ទេចហាងទំនិញប្រហែលថែខ្លួនឯងជា អ្នកធ្វើ។ ម៉្យាងទៀត បើថែជាអ្នកធ្វើមែនមែនន័យថា ថែមែនសណ្តានអាក្រក់សម្រាប់ជនជាតិខ្លួនឯងដើម្បី លាបពណ៌មកកម្ពុជា និងបោកប្រាស់អន្តរជាតិ។ ព័ត៌មានលាបពណ៌ ភូតកុហក ដែលសារព័ត៌មាន របស់ថែ និងប្រជាជនថែមួយចំនួនបានផ្សព្វផ្សាយ យ៉ាងកក្រើកក្រែងភ្នំអំឡុងពេលដូច្នេះអាចឯង។

ក្រោយពេលបទល្មើសបាញ់រាងប្រទេសទាំងពីរ កម្ពុជា-ថៃ ដែលធ្វើឡើងនៅប្រទេសម៉ាឡេស៊ី គឺ កំណត់ឱ្យបទល្មើសបាញ់នៅម៉ោង១២ និង០០នាទី នាយប់ចូលថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៥ ចូលជា ធរមានមក ក្រុមស៊ីម៉ាក់កម្ពុជា ដែលមានលោក ហេង រតនាអគ្គនាយកស៊ីម៉ាក់បានឱ្យដឹងថា ក្រុមជំនាញគ្រាប់ បែកទម្លាក់ពីយន្តហោះរបស់អគ្គភាពស៊ីម៉ាក់បាន ស្រាវជ្រាវរកឃើញទីតាំងរណ្តៅគ្រាប់បែកដុះចំនួន ៤ ទីតាំង និងគ្រាប់បែកទម្លាក់មិនទាន់ដុះកប់ភ្នំដី ចំនួន៥ ទីតាំង។ លោកបញ្ជាក់ថា «គ្រាប់បែក MK-84 ដែលដុះ និងរណ្តៅគ្រាប់បែកមិនទាន់ដុះ សុទ្ធតែជា គ្រាប់បែកទម្លាក់ថ្មីរបស់កងទ័ពអាកាសសៀម ភ្នំ សង្រ្គាមរយៈពេល៥ថ្ងៃ ២៤-២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០២៥។ លោកបន្ថែមថា គ្រាប់បែកទាំងនេះ គ្មានអ្វី ស្អុយស្អាញយល់នោះទេភ្នំសង្រ្គាមឥណ្ឌូចិនគ្មានការ ទម្លាក់នៅតំបន់ទាំងនេះទេ អគ្គភាពស៊ីម៉ាក់ មាន ព័ត៌មានទិន្នន័យ ការទម្លាក់គ្រាប់ទាំងនោះ ផ្តល់ដោយ ក្រសួងការបរទេសសហរដ្ឋអាមេរិកយ៉ាងច្បាស់ លាស់។ ឧត្តមសេនីយ៍ឯកទ័ពអាកាសរបស់ថៃ បាន ចេញមកធ្វើការបដិសេធថា គ្រាប់បែក MK-84 មិន មែនទ័ពអាកាសរបស់ខ្លួនទម្លាក់ទេ គឺជាគ្រាប់បែក ចាស់។ រាល់ទង្វើដែលថៃបានធ្វើថែតែងតែបដិសេធជា និច្ច ថែមែនដែលសារភាពថា ខ្លួនជាអ្នកធ្វើនោះ ឡើយ។ នេះជាការបញ្ជាក់ជាថ្មីទៀតរបស់ក្រុមស៊ីម៉ាក់ របស់កម្ពុជា «សុំបញ្ជាក់ថាករណីគ្រាប់បែកចាស់ មាន អាយុកាលជាង៥០ឆ្នាំមកហើយនោះ មិនមែនគ្រាន់ តែរបកទឹកថ្នាំនោះទេ ប្រែសស៊ីដកជ្រៅៗ ទន្ទឹមនឹង

នេះរណ្តៅគ្រាប់ដុះ រណ្តៅគ្រាប់បែកមិនទាន់ដុះ ជាភស្តុតាងស្រាប់ អ្នកណាសង្ស័យអាចអញ្ជើញ ទៅទស្សនាជាក់ស្តែងបាន ហើយអាចយកទាំងអ្នក ជំនាញអន្តរជាតិខាងគ្រាប់បែកទម្លាក់ពីយន្តហោះ លើពិភពលោកយើងនេះ មកសិក្សាវាយតម្លៃយ៉ាង ហ្មត់ចត់បាន» ។

នាព្រឹកថ្ងៃទី៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៥ អនុព័ន្ធ យោធា មកពីប្រទេសមហាអំណាច និងប្រទេស ជាសមាជិកអាស៊ាន ព្រមទាំងមន្ត្រីនានា សរុប១៣ ប្រទេស រួមមាន៖ សហរដ្ឋអាមេរិក ចិន ជប៉ុន កូរ៉េ រុស្ស៊ី បារាំង ម៉ាឡេស៊ី មីយ៉ាន់ម៉ា ហ្វីលីពីន ឥណ្ឌូណេស៊ី ឡាវ វៀតណាម និងស៊ីឡូប៊ីបានចុះពិនិត្យស្ថានភាព ជាក់ស្តែងនៅតំបន់ប្រកាសសេះ ខេត្តព្រះវិហារនិង តំបន់ផ្សេងៗទៀត ក្រោយបទល្មើសបាញ់។ តំបន់ អានសេះ ដែលស្ថិតភ្នំដងនេអធិបតេយ្យភាពកម្ពុជា នៅតែស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងយ៉ាងរឹងមាំ ដោយ រីករុងរឿងកម្ពុជា។ ឆ្លៀតភ្នំឱកាសនោះដែរ មេទ័ព កម្ពុជាក៏បានរៀបរាប់ប្រាប់ដល់អនុព័ន្ធយោធា ទាំង ១៣ប្រទេសពីទង្វើដឹកសាករបស់ទាហានថៃ ដែល បានចាប់ទាហានកម្ពុជាជាង២០នាក់ធ្វើជាចំណាប់ ខ្លាំងក្រោយពីមានបទល្មើសបាញ់។

ការប្រឈមមុខដាក់គ្នារវាងប្រទេសកម្ពុជា-ថៃ នៅពេលនេះ គឺជាបទពិសោធន៍និងជាមេរៀនថ្មី មួយទៀតទុកសម្រាប់ឱ្យប្រជាជនកម្ពុជា និងភ្នំដង ជំនាន់នេះ ក៏ដូចជាភ្នំដងជំនាន់ក្រោយបានដឹង បាន យល់ គួរត្រិះរិះពិចារណា ឈ្វេងយល់ឱ្យកាន់តែ ច្បាស់រាល់ទង្វើរបស់សៀមដែលបានប្រព្រឹត្តមកលើ ទឹកដីកម្ពុជាយើង តាំងពីអតីតកាល រហូតមកបច្ចុប្បន្ន កាល និងទៅអនាគតកាល។ យើងត្រូវចងចាំភ្នំដងចិត្ត ថា សៀមមិនដែលមានគំនិតល្អជាមួយកម្ពុជាយើង ទេ ហើយសៀមក៏មិនមែនជាមិត្តល្អរបស់យើងដែរ។ សៀមតែងចិញ្ចឹមចិត្តចង់បានទឹកដី ប្រាសាទ វប្បធម៌ កេរដំណែលរបស់ខ្មែរ។ យើងត្រូវដឹងថា សៀមមិន សប្បាយចិត្តពេលឃើញប្រទេសរបស់យើងមានការ អភិវឌ្ឍន៍ជាងប្រទេសខ្លួននោះឡើយ។

ក្នុងសំណើនេះដែរ ក្នុងនាមខ្ញុំជាប្រជាជនកម្ពុជា ម្នាក់ សូមថ្លែងអំណរគុណដ៏ជ្រាលជ្រៅជាទីបំផុត ចំពោះ សហរដ្ឋអាមេរិក ដែលតែងតែយកចិត្តទុក ដាក់ជួយដល់ប្រទេសកម្ពុជាដ៏តូចមួយនេះ និងជួយ ទប់ទល់នឹងប្រជាជនកម្ពុជាទាំងស្រុង ក៏ដូចជា និរន្តរ៍ ថវិកានៅពេលដែលកម្ពុជាត្រូវការបំបាច់។ ជាងនេះ ទៅទៀត សហរដ្ឋអាមេរិក បានជួយប្រទេសកម្ពុជា ដោយបានបង្កើនសៀមប្រកល់ទឹកដី ដែលបានយុប យិតជាមួយដំបូន្មនយកទៅគ្រប់គ្រង ប្រកល់មក ឱ្យខ្មែរវិញនៅឆ្នាំ១៩៤៦ និងពេលថ្មីៗនេះ លោក ប្រធានាធិបតី ដូណាល់ ត្រាំ បានចេញមុខបញ្ចប់ សង្គ្រាមរវាងកម្ពុជា-ថៃ ទៀតផង។

ខាងក្រោមនេះជាព្រឹត្តិការណ៍សង្ខេបខ្លីៗស្តីពី ប្រវត្តិសាស្ត្ររវាងប្រទេសកម្ពុជា-ថៃ៖

នៅឆ្នាំ១៧៩៥ ខេត្តចំនួនបី មានដូចជា៖ ខេត្តបាត់ដំបង, ខេត្តសៀមរាប និងខេត្តស្វាយស៊ីសុផុន របស់ប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបានកាត់ទៅក្រោមការគ្រប់គ្រង របស់ប្រទេសសៀម (ប្រទេសថៃសព្វថ្ងៃ)។ ក្រោយ មក នៅពេលដែលប្រទេសបារាំងដាក់អាណានិគម មកលើប្រទេសកម្ពុជា នាឆ្នាំ១៨៦៣ បារាំងបាន

ទាមទារយកទឹកដីចំនួនបីខេត្តដែលសៀមឈ្លានពាន ប្រកល់មកឱ្យប្រទេសកម្ពុជាវិញក្រោមកិច្ច ព្រមព្រៀងបារាំង-សៀម ឆ្នាំ១៩០៧។

សង្គ្រាមលោកលើកទី២បានបាត់បង់ផ្ទៃមេឃនោះ ឆ្នាំ១៩៣៩-១៩៤៥ ប្រទេសបារាំងបានបាញ់ សង្គ្រាមនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៤១ ពេលនោះវត្តមានរបស់ ជប៉ុនបានចូលមកអាស៊ីអាគ្នេយ៍។ ជប៉ុនបានកាត់ខេត្ត របស់កម្ពុជាមានខេត្តបាត់ដំបង ខេត្តស្វាយស៊ីសុផុន ខេត្តសៀមរាប ខេត្តស្ទឹងត្រែង ខេត្តព្រះវិហារ រួមនឹង ប្រាសាទព្រះវិហារឱ្យទៅប្រទេសសៀមគ្រប់គ្រង វិញ។ បន្ទាប់មក នៅថ្ងៃទី៦ និងថ្ងៃទី៩ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៥ សហរដ្ឋអាមេរិកបានទម្លាក់គ្រាប់បែក បរមាណូចំនួនពីរគ្រាប់ទៅលើទីក្រុងពីរនៃប្រទេស ជប៉ុនគឺ ហ៊ីរ៉ូស៊ីម៉ា និង ណាហ្គាសាគី បណ្តាលឱ្យជន ស៊ីវិលជាច្រើនស្លាប់បាត់បង់ជីវិត។ រដ្ឋាភិបាលរបស់ ជប៉ុនក៏បានយល់ព្រមចុះហត្ថលេខាចុះបាញ់និងបញ្ចប់ សង្គ្រាម។ ឆ្នាំ១៩៤៦ សហរដ្ឋអាមេរិកបានបង្ខំតបង្ខំ ប្រទេសសៀមឱ្យប្រកល់តំបន់ដែលសៀមបាន ឈ្លានពានមកឱ្យបារាំងនិងកម្ពុជាវិញ។ សន្និសីទ ព្រះបាទចុះហត្ថលេខានៅថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៤៦ នៅទីក្រុងវ៉ាស៊ីនតោន។



ប្រជាជនភៀសស៊ីកនៅស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តត្បូងឃ្មុំនាពេលឆ្នាំ១៩៧៥ (បណ្តាសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

បច្ចេកវិទ្យាយោធាប្រទេសថៃ ដែលបានប្រើប្រាស់ អំពូលពលជម្លោះជាមួយប្រទេសកម្ពុជា

ប័ណ្ណ សុដាត



ការទម្លាក់គ្រាប់បែកដោយយន្តហោះ F-16 របស់កងទ័ពអាកាសថៃ មកលើប្រទេសកម្ពុជាពីថ្ងៃទី២៤-២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៥។
(រូបថត៖ បណ្តាញសង្គម)

ជម្លោះរវាងប្រទេសថៃ និងកម្ពុជា ក៏កើតមាន តាំងពីសម័យដែលមនុស្សប្រើប្រាស់សត្វដំរី និង សេះជាយានជំនិះ និងប្រើប្រាស់ដាវ លំពែង ស្នា ព្រួញ និងបន្តបន្ទាប់មកទៀតគឺប្រើប្រាស់អាវុធដែល នាំចូលពីបណ្តាប្រទេសលោកខាងលិច សម្រាប់ ធ្វើការដោះស្រាយជម្លោះ។ ក្នុងឆ្នាំ២០២៥ ប្រទេស ទាំងពីរបានផ្ទុះជម្លោះជាថ្មីម្តងទៀត ហើយការប្រើ ប្រាស់អាវុធក៏កាន់តែមានការព័កព័ន្ធនិងជាងមុន និងបំពាក់ដោយបច្ចេកវិទ្យាទំនើបៗ។ ប្រទេសថៃ បានប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាចម្រុះដើម្បីកាត់បន្ថយ ការខាតបង់មនុស្ស និងបង្កើនប្រសិទ្ធភាពយោធាក្នុង ការការពារជាតិរបស់ខ្លួន។ បច្ចុប្បន្នប្រទេសថៃមាន ធនធានសេដ្ឋកិច្ចល្អ កម្លាំងយោធាក៏ខ្លាំង បូករួមទាំង បច្ចេកវិទ្យាវិភាគចម្រើនជាងប្រទេសកម្ពុជា។ ស្ថិតក្នុង ជម្លោះ៥ថ្ងៃ យើងឃើញថា ថៃបានប្រើប្រាស់សម្ភារ

អាវុធ និងបច្ចេកវិទ្យាយោធាទំនើបជាច្រើន ដើម្បី វាយប្រហារមកលើ ប្រទេសកម្ពុជា។ ខាងក្រោមនេះ គឺជា អាវុធ និងឧបករណ៍ដែលថៃប្រើប្រាស់៖

នៅថ្ងៃទី២៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៥ កងយោធពល បានប្រើយន្តហោះ F-16 Fighting Falcons ចំនួន៦គ្រឿង ដែលមានមុខងារប្រយុទ្ធលើដែនអាកាស និងលើ ដែនគោក សម្រាប់វាយប្រហារលើគោលដៅ យោធារបស់ប្រទេសកម្ពុជា។ ការវាយប្រហារត្រូវ បានអះអាងថា ជាការទម្លាក់គ្រាប់បែក MK-82 ជាមួយបច្ចេកវិទ្យាដែលបានបំផ្លាញគោលដៅ ទីតាំងយុទ្ធសាស្ត្ររបស់ប្រទេសកម្ពុជា ដូចជាយ្វាង អាវុធ និងជំរកឆ្នើងធំ នៅជិតតំបន់ជម្លោះ ដូចជា ប្រាសាទព្រះវិហារ និងភូមិប៉ានប្រជាជនជាដើម។

កងទ័ពអាកាសថៃបានបញ្ជាក់ជាផ្លូវការថាបាន

ប្រើយន្តហោះ JAS-39 Gripen ដែលដល់តម្លៃដោយប្រទេសស៊ុយអែត។ យន្តហោះ JAS-39 Gripen មានមុខងារប្រយុទ្ធអាកាស និងលើដី បំពាក់ដោយប្រព័ន្ធកំណត់ ទីតាំង GPS និង រ៉ាដា (Radar system) អាចប្រើគ្រាប់បែកសម្រាប់ទម្លាក់លើទីតាំង និងប្រព័ន្ធបញ្ជាប្រយុទ្ធជាប្រភេទ (Network-centric Warfare), អាចហោះពីអាកាសយានដ្ឋានតូចៗ និងផ្លូវហោះខ្លីៗ ក្នុងបេសកកម្មវាយប្រហារលើកងទ័ពកម្ពុជា យន្តហោះនេះបានផ្ដោតលើតំបន់ប្រាសាទតាក្របី និងប្រាសាទតាម៉ាដង់។

យន្តហោះ F-5TH Tiger II ដល់តម្លៃដោយសហរដ្ឋអាមេរិក ជាយន្តហោះប្រយុទ្ធសម័យចាស់ដែលមានសមត្ថភាពតិចជាង F-16 ប្រើគ្រាប់បែកធម្មតា និងអាវុធអាកាស និងលើដី។ វាត្រូវប្រើក្នុងបេសកកម្មត្រួតពិនិត្យតាមព្រំដែន និងការវាយប្រហារតាមអាកាសជាមួយ F-16 និង Gripen។

នៅក្នុងជម្លោះយោធារវាងប្រទេសថៃ និងកម្ពុជា ឆ្នាំ២០២៥ ប្រទេសថៃបានប្រើយន្តហោះគ្មានមនុស្សបើក (Drone) ជាច្រើនប្រភេទដែលមានសមត្ថភាពខ្ពស់។ កងទ័ពថៃបានប្រើយន្តហោះគ្មានមនុស្សបើកប្រភេទ Kamikaze Drones (គ្រាប់បែកភ្ជាប់ជាមួយជ្រូន និងប្រើបានតែម្តង) និង Armed Drones (អាចដាក់គ្រាប់បានច្រើន និងអាចហោះហើរទៅកាន់បណ្តាញខ្លួនវិញ) ដល់តម្លៃដោយក្រុមវិស្វករថៃក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់សាលាយោធាអាកាស និងនាយកដ្ឋានអាវុធរួមជាមួយមជ្ឈមណ្ឌលស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍វិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យាអាកាសដែលជាផ្នែកមួយនៃយុទ្ធសាស្ត្រការពារជាតិដោយខ្លួនឯង ដើម្បីកាត់បន្ថយការពឹងផ្អែកលើបរទេស។ វាមានសមត្ថភាពសំខាន់ៗ ជាល្បឿនយកការណ៍ និងវាយប្រហារចំកោលដៅដែលបានកំណត់ អាចមានកំហុសតិចជាង៥ម៉ែត្រ បង្កគ្រោះថ្នាក់ខ្លាំងលើកោលដៅយោធា អាចបញ្ជាពីចម្ងាយ និងភ្ជាប់ទៅប្រព័ន្ធ AEW&C ដែលបំពាក់គ្រាប់បែកប្រភេទ M-261 និង M-472។ យន្តហោះគ្មានមនុស្សបើកនេះ

បានធ្វើការវាយប្រហារលើតំបន់ប្រាសាទតាម៉ាដង់ ភ្នំខ្មោច និងចំការចេក ដែលជាតំបន់ការពាររបស់កម្ពុជា ការបាញ់នេះបានបង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់ទីតាំងយោធារបស់កម្ពុជា។ ការប្រើប្រាស់អាវុធនេះបានបង្កភាពតានតឹងខ្លាំងនៅតំបន់ព្រំដែន និងធ្វើឱ្យមានការព្រួយបារម្ភពីសហគមន៍អន្តរជាតិ។

កងទ័ពអាកាសថៃបានប្រើប្រព័ន្ធ AEW&C និង Surveillance ដល់តម្លៃដោយប្រទេសស៊ុយអែត ប្រើសម្រាប់គ្រប់គ្រងបេសកកម្មវាយប្រហារតាមអាកាស លើកោលដៅយោធារបស់កម្ពុជា វាបានជួយក្នុងការបញ្ជូនព័ត៌មានទៅកាន់យន្តហោះប្រយុទ្ធនិងយន្តហោះគ្មានមនុស្សបើកជ្រូនដើម្បីធ្វើការទម្លាក់គ្រាប់បែកឱ្យកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់។

បច្ចុប្បន្ននេះយោធាថៃមានសព្វាវុធសម្រាប់វាយប្រហារ និងប្រព័ន្ធការពារច្រើនទៀតដែលថៃអាចប្រើ៖

- យន្តហោះគ្មានមនុស្សបើក FPV drones និង Quadcopters ប្រើសម្រាប់វាយប្រហារត្រឹមត្រូវលើកោលដៅ និងបាញ់គ្រាប់បែកតូចៗ
- Radar Surveillance Systems ប្រើសម្រាប់ការតាមដានសកម្មភាពអាកាស និងកោលដៅយោធា ភ្ជាប់ទៅប្រព័ន្ធ AEW&C (Saab 340)
- Electronic Warfare Systems ប្រើសម្រាប់ការរំខានសញ្ញាជ្រូន (Drone) និងការបញ្ជា ជួយការពារពីការវាយប្រហារដោយជ្រូន (Drone) និងកាំជ្រួច
- Air Defense Systems ប្រព័ន្ធបាញ់កាំជ្រួចប្រឆាំងយន្តហោះ (surface-to-air missiles) ប្រើសម្រាប់ការពារតំបន់យោធា និងទីតាំងសំខាន់ៗ
- Counter-Drone Systems ប្រើសម្រាប់ការបាញ់ Drone ដែលចូលមក អាចជាប្រព័ន្ធ Laser, Jamming, ឬ Drone Interceptor
- រថក្រោះ VT-4 Main Battle, T-84 Oplot-M និង M60A3 Patton មានសមត្ថភាពការពារខ្ពស់

បាញ់គ្រាប់ធំ និងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងអាវុធទំនើប រថគ្រោះអាចត្រូវបានប្រើសម្រាប់ការការពារតំបន់ ព្រំដែន និងជួយកងទ័ពក្នុងការវាយប្រហារ ផ្ទេរជើង និងអាចប្រើជាមួយជ្រុងក្នុងការបង្ក គ្រោះថ្នាក់លើទីតាំងសំខាន់ៗរបស់កម្ពុជា។

លើសពីនេះទៅទៀតជម្លោះរវាងប្រទេសថៃ និងកម្ពុជាមិនត្រឹមតែជម្លោះតាមព្រំដែន ដោយប្រើ

កម្លាំងយោធាប៉ុណ្ណោះទេ ថៃមិនទាន់មានជម្លោះផ្នែក បច្ចេកវិទ្យាដងដែរ។ ក្រុមហ៊ុកយ៉ា (Haker) របស់ ប្រទេសទាំងពីរបានធ្វើការវាយប្រហារទៅលើប្រព័ន្ធ បច្ចេកវិទ្យារបស់ស្ថាប័នរាជរដ្ឋាភិបាល និងស្ថាប័ន សារព័ត៌មាន ទៅវិញទៅមក រហូតប្រទេសថៃបាន បិទមិនឱ្យអ្នកប្រើប្រាស់អ៊ីនធឺណិត (Internet) នៅ កម្ពុជាធ្វើការចូលមើល ឬទទួលព័ត៌មានពីប្រទេស ថៃបានទេ។



ការទម្លាក់គ្រាប់បែកដោយយន្តហោះ ប្រទេសថៃ មកលើប្រទេសកម្ពុជាពីថ្ងៃទី២៤-២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៤។ (រូបថត៖ បណ្តាញសង្គម)



កងទ័ពអាវុធស៊ីថៃទម្លាក់គ្រាប់បែកMK-84 លើផ្ទះ សម្បែងប្រជាជននៅខេត្តត្បូងឃ្មុំ អំឡុងពេលជម្លោះជាមួយប្រទេស កម្ពុជាពីថ្ងៃទី២៤ ដល់ថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៤។ (រូបថត៖ មជ្ឈមណ្ឌលសកម្មភាពកម្ពុជា)

បង្ហាញបណ្ណាល័យកសាងកម្ពុជា៖ សាវតារសង្ខេប នៃការប្រារព្ធពិធីបុណ្យកាន់បិណ្ឌ និងភ្ជុំបិណ្ឌ ថេរវិការបស់ ព្រះបវរសត្វា ហ្វុរ សារិទ្ធិ វត្តលង្កាព្រះកុសមារាម ថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២៥

រស់ សំរោញ

បុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌនេះ មានប្រភពតាំងពីនៅ ក្នុង
សម័យពុទ្ធកាលមកម្ល៉េះ ចំណែកឯក្នុងព្រះរាជា-
ណាចក្រកម្ពុជាយើងនេះ គឺមានតាំងពីពុទ្ធសតវត្សរ៍
ទី៣ក្នុងពុទ្ធសតវត្សរ៍២៣៤ឆ្នាំ។ ចាប់តាំងពីព្រះពុទ្ធ
សាសនាបានឆ្លងមកដល់យើងនេះ ហើយ
ដែលយើងបានជឿ និងគោរពប្រតិបត្តិជា ហូរហែមក
ប៉ុន្តែនៅក្នុងឯកសារព្រះរាជពង្សាវតារប្រទេសកម្ពុជា
ក្នុងរជ្ជកាលព្រះករុណា ព្រះបាទ ហរិរាមាឥស្សរា
ធិបតី ព្រះអង្គខ្លួន ចាប់ពីឆ្នាំ១៨៤៨ រហូតដល់ឆ្នាំ
១៨៥៩ គឺមានសរសេរពាក់ព័ន្ធជាមួយ និងព្រះរាជ
ពិធីទូទៅសមាស ជាពិសេស គឺបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌនិងបុណ្យ
ដាក់បិណ្ឌ។ ទាំងនេះគឺព្រះពុទ្ធសាសនាពិធីបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ
ក៏ដូចជាបុណ្យនានា មានដំណើរដើមទងតាំងពី
សម័យបុព្វកាលមក ប៉ុន្តែមានជារបៀបរបបជាក់
លាក់ច្បាស់លាស់ គឺចាប់តាំងពីក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទ
ហរិរាមាឥស្សរាធិបតី ព្រះអង្គខ្លួន ក្នុងឆ្នាំ១៨៤៨
ដល់ ឆ្នាំ១៨៥៩ នៃគ្រិស្តសករាជ។ រីឯកម្មវត្ថុនៃ
បុណ្យទុក្ខិណានុប្បទាន ដែលយើងឱ្យឈ្មោះថា៖
បុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ និងបុណ្យដាក់បិណ្ឌនេះ គឺជាគោល
បំណងចម្បងនេះ ឯងគឺបានទទួលសមហេតុសលដូន
ដល់បេតិកភណ្ឌដែលយើងធ្វើកាលកិរិយាទៅ។
ពាក្យថា “បេតិកភណ្ឌ” បានសេចក្តីថា៖ បេតិកភណ្ឌ ប្រែ
មកថា “អ្នកស្លាប់” អ្នកដែលបានស្លាប់ទៅ គឺយើង



ព្រះបវរសត្វា ហ្វុរ សារិទ្ធិ វត្តលង្កាព្រះកុសមារាម។
(បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ធ្វើបុណ្យទុក្ខិសកុសលដូនដល់ទៅ គាត់។ អ្នកណា
ដោយដូចជា ជីដូនជីតា សាច់ញាតិ បងប្អូន រហូតដល់
រឺរដនសស្សរជន ឬ យុទ្ធជនដែលបានធ្វើកាលកិរិយា
គឺស្លាប់ទៅ គឺយើងធ្វើបុណ្យនិងទទួលសមហេតុសល
ដូនទៅបាន។

ក្នុងឱកាសដែលរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាជនកម្ពុជា បានប្រារព្ធធ្វើនូវពិធីកាន់បិណ្ឌ និងភ្ជុំបិណ្ឌនៅក្នុង ឆ្នាំ២០២៥នេះ និងនៅក្នុងឱកាសដែលប្រកបដោយ បុណ្យកុសលនេះដែរ ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយជាតិបានមក ផ្តិតយកនូវរូបភាពក៏ដូចជាការសាកសួរសំណួរដល់ ទូលព្រះបង្គំ ខ្ញុំព្រះករុណា អាគ្នាភាព នូវខ្លឹមសារ ទាំងឡាយ ដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយខ្លឹមសារនៃព្រះរាជ ពិធីបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ និងដាក់បិណ្ឌ ដែលជារបៀប ប្រពៃណីព្រះពុទ្ធសាសនា និងប្រពៃណីរបស់ជាតិ ដើម្បីចែកជូនទៅដល់អ្នកស្តាប់និងទស្សនារបស់ កម្ពុជាឱ្យបានជ្រាបបន្ថែម ក្រែងលោកភ្ជាប់ជាច្រើនឆ្នាំ កន្លងទៅ។ នៅសំណួរជាដំបូងនេះបានលើកឡើងថា៖ តើព្រះរាជពិធីបុណ្យដាក់បិណ្ឌ និងបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌនេះ មានប្រវត្តិកកើតមកតាំងពីត្រឹមណាមក? ឆ្លើយទៅ នឹងសំណួរនេះ អនុញ្ញាតឱ្យទូលព្រះបង្គំ ខ្ញុំព្រះករុណា អាគ្នាភាព ឆ្លើយទៅតាមទិដ្ឋភាពពីរយ៉ាង៖ ទី១) គឺ ឆ្លើយទៅតាមទិដ្ឋភាពខ្លឹមសារនៃព្រះពុទ្ធសាសនា និងទី២) គឺឆ្លើយទៅតាមរបស់ប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ចម្លើយទី១) ប្រវត្តិទាក់ទងទៅនឹងពិធីបុណ្យដាក់ បិណ្ឌ និងបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌនេះ គឺមានចែងក្នុងកម្ពីរដីការ របស់ព្រះពុទ្ធសាសនា ប្រវត្តិនេះមិនមែនត្រឹមតែនៅ ក្នុងពុទ្ធសាសនយុគាលនៃព្រះពុទ្ធនាមសមណគោត្តម នោះទេ គឺមានតាំងពីសម័យព្រះពុទ្ធព្រះនាមបទុមគ្គរ បន្ទាប់ពីព្រះពុទ្ធព្រះនាមបទុមគ្គរ គឺព្រះពុទ្ធព្រះនាម កស្សប ហើយរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ គឺព្រះពុទ្ធ នាមសមណគោត្តម ព្រះបរមគ្រូ សុទ្ធតែព្រះបរិនិព្វាន អស់ហើយ ប៉ុន្តែនៅសល់សាសនា។ អញ្ជឹងប្រវត្តិ ហ្នឹង គឺមានរឿងរ៉ាវតាំងពីក្នុងនោះមក ហើយព្រះ សម្មាសម្ពុទ្ធនៃយើង ព្រះអង្គទ្រង់សម្តែងរឿងហ្នឹងទុក នៅក្នុងកម្ពីរព្រះពុទ្ធសាសនា មានកម្ពីរបេតវត្ថុ កម្ពីរ វិមារនវត្ថុ ឬនៅក្នុងកម្ពីរធម្មបទខុទ្ទកនិកាយ និង អង្គកថាដ៏កាមួយចំនួនបន្សល់ទុកសម្រាប់ជាប្រទីប ព្រាលបំភ្លឺឱ្យអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជំនាន់ក្រោយ គោរពប្រតិបត្តិតាម។ នេះពាក់ព័ន្ធនឹងចម្លើយដែល

សំណួរសួរថាតើមានប្រវត្តិពិណាមក? គឺផ្អែកទៅលើ ឯកសារព្រះពុទ្ធសាសនាគឺមានប្រវត្តិដោយសង្ខេប ខ្លីបែបនេះ។

ដោយឡែកសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជាដែលជាអ្នក ជឿស៊ីបគោរពទៅតាមពុទ្ធនាម ហើយចាត់ទុកថា ព្រះពុទ្ធសាសនាជាសាសនារបស់ជាតិ បរិស័ទ៩០ ភាគរយជួយ គោរពប្រតិបត្តិតាម នៅក្នុងនោះមាន អ្នកប្រាជ្ញបណ្ឌិត តាំងពីក្នុងបុព្វកាលរហូតមកដល់ សម័យនេះ។ បើយើងគិតថា ព្រះពុទ្ធសាសនាចូល មកក្នុងអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ឬសុវណ្ណភូមិនេះ តាំងពីពេល ណាមក? គឺចាប់តាំងពីពេលពុទ្ធសតវត្សរ៍ទី៣ មក ម៉្លេះ គឺ២៣៤៤ ក្រោយពីព្រះពុទ្ធបរិនិព្វានទៅ។ អីចឹងក្នុងពុទ្ធសតវត្សរ៍ទី៣ រហូតដល់សម័យក្រោយ អង្គរឬហៅថា៖ បច្ចា អង្គរ និងសម័យលង្វែក សម័យ ចតុមុខ សម័យខត្តត្ថ និងសម័យទួលបាសាន អ្នកប្រាជ្ញ របស់ព្រះពុទ្ធសាសនា លោកបានប្រតិបត្តិមួយផ្នែកជា ទំនៀមទម្លាប់មួយផ្នែកមានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវច្បាស់ លាស់ ប៉ុន្តែនៅក្នុងគ្រិស្តសករាជ១៨៤៨ នៅក្នុង រជ្ជកាលរបស់ព្រះករុណា ព្រះបាទព្រះបរមកោដ្ឋ ព្រះបាទហរិរាមាឥស្សរាធិបតីព្រះអង្គខ្លួន មាន ពង្សាវតារមួយឈ្មោះថា៖ ព្រះរាជពង្សាវតារប្រទេស កម្ពុជា នៅក្នុងនោះគឺមានប្រវត្តិសរសេរចារកត់ត្រា ទុកជារបៀបពិធីទូទសមាស គឺព្រះរាជពិធីបុណ្យ ព្រះពុទ្ធសាសនាដងបុណ្យដែលពាក់ព័ន្ធនឹងក្បួនត្រង់ និងបុណ្យដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយពិធីប្រពៃណីទំនៀម ទម្លាប់របស់ប្រជាជន នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាដង គឺ មាន១២ខែ ដោយគិតចាប់ពីខែពិសាខ រហូតមកដល់ ខែចេត្រ។ ក្នុង១២ខែ គឺក្នុងខែនីមួយៗ សុទ្ធតែមាន ព្រះរាជពិធីទាំងអស់ ព្រះរាជពិធីពាក់ព័ន្ធជាមួយព្រះ ពុទ្ធសាសនាដែលហៅថា៖ ពុទ្ធសាសនាពិធី ព្រះរាជ ពិធីទាក់ទងជាមួយព្រះមហាក្សត្រដែលហៅថា៖ ព្រះរាជសាសនាពិធី និងពិធីពាក់ព័ន្ធនឹងទំនៀមទម្លាប់ ប្រពៃណីរបស់ជាតិ ហៅថា៖ ព្រះរាជពិធីប្រពៃណី ជាតិ គឺមានដូចជាពិធីចូលឆ្នាំជាដើម។ នៅក្នុងព្រះរាជ ពិធីទូទសមាសទាំង១២ខែ ក្នុងព្រះរាជពង្សាវតារ

ប្រទេសកម្ពុជា សម័យរបស់ព្រះបាទ អង្គ ខ្នង ក្នុង គ្រិស្តសករាជ១៨៤៨ រហូតដល់១៨៥៩ មាន ប្រវត្តិទាក់ទងជា ក្បួន ជា ខ្នាត ជា ច្បាប់ សម្រាប់ឱ្យ នគ្រាបច្ចាជនជននៃក្រោយ ជាពិសេសព្រះរាជពិធីក្នុង ព្រះបរមរាជវាំងរបស់ព្រះមហាក្សត្រ និងប្រតិបត្តិ តាមទ្រឹស្តីសមាសនៃខែនីមួយៗ ក្នុងនោះគឺខែក្របខ័ណ្ឌ នេះ ព្រះមហាក្សត្រគ្រប់ព្រះអង្គកាលបើបាន សោយរាជ្យគ្រប់សម័យកាលទាំងអស់គោរពតែដល់ ខែក្របខ័ណ្ឌ គឺចាប់ពីថ្ងៃទី១រោចខែក្របខ័ណ្ឌនេះ ឡើង ទៅ រហូតដល់ថ្ងៃ១៥រោច គឺមានព្រះរាជពិធីធ្វើបុណ្យ ទទួលកុសលដល់បេតកជនតាមថ្ងៃនីមួយៗ ហៅថា៖ បុណ្យកាន់បិណ្ឌ ហើយដល់ថ្ងៃ១៥រោច ខែក្របខ័ណ្ឌ គឺ បុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ។ ដូច្នេះចម្លើយឆ្លើយមកវិញថា សំណួរ សួរថាតើព្រះរាជពិធីបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ និងកាន់បិណ្ឌ នេះមានប្រវត្តិទាក់ទងមកពីខាងណា? គឺមានប្រវត្តិ ទាក់ទងផ្នែកព្រះពុទ្ធសាសនាផង និងនៅក្នុងប្រវត្តិ ទាក់ទងប្រទេសកម្ពុជានេះផង គឺប្រទេសកម្ពុជាមាន ប្រវត្តិនៅក្នុងព្រះរាជពិធីសារព្រះបាទ ប្រទេសកម្ពុជា ក្នុងសម័យរបស់ព្រះករុណា ព្រះបាទព្រះបរមកោដ្ឋ គឺ ព្រះបាទ ហរិរាមាស សុរាជបតីព្រះអង្គ ខ្នង គឺចាប់ពី ឆ្នាំ១៨៤៨ ដល់ ឆ្នាំ១៨៥៩។

អំពីរបៀបធ្វើបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌនិងកាន់បិណ្ឌរបស់ ខ្មែរមានន័យថា៖ កម្ពុជាគឺខ្មែរ ដែលទទួលបាននូវ ព្រះពុទ្ធសាសនាឈូរមកហើយ ហើយបានដាក់ ព្រះទ័យ និងដាក់ចិត្តគោរពប្រតិបត្តិនេះ ទាំងព្រះ មហាក្សត្រ ទាំងមន្ត្រីរាជការ ទាំងប្រជារាស្ត្រ គឺ គោរពព្រះពុទ្ធសាសនា និងធ្វើបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌនេះ យូរ អង្វែងមកមុននឹងឆ្នាំ១៨៤៨នោះមកទៀត ប៉ុន្តែមិន ទាន់រៀបជាប្រពៃណីរបស់ព្រះបាទព្រះអង្គ ខ្នងមក គឺមានរបៀបបែបផែនច្បាស់លាស់ជា ក្បួន និងខ្នាតថាតើត្រូវធ្វើបែបម៉េចៗ កាលពីសម័យ ដើមយើងដឹងស្រាប់ហើយថា កម្ពុជាយើងគឺលិច អណ្តែតទៅតាមសម័យកាល សម័យកាលណាទទួល បានសុខសន្តិភាព សម័យកាលនោះរបៀបធ្វើបុណ្យ

សុន្ទរកុសលទាំងព្រះមហាក្សត្រ រហូតដល់ប្រជា- រាស្ត្រក៏បានរីកចម្រើនធំធេងទៅ សម័យកាលណា ដែលយើងត្រូវបានរុករានទៅដោយអមិត្ត ឬសង្គ្រាម យើងក៏ធ្វើបុណ្យសុន្ទរកុសលទៅតាមស្ថានភាពនោះ ទៅៗ បានសេចក្តីថា សម័យមុនបច្ចុប្បន្ន ទាំងហេដ្ឋា- រចនាសង្គម ទាំងហេដ្ឋារចនាប្រវត្តិ និងជាពិសេស គឺ ជីវភាពរបស់ប្រជាជននៅមានកម្រិតនៅឡើយ ហេតុ ដូច្នេះបរិបទនេះ សម្រាប់ការបំពេញកុសលក្នុង ឱកាសបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌ និងដាក់បិណ្ឌ គឺជារបៀបស្រប ទៅតាមបរិបទនោះ ដោយឡែកក្នុងបច្ចុប្បន្នសម័យ យើងនេះ គឺទាំងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្ត ទាំងកម្មា- ភារ ទាំងជីវភាពនិងស្ថានភាពសុវត្ថិភាពនៃសង្គម និងការយល់ដឹងជាពិសេសគឺភាពបរិបូរណ៍ដោយ អាហារ សម្លៀកបំពាក់របស់ប្រជាជន ហេតុដូច្នេះការ ដែលបំពេញបុណ្យកុសលចុងរដូវភ្លៀង ហ្នឹងរបស់ ប្រជាជនដែលស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពស្ងប់ល្អ ហើយ សម្បូរណ៍ទៅដោយអាហារភោជន សម្លៀកបំពាក់ សុខសុវត្ថិភាពរបៀបធ្វើបុណ្យសុន្ទរ ទានកិរិយា ទៅតាមបរិយាកាសដូច្នេះដែរ ដូចដែលយើងបាន ឃើញស្រាប់ពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ។ ពេលដាក់បិណ្ឌ និង ពេលភ្ជុំបិណ្ឌ មិនខុសគ្នាទេព្រោះរបៀបហ្នឹង គឺមាន តាំងពីអើយវាមកអីចឹង ប៉ុន្តែបើនៅក្នុងព្រះរាជពិធី ក្នុងព្រះបរមរាជវាំង នេះទី១៣និង១៤ ជាថ្ងៃពិសេស ជាងបន្តិចគឺថ្ងៃទី១២ ១៣ ១៤ និង១៥ គឺថ្ងៃពិសេស ជាងរាស្ត្រយើងធម្មតាបន្តិច ប៉ុន្តែរបៀបរបបគឺដូចគ្នា ដដែលទេ។ សីលក៏ដោយ ភ្នំក៏ដោយ គឺគ្មានធំទេ ថ្ងៃសីលគឺគ្មានធំ គ្មានតូចទេ ថ្ងៃសីលគឺថ្ងៃសីលហើយ ថ្ងៃសីលគឺថ្ងៃទុរោសថ ខុសពីថ្ងៃសីលថ្ងៃទុរោសថ គឺជាថ្ងៃធម្មតា ភ្នំក៏អញ្ចឹងដែរ ភ្នំអត់មានធំទេគឺភ្នំ ៦ ថ្ងៃ ទាំង១៤ ថ្ងៃ គឺគេហៅថាថ្ងៃបិណ្ឌ ថ្ងៃទី១ហៅបិណ្ឌ១ ទី២បិណ្ឌ២ ថ្ងៃបិណ្ឌ៣ បិណ្ឌ៤ បិណ្ឌ៥ និងៗ ល។ រហូតដល់បិណ្ឌ១៤ ដល់ថ្ងៃទី១៥ ហ្នឹង គឺមិនមែនថ្ងៃ បិណ្ឌទេ គឺជាថ្ងៃភ្ជុំ មិនធំទេបានសេចក្តីថា៖ ប្រជុំៗ ភ្ជុំហ្នឹង ថ្ងៃប្រជុំ គឺប្រជុំបិណ្ឌតាំងពីថ្ងៃទី១ រហូតដល់ ថ្ងៃទី១៤ មកធ្វើជុំភ្ជុំ ហ្នឹង ហើយឆ្លងតែម្តងទាំងអស់គ្នា

បញ្ចប់បិទកម្មវិធីដាក់បិណ្ឌ និងភ្នំបិណ្ឌ ហ្នឹងត្រឹមហ្នឹង អញ្ជើញរៀបរៀង ហ្នឹងឯង គឺអត់មានប្រែប្រួលទេ តាំងពីសម័យដើមរហូតដល់សម័យនេះ។ កម្ពុជា យើង គឺអនុលោមតាមគំនិតរបស់អ្នកប្រាជ្ញ ទាំងផ្នែក ព្រះសង្ឃ កាលនោះតាមដឹងថាផ្នែកព្រះសង្ឃ គឺមាន សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជ និង ទៀង ជាដើម គឺជា អ្នករៀបចំកម្មវិធីនេះ ព្រោះលោកឈ្មោះសប្បត្តិពល គេហៅថា៖ អ្នកសិក្សារៀនសូត្រព្រះពុទ្ធសាសនា បានជ្រៅណាស់ ទាំងគម្ពីរធម្មបទ ទាំងមន្ត្រី ទាំង វិសុទ្ធិមគ្គ ទាំងព្រះអភិធម្ម ទាំងព្រះវិន័យ លោក ចេះដឹងជ្រៅជ្រះនៅក្នុងអត្ថបទហ្នឹង ហើយអ្នកប្រាជ្ញ ផ្នែកខាងព្រះពុទ្ធសាសនាជាគ្រូហស្ត គឺព្រះករុណា ព្រះបាទហរិរាមាឥស្សរាធិបតី ព្រះអង្គខ្លួន ហ្នឹង លោកជាអ្នកប្រាជ្ញលោកចេះចាំព្រះពុទ្ធសាសនា ជ្រៅជ្រះណាស់ ហើយក្រុមខាងគ្រូហស្តនិងក្រុមខាង ព្រះសង្ឃ លោកបានជួបជុំគ្នាពិភាក្សាគ្នាធ្វើជាកម្មវិធី ហ្នឹង អនុលោមទៅតាមខ័ណ្ឌនីមួយៗ បានកំណត់នៅក្នុង របៀបរៀងរៀង ហ្នឹង ហៅថា៖ ព្រះរាជពិធីទូទៅសមាស មានមកដល់សព្វថ្ងៃហ្នឹង ឯកសារហ្នឹង មិនខ្វះទេ ក្នុង ឯកសារហ្នឹង គឺអធិប្បាយដដែលៗជារៀងរាល់ឆ្នាំ។ យើងជាអ្នកនៅរស់ យើងប្រាថ្នាចង់បានហូបឱ្យឆ្អែត ស្ងៀកពាក់ឱ្យល្អ រស់នៅដោយសុខស្រួល ដូច្នេះ បេតកជនរបស់យើងដែលបានធ្វើកាលកិរិយាទៅ ហើយ តើលោកនឹងដល់នូវសេចក្តីទុក្ខលំបាកបែប ណា? ហេតុដូច្នេះក៏ត្រូវតែសង្រ្គោះដល់លោកដែរ អីចឹងរបៀបរៀងរៀង ហ្នឹង គឺនៅរក្សាដដែលទេ។

ពិធីបុណ្យព្រះពុទ្ធសាសនាមួយនេះ នៅក្នុង រដូវភ្លៀងនៃខែនឺតនេះ ខ្លឹមសារចម្បង និងខ្លឹមសារ សំខាន់ទាំងដាក់បិណ្ឌនិងភ្នំបិណ្ឌ គឺដើម្បីទទួលបាន ទាំងអស់នេះសង្រ្គោះដល់បេតកជន។ ពាក្យថា៖ បេតកជន ឬ បេតកជន ប្រែមកថា៖ អ្នកស្លាប់ តើហ្នឹង អ្នកណា អ្នកស្លាប់? គឺជាញាតិរបស់យើងណាស់! ម្តាយ ឪពុក បងប្អូនកូនក្មួយរបស់យើងអ្នកស្លាប់ទៅ ហ្នឹង! បុណ្យហ្នឹងតើធ្វើដើម្បីទទួលបានដល់បេតកជន ហើយ បេតកជនដែលស្លាប់ទៅហើយនឹងមកទទួលដល់ នៅក្នុងរដូវវស្សា ក្នុងខែនឺត បុណ្យភ្នំបិណ្ឌនិង

ដាក់បិណ្ឌ ហ្នឹង បេតកជនហ្នឹង ស្លាប់ទៅកើតក្នុងស្ថាន មួយឈ្មោះថា៖ បរទត្តបដិវិកា ដែលមកទទួលដល់ ហ្នឹង បានសេចក្តីថា៖ គាត់ស្លាប់ទៅ គឺគាត់មិនទៅ កើតជាមនុស្ស ស្លាប់ទៅគាត់អត់បានទៅកើតជា ទេវតា ស្លាប់ទៅគាត់អត់បានកើតនៅ ទីណាទេ ហើយក៏យើងមិនបានដឹងគាត់ស្លាប់ទៅកើតជា នរក ឬកើតទៅជាប្រេត ឬកើតទៅជាតិរច្ចានទេ ប៉ុន្តែ ដល់បុណ្យរបស់យើង ដែលទទួលបានទៅនេះគឺយើង ជួបទៅដល់ពេលដែលគាត់ស្លាប់ហើយទៅ ទីណា មិនដឹងទេ ជាពិសេសក្នុងជាតិបំផុតរបស់គាត់នឹង ជិតបានចាប់កំណើតជាមនុស្ស គាត់នឹងយកកំណើត ក្នុងស្ថានមួយឈ្មោះថា៖ បរទត្តបដិវិកាប្រេត យើង ទទួលបានទៅដល់ណាស់ នៅពេលដែលយើងទទួលបាន ជួបដល់គាត់ភ្លាម គាត់ទទួលភ្លាម អានុភាពហ្នឹងឯង ញ៉ាំងអត្តភាពឱ្យគាត់បានកើតជាមនុស្ស អីចឹងបាន កម្មវត្ថុនៃទុក្ខណា ឱ្យទាន ឬ វារិកភក្តីដែលយើង ធ្វើ១៤ថ្ងៃ និង១៥ថ្ងៃ នៃថ្ងៃភ្នំហ្នឹងឯង គឺដើម្បីទទួល ដល់បេតកជនរបស់យើងទាំង ឡាយណា ដែលបាន កើតក្នុងបរទត្តបដិវិកា។

នៅក្នុងឱកាសដែលយើងបំពេញកុសល១៥ ថ្ងៃនេះ កប្បិយុវជនទាំង ឡាយដែលជាអ្នកស្នងមរតក របស់ដូនតា គឺឪពុកម្តាយរបស់យើង ពីព្រោះយើង ជាសរសរទ្រង់របស់ប្រទេសជាតិផង ជាអ្នកទ្រទ្រង់ សាសនាអក្សរសាស្ត្រ ភាសារបស់ជាតិ ជាពិសេស ប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់ផង អញ្ជើញក្នុងសម័យទំនើប ដែលបរិបូរណ៍ទៅដោយការស្លៀកពាក់ ម្ហូបអាហារ មធ្យោបាយធ្វើដំណើរ ដំបូងបំផុតគឺត្រូវគោរពច្បាប់ ចរាចរណ៍ ក្នុងការធ្វើដំណើរចល័តពីទីមួយទៅ ទីមួយ ទៅធ្វើបុណ្យ ត្រូវគោរពច្បាប់ចរាចរណ៍ និងអធ្យា- ស្រ័យឱ្យបានខ្ពស់ ជាពិសេសទាំងត្រចក្រយានយន្ត ទៅចក្រយានយន្ត និងទាំងយានយន្ត កប្បិយកបរ ឱ្យស្គាល់កន្លងផ្លូវរបស់ខ្លួន និងគោរពតាមស្លាក ចរាចរណ៍ដែលក្រសួងសាធារណការបានបំពាក់ បំពេញបង្ហាញផ្លូវហើយ។ នៅពេលដែលស្លៀកពាក់ ចូលទៅបំពេញកុសលតាមវត្តតាមអារាម កប្បិយក្សា នូវកិត្យានុភាពនៃតម្លៃស្រ្តី ឬ បុរសដែលជាខេមរាបុត្រ

មានអារម្មណ៍ដ៏ខ្ពស់នៅក្នុងអាស៊ីអាគ្នេយ៍យើងនេះ ជាអ្នកមានអារម្មណ៍ដ៏ចំណាស់ដែលធ្វើឱ្យប្រទេសជិតខាងគេអាចដក់យកនូវអារម្មណ៍របស់គេ ហើយបំប្លែងអំពីសភាពពិតរបស់យើង ដូច្នេះយើងជាម្ចាស់អារម្មណ៍ នៅពេលឱកាសចូលធ្វើបុណ្យកុសលតាមវត្តអារាម គប្បីរក្សានូវកិត្យានុភាពនៃប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់ដោយរាប់តាំងពីការរៀបចំខ្លួនប្រាណ ការស្លៀកពាក់ និងការបំពេញបុណ្យកុសល គប្បីមើលរបៀបចាស់ៗ ដែលមានជាកំរងជាបុរសយើង ជាទំពាំងត្រូវត្រាប់តាមបុរសរបស់យើង ជាបុរសខ្ចីម និងជាបុរសស្រី។

នៅពេលឱកាសដែលបានបំពេញបុណ្យ គប្បីតាំងចិត្តឱ្យស្ងប់ដល់ញាតិរបស់យើង យើងរស់នៅយើងចង់សប្បាយរីករាយ ដូច្នេះញាតិរបស់យើងគាត់លំបាកវេទនាណាស់ ហេតុដូច្នេះត្រូវតាំងចិត្តឱ្យស្ងប់ ក្នុងការឱ្យទាន រក្សាសីល ចម្រើនមេត្តាភាពនាខ្ញុំសីលនេះជូនទៅគាត់ នឹកឈ្មោះគាត់ ពាក្យថាខ្ញុំសីលមានសេចក្តីថា នឹកឈ្មោះគាត់ អញ្ជើញឈ្មោះគាត់ មកទទួល ខ្ញុំបានធ្វើនៅទីនេះ ខ្ញុំបានធ្វើនៅទីនោះ វេនទីប៉ុន្មានៗ សូមអញ្ជើញមក! ហើយជាពិសេសកុំភ្លេចផងដែរ យើងបានសុខបានសប្បាយ បានធ្វើបុណ្យសុំកុសលជូនដល់ពលីកម្មរបស់កងទ័ពរបស់យើង ដែលឈរជ្រុងយកទ្រង់ការពារមាតុភូមិ ហើយកងទ័ពរបស់យើងមួយចំនួនក៏បានពលី យើងក៏ខ្ញុំសីលនេះជូនដល់គាត់ផង មួយផ្នែកទៀតខ្ញុំសីលដល់យុទ្ធជនដែលឈរតាមបន្ទាត់ព្រំដែន ដែលអាណានិគមនេះបានធ្វើឱ្យគាត់មានសេចក្តីក្លាហាន មានកម្លាំងខ្លាំងក្លា មិនមានជំងឺមកបៀតបៀន និងជួយផ្តល់អាណានិគមនេះ ឯងជួយដល់ទឹកចិត្តរបស់គាត់ ដែលមិនអាចមានបញ្ចមិត្តណាមកបៀតបៀនបាន។

របៀបទាំងអស់ដែលចាស់ទុំបាននាំធ្វើនៅក្នុងពេលនេះ សូមយុវជនទាំងឡាយ គប្បីសូមកុំយកវេទិកានេះទៅជាការសប្បាយ គប្បីសិក្សារៀនសូត្រព្រោះអស់ពីចាស់ៗទៅក៏មានយើងនេះ យើងចង់បានឱ្យយុវជនទាំងឡាយវិវត្តអំពីការគោរពប្រតិបត្តិបែបប្រពៃណីឱ្យទៅជាការគោរពប្រតិបត្តិបែបចំណេះដឹង

បែបពុទ្ធិជាគោល។ ដូច្នេះសព្វថ្ងៃនេះ មានប្រពន្ធផ្សព្វផ្សាយជួយយើងច្រើនណាស់ ប្រសិនបើយើងមិនមានពេលវេលាទៅអាណត្តិដីកា ឯកសារទាំងទូទស្សន៍ ទាំងទីជីវល ទូរសព្ទយើងមានក្របខ័ណ្ឌសារព័ត៌មានឬឯកសារនានា សុទ្ធតែបង្កើនខ្លឹមសារកម្មវត្ថុរបៀបវារៈ អ៊ីចឹងយកអានទាំងអស់ហ្នឹង ដែលជាសារខ្លីៗពាក់ព័ន្ធជាមួយខ្លឹមសារនេះ យើងអានយកចេះហើយចាំទុកក្នុងខ្លួន ហើយប្រតិបត្តិតាមហ្នឹង។ ជាងនោះទៅទៀត អ្វីៗដែលជារឿងធំ គឺខ្មែរកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា មានប្រពៃណីល្អ ទាំងការអង្គុយ ការដើរ និងការនិយាយស្តី ដូច្នេះគប្បីយុវជនទាំងឡាយទាំងនៅក្នុងពិធីបុណ្យក៏ដូចជានៅក្នុងសង្គមត្រូវរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់ និងឱ្យមានរបៀបបែបបែបដៃនៃការចូលរួមជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាល ជាពិសេសជាមួយក្រសួងវប្បធម៌ដើម្បីរក្សាសន្តិសុខដូចចិត្ត សន្តិភាពដូចចិត្ត បុគ្គលមានដូចចិត្ត សុខសន្តិភាព មានដូចចិត្ត ជ្រាបច្បាស់នូវសុដ៏វធម៌ តម្លៃពិតនៃជីវិត ក៏ធ្វើឱ្យសង្គមរបស់ជាតិក្លាយជាក្លាយដោយ កណ្តាលក៏ដោយ ចាស់ក៏ដោយ ពោរពេញទៅដោយមនុស្សមានគុណវុឌ្ឍិ។ កាលណាបើប្រជាជននៃប្រទេសមួយបរិបូណ៌ទៅដោយគុណវុឌ្ឍិ ប្រទេសនោះឯងគឺសុទ្ធតែអ្នកប្រាជ្ញពេញមួយប្រទេស បើអ្នកប្រាជ្ញមានពេញមួយប្រទេស វិវត្តនភាពរបស់ប្រទេសក៏មិនចង់បានសង្រួមទេ ប្រាកដជាចង់បានសន្តិភាពហើយ ហេតុដូច្នេះការចូលរួមរក្សាប្រពៃណីវប្បធម៌ក្តី ការចូលរួមរក្សានូវព្រះពុទ្ធសាសនាក្តី ការចូលរួមជាមួយសុខសុវត្ថិភាពទាំងការគោរពច្បាប់ចរាចរណ៍ និងបទដ្ឋានរបស់ជាតិក្តី នោះមានឈ្មោះថា៖ ជាកតាលិកនៃការចូលរួមទ្រទ្រង់ និងថែរក្សាសុខសន្តិភាពរបស់ប្រទេសជាតិ កាលណាបើប្រទេសជាតិបានសុខចម្រើនហើយ នោះយើងមានឱកាសធ្វើអ្វីៗបានសព្វបែបយ៉ាងទាំងអស់ យើងរៀនសូត្រក៏បានខ្ពង់ខ្ពស់ យើងរកចំណូលក៏បានច្រើន ហើយយើងចូលវត្តចូលវារីធ្វើបុណ្យ ក៏បានបុណ្យកុសល និងរីករាយដែរ។

សួនរុក្ខជាតិនៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា តាំងបង្ហាញរុក្ខជាតិកម្រជាង២០០ប្រភេទនៅក្នុងពិព័រណ៍រុក្ខជាតិលើកទី៥

មិន សាណាស់



សួនរុក្ខជាតិនៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាតាំងបង្ហាញរុក្ខជាតិកម្រជាង២០០ប្រភេទ នៅក្នុងពិព័រណ៍រុក្ខជាតិលើកទី៥ ពីថ្ងៃទី១២ ដល់ថ្ងៃទី១៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២៥ នៅមជ្ឈមណ្ឌលប៊ែតនី CONNEXION ទីក្រុងកោះពេជ្រ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

នៅថ្ងៃទី១២,១៣ និង១៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២៥ សួនរុក្ខជាតិ «រុក្ខជាតិដើម្បីភាពសះស្បើយ និងការទូត» របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បាននាំយករុក្ខជាតិកម្រប្រមាណជាង២០០ប្រភេទ មកដាក់តាំងបង្ហាញនៅកម្មវិធីពិព័រណ៍រុក្ខជាតិ និងសួនច្បារប៊ែតនីទីក្រុងភ្នំពេញលើកទី៥ ដែលរៀបចំធ្វើឡើងនៅទីតាំងមជ្ឈមណ្ឌលប៊ែតនី Connexion ទីក្រុងកោះពេជ្រ គោលបំណងនៃការចូលរួមតាំងពិព័រណ៍រុក្ខជាតិលើកនេះ គឺដើម្បីជ្រាបរក្សាបរិយាកាសអ្នកស្រឡាញ់ធម្មជាតិ និងអ្នកចង់ស្វែងយល់អំពីរុក្ខជាតិ។ អាចបង្ក

ជាឱកាសនៃការជួបជុំគ្នារវាងម្ចាស់អាជីវកម្ម និងអ្នកជំនាញផ្សេងៗ បានពិភាក្សាគ្នា អាចផ្តល់ការបែករំលែកចំណេះដឹង និងការផ្លាស់ប្តូរបទពិសោធន៍នៃរបៀបបង្ការពូជរុក្ខជាតិកម្រ មកដាំដុះនៅតាមគេហដ្ឋាននានា ដើម្បីជំរុញ និងលើកទឹកចិត្តសាធារណជនក្នុងប្រទេស និងក្រៅប្រទេសឱ្យចេះស្រឡាញ់ធម្មជាតិ។

សួនរុក្ខជាតិរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ក៏មានតាំងបង្ហាញផលិតផលសិប្បកម្មក្នុងគម្រោងសូត្រចាម ឬពណ៌នៃការចងចាំ ដូចជាផ្ទាំងក្រណាត់

សូត្រ និងក្រមាសូត្រ រំលេចដោយរចនាកោមសំពត់ ដ៏ស្រស់ស្អាត ជាស្នាដៃដ៏ល្អដោយស្រ្តីជនជាតិបាម មកពីខេត្តកំពង់ចាម។ សូត្របាម ឬពណ៌នៃការចងចាំ ពិតជាមានសារសំខាន់ខ្លាំងណាស់ក្នុងការថែរក្សា ប្រពៃណីវប្បធម៌ជនជាតិបាម ដែលនៅសេសសល់ ពីរបបខ្មែរក្រហម និងទាមទារឱ្យមានការចូលរួម ពីយុវជនជំនាន់ក្រោយ ព្រមទាំងធ្វើឱ្យមានការ ប្រកួតប្រជែង និងការទទួលស្គាល់អំពីស្នាដៃតម្លាញ សូត្របាម ទាំងក្នុង និងក្រៅប្រទេស។

ចំណែកឯរុក្ខជាតិដែលបានដាក់តាំងបង្ហាញទាំង នេះ អាចជួយបន្សុទ្ធបរិយាយកាសដូរដកដង្ហើម បង្កើតជាសោភ័ណភាព និងជួយធ្វើឱ្យបរិយាកាស ស្រស់ស្រាយដែលបច្ចុប្បន្នមានការប្រែប្រួលអាកាស ធាតុរហូតដល់ការបាត់បង់ជីវៈចម្រុះ ការបំពុល បរិស្ថាន ហើយដែលមនុស្សប្រមាណ៤០ភាគរយ នៅលើពិភពលោកកំពុងទទួលរងផលប៉ះពាល់។

កញ្ញា អាន់ សុខហេង និង លោក ជ័យ វិរៈ ជា និស្សិតបញ្ចប់ការសិក្សាផ្នែកធុរកិច្ច និងជាសហ ស្ថាបនិកវិទ្យាស្ថាននៃស្នូលរុក្ខជាតិ «រុក្ខជាតិដើម្បីភាព សះស្បើយ និងការទូត» និងជាអ្នកស្ម័គ្រចិត្តកម្ពុជា នៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានលើកឡើងថា «ធម្មជាតិមិនមែនត្រឹមតែជាផ្ទៃលម្អនោះទេ ធម្មជាតិ គឺជាមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃជីវិតមនុស្ស។ នៅពេលដែល ធម្មជាតិត្រូវបានបំផ្លាញ ធម្មជាតិនឹងមិនអាចស្តារ ឡើងវិញបានឡើយ»។ សហគ្រិនវិទ្យាស្ថានទាំងពីររូប ចង់ឃើញប្រជាជនកម្ពុជា និងពិភពលោកពោរពេញ ទៅដោយភាពស្រស់បំព្រងនៃរុក្ខជាតិបៃតង ដែល ជួយបន្សុទ្ធខ្យល់លំហអាកាស និងជួយកាត់បន្ថយ ហានិភ័យនៃការបំផ្លិចបំផ្លាញប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី។

គួររំលឹកដែរថា ក្នុងអំឡុងពេលសង្គ្រាមរវាង ប្រទេសកម្ពុជា និងប្រទេសថៃ បានដុះឡើងកាលពី ថ្ងៃទី២៤ ដល់២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២៥ កងទ័ពថៃ បានប្រើអាវុធជាផ្សេងៗគ្នាបាញ់មកលើកងទ័ពកម្ពុជា



ស្នូលរុក្ខជាតិនៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាតាំងបង្ហាញរុក្ខជាតិកម្រជាង២០០ប្រភេទ នៅក្នុងពិព័រណ៍រុក្ខជាតិលើកទី៥ ពីថ្ងៃទី១២ ដល់ថ្ងៃទី១៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២៥ នៅមជ្ឈមណ្ឌលបៃតង CONNECION ទីក្រុងកោះពេជ្រ (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

និងបានបន្សល់ទុកនៅ ផលប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ដល់មនុស្ស សត្វ និងធម្មជាតិ។ ក្នុងនោះ ក៏មានរីក កងទីតាំងនានាដែល ដែលបានបាត់បង់ជីវិត។ ជាងនេះ ទៅទៀត ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីត្រូវទទួលបានការបំផ្លិច បំផ្លាញ រុក្ខជាតិត្រូវហិចហោច ទឹកប្រៃទៅជាមាន ជាតិពុល ដីស្រែចម្ការក៏មិនអាចបង្កើនផលបាន ប្រជាពលរដ្ឋនៅតាមតំបន់ព្រំដែនត្រូវរស់នៅជាមួយ ហានិភ័យ ព្រោះត្រូវដកដង្ហើមជាមួយផ្សេងពុលក៏មី

«ដូស្តរពណ៌ស» ដែលបណ្តាលឱ្យប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ដល់សុខភាព ដែលយើងត្រូវការពេលវេលារាប់ សិបឆ្នាំដើម្បីស្តារផលប៉ះពាល់ទាំងនេះឱ្យប្រសើរ ឡើងវិញ។

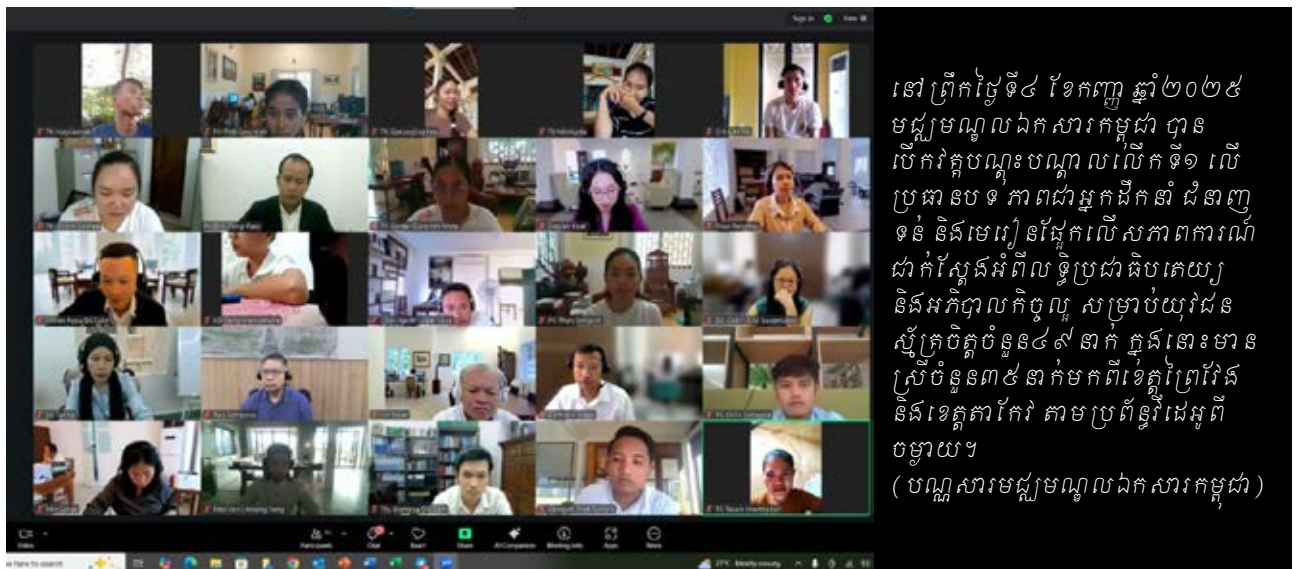


ស្ទុករុក្ខជាតិនៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាតាំងបង្ហាញ រុក្ខជាតិកម្រជាង២០០ប្រភេទ នៅក្នុងពិព័រណ៍រុក្ខជាតិលើកទី៥ ពីថ្ងៃទី១២ ដល់ថ្ងៃទី១៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២៥ នៅមជ្ឈមណ្ឌល បៃតង CONNECTION ទីក្រុងកោះពេជ្រ។
(បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

យុវជនចូលរួមវគ្គបណ្តុះបណ្តាលស្តីអំពី

«ការលើកកម្ពស់លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងអភិបាលកិច្ចល្អ តាមរយៈ ភាពជាអ្នកដឹកនាំរបស់យុវជនក្នុងសកម្មភាពស្ម័គ្រចិត្តសង្គម»

មីន សាណាស់



នៅព្រឹកថ្ងៃទី៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២៥ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានបើកវគ្គបណ្តុះបណ្តាលលើកទី១ លើប្រធានបទ ភាពជាអ្នកដឹកនាំ ជំនាញទំនួលខុសត្រូវ និងមេរៀនផ្នែកលើសភាពការណ៍ជាក់ស្តែងអំពីលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងអភិបាលកិច្ចល្អ សម្រាប់យុវជនស្ម័គ្រចិត្តចំនួន៤៩នាក់ ក្នុងនោះមានស្រីចំនួន៣៥ នាក់មកពីខេត្តព្រៃវែង និងខេត្តតាកែវ។ យុវជនទាំង៤៩នាក់ខាងលើ គឺបានជាប់ឈ្មោះជាអ្នកស្ម័គ្រចិត្តនៃគម្រោង «ការលើកកម្ពស់លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងអភិបាលកិច្ចល្អ តាមរយៈភាពជាអ្នកដឹកនាំរបស់យុវជនក្នុងសកម្មភាពស្ម័គ្រចិត្តសង្គម» នៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា។

គោលបំណងនៃការបើកវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនាថ្ងៃនេះ គឺដ្ឋានចំណេះដឹងដល់យុវជនស្ម័គ្រចិត្តទាក់ទងភាពជាអ្នកដឹកនាំ, តម្លៃប្រជាធិបតេយ្យ និងការអនុវត្តអភិបាលកិច្ចល្អ ដើម្បីបង្កើនសមត្ថភាពរបស់ខ្លួន។ យុវជនអាចប្រើប្រាស់ចំណេះដឹងរួមជាមួយលក្ខណៈសម្បត្តិជាអ្នកដឹកនាំ និងសុំដឹកនាំរបស់ខ្លួនក្នុងការងារ, គ្រួសារ សហគមន៍ និងសង្គមជាពិសេសយុវជនត្រូវរក្សាទំនាក់ទំនង ស្វែងយល់និងជួយដល់ចាស់ទុំដែលជាអ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហម។

វគ្គបណ្តុះបណ្តាលខាងលើ គឺមានការចូលរួមពីវាគ្មិនជំនាញចំនួនបីរូបគឺ៖

១) អ្នកស្រី សូ ហ៊ារីណា នាយិកាផ្សារកម្ពុជា បានឆ្លើយបញ្ជាក់ដល់យុវជនស្ម័គ្រចិត្តពី «ភាពជាអ្នកដឹកនាំល្អ និងស្ម័គ្រចិត្តសម្រាប់ការអនុវត្តវិជ្ជាជីវៈ»។ ជាដំបូង អ្នកស្រីបានផ្តល់ទិក្ខុសិទ្ធិអ្នកស្ម័គ្រចិត្តទាំងអស់ឈ្មោះល្អ លើការគិតគូរខ្លួនឯង ឬការស្គាល់ខ្លួនឯង និងនិយមន័យក្នុងការផ្តល់គុណតម្លៃរបស់ខ្លួនទៅអ្នកជុំវិញខ្លួនជាមុនសិន ទើបអាចឈានទៅដល់ភាពជាអ្នកដឹកនាំប្រកបដោយស្ម័គ្រចិត្តល្អ។ អ្នកស្រីបានលើកឡើងថា អ្នកដឹកនាំគឺជាអ្នកនាំផ្លូវ អ្នកហ៊ានចេញមុខគំនិត ឬជំនាញឱ្យអ្នកជុំវិញខ្លួនចូលរួមសកម្មភាពណាមួយដោយអស់ពីចិត្តដើម្បីកិច្ចការមួយដែលត្រឹមត្រូវ និងយុត្តិធម៌ ហើយមិនអត់ឱនឱ្យភាពអយុត្តិធម៌ និងភាពចុះចិត្ត។ ភាពជាអ្នកដឹកនាំទាមទារឱ្យមានលក្ខណៈសម្បត្តិច្រើនដែលអាចមានតាំងពីកំណើត និងត្រូវរៀនសូត្របន្ថែម។ អ្នកស្រី សូ ហ៊ារីណា បានបន្ថែមថា ក្នុងចំណោមអ្នកស្ម័គ្រចិត្តម្នាក់ គឺសុទ្ធតែអាចធ្វើជាអ្នកដឹកនាំបាននៅពេលចុះទៅសម្ភាសន៍អ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហម ហើយអ្នកដឹកនាំមិនអាចឈរតែម្នាក់ឯងបានទេ គឺត្រូវការពិភាក្សាជាមួយអ្នកជុំវិញខ្លួន។ អ្នកដឹកនាំត្រូវទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលបន្ថែមត្រូវមានភាពក្លាហាន ត្រូវមានគំនិតវិជ្ជមាន ត្រូវមានទំនាក់ទំនងល្អគ្រប់កម្រិតក្នុងថ្នាក់មូលដ្ឋាន ទើបអាចសម្រេចបានការងារបានដោយជោគជ័យ។

២) បណ្ឌិត លី សុខយាន្ត នាយិកាផ្សារកម្ពុជា សន្តិភាពអន្តរវិវាទ បានឆ្លើយបញ្ជាក់ស្តីពី «អភិបាលកិច្ចល្អ និង មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ»។ ដើម្បីដំបូង លោកបានពន្យល់ពាក្យ អភិបាលកិច្ចល្អ គឺភាគច្រើនតែងតែនិយាយលើកិច្ចការផ្នែករដ្ឋបាលថ្នាក់ជាតិ ឬ មូលដ្ឋាន គឺសំដៅលើដំណើរការនៃការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តរួមគ្នា។ អភិបាលកិច្ចល្អ ត្រូវតែមានការចូលរួមពីភាគីច្រើន ដូចជា រាជរដ្ឋាភិបាល ប្រជាពលរដ្ឋ សង្គម ស្ថាប័នវិស័យឯកជន និងអ្នកជំនួញជាដើម។ ការចូលរួមពីគ្រប់ភាគីខាងលើនឹងជួយឱ្យសង្គម និងប្រទេសជាតិប្រសើរជាងមុន។ បើយោងតាមអង្គការសហប្រជាជាតិ អភិបាលកិច្ចល្អ

មាន៨បុគ្គលិកលក្ខណៈដូចជា៖ និន្នាការដែលដែលទៅរកមតិទូទៅ, ការចូលរួមពីប្រជាជន, ត្រូវគោរពច្បាប់ នីតិវិធី, ប្រសិទ្ធភាពនិងប្រសិទ្ធផល, ទំនួលខុសត្រូវ, តម្លាភាព, ការឆ្លើយតប និងសមធម៌ និងបរិយាបន្ន។ រីឯការលក់លក់នៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យបណ្ឌិត លី សុខយាន្ត បានលើកយកពីរបបខ្មែរក្រហមនុស្ស និងនីតិវិធី។ ហេតុនេះអ្នកស្ម័គ្រចិត្តទាំងអស់អាចចូលរួមចំណែកបានតាមរយៈក្នុងការស្តាប់ និងសន្ទនាជាមួយអ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមដែលធ្លាប់ឆ្លងកាត់ការឈឺចាប់ ទុក្ខលំបាកវេទនា។

៣) លោក តាំង វិនិត្យ និពន្ធនាយកកាសែតខ្មែរថាម ស៍ បានបញ្ជាក់ពីរបៀបសរសេរអត្ថបទបន្ទាប់ពីធ្វើបទសម្ភាសន៍ជាមួយអ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហម និងវិធីសាស្ត្រប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធសរសេរបែបសិល្បៈនៅលើកម្មវិធីបញ្ញាសិប្បនិម្មិត ដែលហៅថា (AI)។

គួររំលឹកថា អ្នកស្ម័គ្រចិត្តទាំងអស់ គឺត្រូវចូលរួមក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលចំនួន៣លើកជាមុខសិន។ បន្ទាប់មកអ្នកស្ម័គ្រចិត្ត ត្រូវបំពេញការងារ និងភារកិច្ចរួមមាន៖ ចុះសម្ភាសន៍ជាមួយអ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមអំពីបទពិសោធន៍ និងរឿងរ៉ាវដែលធ្លាប់បានជួបប្រទះ។ សង្ខេបសាច់រឿងចេញពីបទសម្ភាសន៍ សម្រាប់ប្រើប្រាស់ជាឯកសារប្រវត្តិសាស្ត្រ និងផ្សព្វផ្សាយសម្រាប់យុវជនជំនាន់ក្រោយទៀត។ អ្នកស្ម័គ្រចិត្តទាំងអស់ អាចចូលរួមជួយបង្កើតជាភិក្ខុពិភាក្សាជាមួយអ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមក្នុងស្រុកកម្រិតរបស់ខ្លួន ក្នុងការកាត់ទ្រង់ទ្រាយប្រជាធិបតេយ្យ សិទ្ធិមនុស្ស និងការអនុវត្តអភិបាលកិច្ចល្អ។

ចុងបញ្ចប់នៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាល លោក ផេង ពង្ស វ៉ាស៊ី នាយិកាផ្សារកម្ពុជា បានជូនដំណឹងដល់អ្នកសម្របសម្រួលក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល បានផ្តល់ទិក្ខុសិទ្ធិអ្នកស្ម័គ្រចិត្តទាំងអស់ អាចលើកជាសំណួរ និងមតិយោបល់មុនបញ្ចប់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលថ្ងៃទីមួយ។

ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ

«ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ» របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានបើកបម្រើជូន សិស្ស និស្សិត អ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវ បុគ្គលិករាជការ និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល និងបុគ្គលទាំងឡាយដែលមានចំណាប់អារម្មណ៍អំពីការរឹបខ្សែនៃរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ឬសាលាក្តីខ្មែរក្រហម។

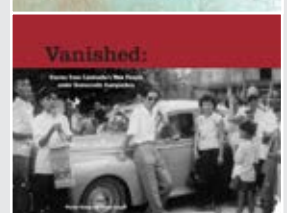
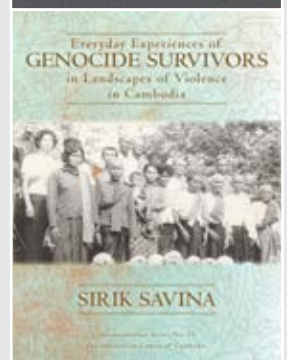
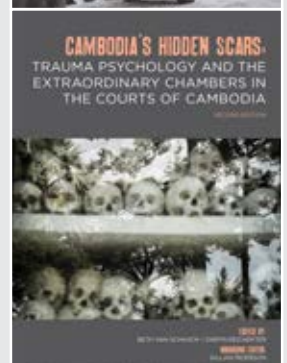
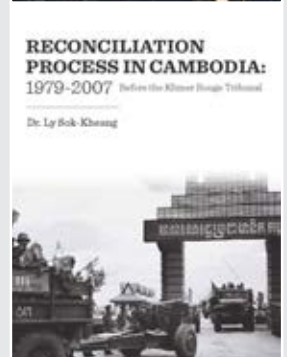
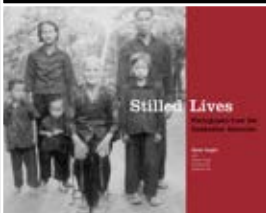
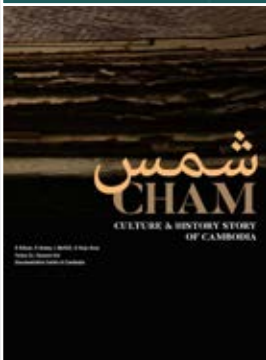
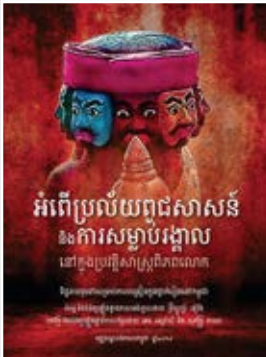
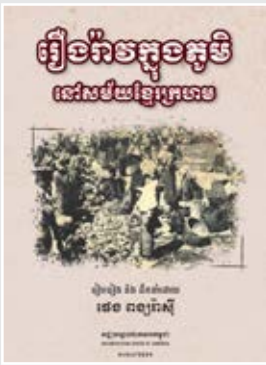
មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាកន្លែងប្រមូលផ្តុំ និងចងក្រងឯកសារអំពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានច្រើនបំផុត។ ឯកសារនៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមានប្រភេទ ប្រភេទឯកសារទីមួយគឺឯកសារជាក្រដាសសន្លឹកដែលមានចំនួនដ៏តិចតួច លានទំព័រ។ ប្រភេទឯកសារទីពីរ គឺជាបទសម្ភាសន៍ដែលបុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចុះទៅធ្វើសម្ភាសន៍ជាមួយជនរងគ្រោះ និងអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម។ ប្រភេទឯកសារទីបីគឺជារូបថតទាក់ទងទៅនឹងសម័យខ្មែរក្រហម។ ប្រភេទឯកសារទីបួនគឺជាឯកសារទាក់ទងទៅនឹងការធ្វើដៃនៃទីរណ្តៅ សាកសព និងទីតាំងសម្លាប់របស់ខ្មែរក្រហម និងឯកសារទីប្រាំគឺជាខ្សែភាពយន្តឯកសារដែលបានដល់ត ឆ្លងក្នុងរបបខ្មែរក្រហម និងសម័យក្រោយមកទៀត។

តាមរយៈការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ សាធារណជនអាចស្រាវជ្រាវឯកសារទាំងនេះបាន។ ឯកសារខ្លះទៀតត្រូវបានប្រគល់ជូនកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ចម្លើយសារភាព កំណត់ហេតុរបស់កូនកូនរងឆ្លើយឆ្លងព័ត៌មានដែលបានមកពីការសម្ភាសន៍ជាមួយអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម និងទិន្នន័យគន្លងរូបសញ្ញាពីរណ្តៅ សាកសព ទីតាំងកុក និងបូជនីយដ្ឋានប្រល័យពូជសាសន៍។

ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈមានទីតាំងនៅអគារលេខ ១១ ផ្លូវលេខ ២៥៦ សង្កាត់ចតុមុខ ខណ្ឌដូនពេញ រាជធានីភ្នំពេញ។ ការិយាល័យរបស់យើងបើកជូនសាធារណជនចាប់ពីថ្ងៃចន្ទដល់ថ្ងៃសុក្រ ពេលព្រឹកពីម៉ោង ៨:០០ ដល់ម៉ោង ១២:០០ និងពេលរសៀលពីម៉ោង ២:០០ ដល់ម៉ោង ៥:០០។ ប្រសិនបើអស់លោកអ្នកមានចម្ងល់ ឬចង់រៀបចំព្រឹត្តិការណ៍ជាក្រុមណាមួយ សូមទាក់ទងបុគ្គលិករបស់យើង រស់ សំពៅ អ្នកសម្របសម្រួល តាមរយៈទូរសព្ទលេខ ០១២ ៨៨២ ៥០៥ ឬ

អ៊ីម៉ែល ៖ truthsampeou.r@dccam.org

សូមអរគុណ!



ស៊ី សាមេត្យៈ ៖ រំលឹកពីប្តឹងឆ្លើយពន្យល់យោធាខ្មែរក្រហម

ជាវរដ្ឋ មេត្តា

នាងខ្ញុំឈ្មោះ ស៊ី សាមេត្យៈ អាយុ ៥១ឆ្នាំ (ឆ្នាំ២០០៥) កើតនៅភូមិទួលសង្កែ ឃុំជាច ស្រុកកំបាយមារ ខេត្តព្រៃវែង។ ខ្ញុំប្រកបមុខរបរធ្វើស្រែបន្តិចបន្តួចសម្រាប់ចិញ្ចឹមគ្រួសារ។ ឪពុកខ្ញុំឈ្មោះ កើត ស៊ី និង ម្តាយឈ្មោះ ម៉ែន យ៉ាន់។ គាត់ទាំងពីរនាក់បានស្លាប់អស់ហើយ។ ខ្ញុំមានបងប្អូនបង្កើតចំនួន៥នាក់ ក្នុងនោះមានស្រីចំនួន៣នាក់ និងប្រុសចំនួន២នាក់។ បងប្អូនខ្ញុំចំនួន២នាក់ គឺបងឈ្មោះ ស៊ី សៀត ជាប្រធានភូមិទួលសង្កែ និងប្អូនពៅឈ្មោះ ស៊ី សៀប ធ្វើការរោងចក្រក្រឡឹងនៅភ្នំពេញ បានស្លាប់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម។



ពេទ្យខ្មែរក្រហមកំពុងពិនិត្យមើលដបស្ទើម (បណ្តាសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ប្តីខ្ញុំឈ្មោះ ទួន ហាន ឈ្មោះបដិវត្តន៍របស់គាត់គឺ ហួត សាន មានស្រុកកំណើតជាមួយខ្ញុំនៅភូមិទួលសង្កែ ឃុំជាច ស្រុកកំបាយមារ តំបន់២០ភូមិភាគបូព៌ា។ ប្តីខ្ញុំបានចូលបដិវត្តន៍នៅថ្ងៃទី២៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៤ ដោយស្តាប់តាមពាក្យយោសាសនាពីសង្គ្រាមឈ្លានពានរបស់ចក្រពត្តិ និងអំពើវណ្ណៈជនជាតិខ្មែរក្នុងសង្គម។ ទោះបីជាប្តីខ្ញុំមិនចូលបដិវត្តន៍ដោយការស្ម័គ្រចិត្តក៏ដោយ ក៏មេភូមិនៅតែកោះហៅគាត់ឱ្យចូលបម្រើបដិវត្តន៍ដែល។ ម្តាយក្មេកខ្ញុំឈ្មោះ កុល ចាន់ និងឪពុកក្មេកឈ្មោះ សៅ ហួត។ ឪពុកម្តាយក្មេកខ្ញុំមានកូនប្រុសតែម្នាក់គត់គឺប្តីខ្ញុំ។ បង ហាន បានរយៈពេល៣ឆ្នាំ។ ក្រោយមក គាត់បានសឹក និងបានរៀបការជាមួយខ្ញុំ ដែលមានឪពុកម្តាយស្តីដណ្តឹងតាមប្រពៃណី។

ក្រោយពេលរៀបការ និងនៅពេលដែលខ្ញុំមានទម្ងន់(ផ្ទៃពោះ) កូនបាន៤ខែបងហានបានចូលព្រៃធ្វើបដិវត្តន៍។ គាត់ចូលនៅត្រពាំងកោះ ស្រុកកញ្ជ្រៀច។ កាលពីចូលបដិវត្តន៍អ្នកភូមិដែលមានអាយុស្របាលបងហានមិនថាមានប្រពន្ធឬកូនទេ គឺទៅទាំងអស់គ្នា ស៊ីតែស្លាត់ភូមិ។ ប្តីខ្ញុំចូលបដិវត្តន៍ជាមួយបងប្អូនខ្ញុំឈ្មោះ តាសុន និង តាសែន។

ក្រោយរដ្ឋប្រហារភូមិទួលសង្កែនេះ ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់កងទ័ពរំដោះខ្មែរក្រហមមិនមែនខាងលំន់នោះទេ។ ទាហានអាមេរិកបានឆ្លាក់គ្រាប់បែកមកលើភូមិខ្ញុំ ដើម្បីសម្លាប់ទាហានវៀតកុង(វៀតណាមខាងជើង) ដែលលាក់ខ្លួននៅក្នុងព្រៃមួយកន្លែងស្ថិតនៅចម្ងាយប្រមាណមួយគីឡូម៉ែត្រពីផ្ទះខ្ញុំ។

ការឆ្លាក់គ្រាប់បែកនេះ ក៏បានសម្លាប់អ្នកភូមិមួយចំនួន ដូចជាកូនយាយ យី, តាអ៊ុន និងតាសុខ។ ចំណែកអ្នកភូមិផ្សេងទៀតបាននាំគ្នាជីកលេណង្គានស្ទើរគ្រប់ផ្ទះ ដើម្បីលាក់ខ្លួនពីការឆ្លាក់គ្រាប់បែក។ ទាហានយៀកកុងដែលលាក់ខ្លួនក្នុងព្រៃ បានជួយទាហានរំដោះ ដើម្បីវាយប្រយុទ្ធជាមួយកងទ័ពលំន់នេះ។

នៅអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៥ បង ហានបានទៅចូលរួមប្រយុទ្ធនៅជាយក្រុងភ្នំពេញ។ ក្នុងពេលប្រយុទ្ធគ្នា គាត់ត្រូវរបួសត្រង់ឆ្អឹងជំនី។ ខ្ញុំនិងម្តាយក្មេកបានទៅទទួលគាត់នៅទួលព្រៃស្ថិតនៅខាងត្បូងផ្ទះចែក ក្រឡឹង ក្នុងខេត្តកំពង់ចាម ដែលជាទីតាំងមន្ទីរពេទ្យព-២។ ទាហានដែលមានពិការភាពទាំងអស់ដូចជាខ្វាក់ភ្នែក កំបុតដៃ និងជើង ត្រូវបញ្ជូនទៅសម្រាកនៅក្នុងមន្ទីរពេទ្យ

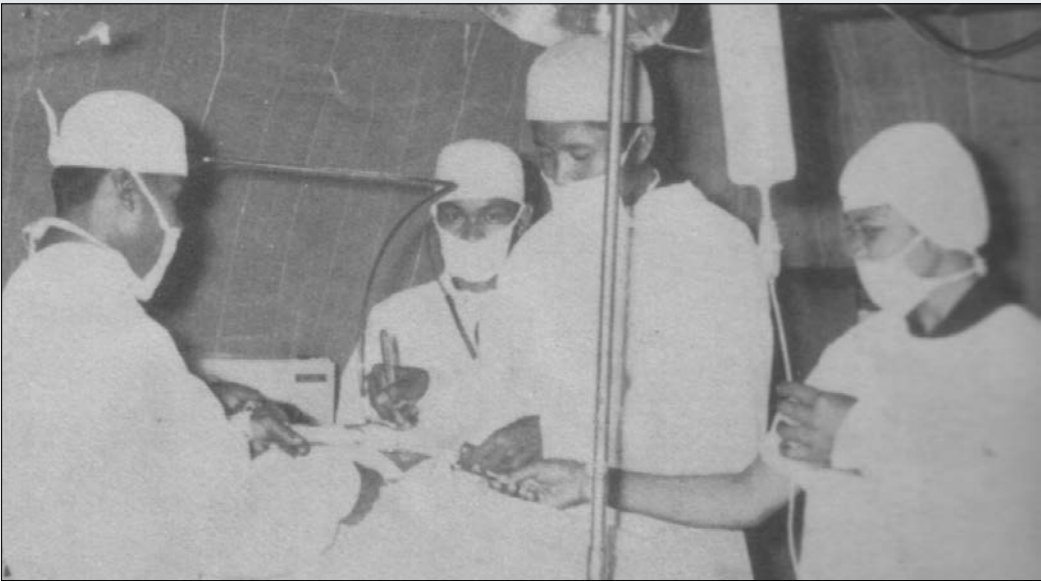
ព-២២ បន្ទាប់ពីព្យាបាលជា សះស្បើយ រួច ប្តី ខ្ញុំ បាន មក សម្រាក នៅ ផ្ទះ អស់ រយៈ ពេល មួយ សប្តាហ៍ ក៏ ត្រឡប់ ទៅ វិញ ។ កាន់ បាន ប្រាប់ ខ្ញុំ ថា មាន ការ កិច្ច ជាប់ ខ្លួន អ៊ីចឹង គឺ សុំ ច្បាប់ បាន តែ មួយ សប្តាហ៍ ទេ ។ នៅ ពេល នោះ កូន ខ្ញុំ ឈ្មោះ ហាន ហៀត ចេះ ដើរ ហើយ ។ ខ្ញុំ ធ្វើ ការ នៅ សមាគម នារី ក្នុង ឃុំ ជា ច មាន ការ កិច្ច បណ្តុះ បណ្តាល និង វេ អន្តរ សហ កម្ម សម្រាប់ អង្គការ ។ ក្នុង ពេល ដែល ខ្ញុំ កំពុង បំពេញ ការងារ ខ្ញុំ សង្កេត ឃើញ មាន ប្រជាជន ១៧ មេ សា ជា ច្រើន នាក់ ត្រូវ អង្គការ យក មក ដាក់ នៅ តាម ភូមិ ជួរ ទី ១ និង ភូមិ ស្រែ ខាង កើត និង ភូមិ ហាល ហើយ អ្នក ខ្លះ ទៀត ត្រូវ កម្មាភិបាល ឱ្យ ស្នាក់ នៅ តាម ផ្ទះ ប្រជាជន ក្នុង ភូមិ ។ ខ្ញុំ បាន បាត់ ដំណឹង បង ហាន អស់ រយៈ ពេល មួយ ឆ្នាំ តាំង ពី កាន់ វិល ត្រឡប់ ទៅ ធ្វើ ការ វិញ ។ បន្ទាប់ មក បាន ខ្ញុំ ទទួល ដំណឹង ថា ប្តី ខ្ញុំ កំពុង រៀន ក្បួន ពេទ្យ នៅ ព្រៃ វែង ។ ពេល ខ្ញុំ ដឹង ដំណឹង នេះ ខ្ញុំ បាន ជិះ កង់ ឧប កូន ប្រុស ដាក់ ពី ក្រោយ ស្មា តំ ទៅ រក គាត់ ។ ពេល ខ្ញុំ ជិះ កង់ ដល់ ស្វាយ អន្តរ ខ្ញុំ និង កូន បាន សម្រាក មួយ យប់ នៅ ទី នោះ រួច ប្រែ ទៅ ឆ្លង ខ្ញុំ និង កូន បាន បន្ត

ដំណើរ ហូត ទៅ កាន់ ខេត្ត ព្រៃ វែង ។ ខ្ញុំ និង កូន មិន បាន ជួប បង ហាន នៅ ព្រៃ វែង ទេ ព្រោះ អង្គការ បាន បញ្ជូន គាត់ ទៅ កាន់ គ្រូ ឡា កប៉ែក ស្រុក ចន្ទ្រា ខេត្ត ស្វាយ រៀង ទៅ ហើយ ។ ប្តី ខ្ញុំ បាន ផ្លាស់ តាម គេ មក ថា ឱ្យ ខ្ញុំ ទៅ គ្រូ ឡា កប៉ែក ស្រុក ចន្ទ្រា ដើម្បី ជួប គាត់ ។ ប៉ុន្តែ ខ្ញុំ មិន ព្រម ទៅ ព្រោះ ពិបាក ធ្វើ ដំណើរ ម្យ៉ាង មាន កូន តូច ផង និង បែក ម៉ែ ផង ។ ខ្ញុំ ក៏ សម្រេច ចិត្ត វិល ត្រឡប់ មក កាន់ សហករណ៍ វិញ ។ ចាប់ ពី នោះ មក ខ្ញុំ បាន បាត់ ដំណឹង ប្តី ជា រៀង រហូត ។

ក្រោយ មក នៅ ឆ្នាំ ១៩៧៧ កម្មាភិបាល ខាង និរតី បាន ចាប់ មេ ភូមិ ឈ្មោះ តា កាំង , តា ឈូក , តា វ៉ែត , តា ញឹម និង តា ជន ដាក់ ឡាន យក ទៅ អស់ ។ គណៈ ឃុំ ឈ្មោះ ស៊ី អ្នក មក ពី ក្រុង ស្រុក កំបាយ មាន និង គណៈ ស្រុក ឈ្មោះ យាង ក៏ ត្រូវ បាន ចាប់ ខ្លួន ដែរ ដោយ ចោទ ប្រកាន់ ថា ក្បត់ និង អង្គការ ។ ចំណែក តា សែន និង តា សុផ ក៏ ត្រូវ កម្មាភិបាល ទាំង នោះ ចាប់ ដាក់ ឡាន យក ទៅ ដែរ ។ អ្នក ភូមិ ៤ ទៀត ដែល មាន បង ប្អូន ជាប់ សាច់ ញាតិ ជា មួយ កម្មាភិបាល ដឹក នាំ ក្នុង

មូលដ្ឋាន ក៏ ត្រូវ បាន ចាប់ ខ្លួន ដូចគ្នា ។ ខ្ញុំ បាន តំ ចូល ព្រៃ ក្រុង ស្ថិត នៅ ក្បែរ ទឹក ដី វៀតណាម ។ ខ្ញុំ ទៅ មិន ទាន់ ដល់ ដី វៀតណាម ផង ក៏ បាន វិល ត្រឡប់ មក វិញ ព្រោះ មាន ខ្មែរ ក្រហម ចាំ ទទួល ប្រជាជន ចេញ ទៅ កាន់ ឃុំ ដូន កឹង ស្រុក កំបាយ មាន ។ ទៅ ដល់ ឃុំ ដូន កឹង បាន មួយ រយៈ ខ្មែរ ក្រហម បាន ជម្លៀស ខ្ញុំ និង ប្រជាជន មួយ ចំនួន បន្ត ទៀត ទៅ កាន់ បំប៉ន ដី ខ្នាញ់ ។ ខ្ញុំ មិន បាន ដឹង ថា តំ បំប៉ន ដី ខ្នាញ់ នេះ នៅ ឯណា ទេ ប៉ុន្តែ ខ្មែរ ក្រហម យោ ស ថា តំ បំប៉ន ដី ខ្នាញ់ រក ស៊ី បាន អង្គការ ជួយ ចិញ្ចឹម មួយ ជីវិត និង ចែក ផ្ទះ សម្បែង ឱ្យ នៅ ។ ខ្ញុំ មិន បាន ទៅ ដល់ ដី ខ្នាញ់ ទេ ព្រោះ កង ទ័ព រណសិរ្ស សាមគ្គី សង្គ្រោះ ជាតិ កម្ពុជា និង កង ទ័ព ស្ម័គ្រ ចិត្ត វៀតណាម បាន ស្តាប់ ដំណើរ ពួក ខ្ញុំ ឱ្យ វិល ត្រឡប់ មក ផ្ទះ វិញ ។

ប្រសិន បើ ប្តី ខ្ញុំ នៅ រស់ ជីវិត ព្រៃ វែង ខ្ញុំ ប្រហែល ជា មិន លំបាក ទេ ហើយ ខ្ញុំ ក៏ មិន រើ ទេ នារ សំ នៅ ជា ស្រ្តី មេ ម៉ាយ ដែរ ។ ខ្ញុំ ត្រូវ ធ្វើ អ្វីៗ គ្រប់ យ៉ាង ដោយ ខ្លួន ឯង ។ កូន ប្រុស ខ្ញុំ កាល នោះ នៅ តូច ពេក ។ សព្វ ថ្ងៃ នេះ វា មិន ចាំ មុខ ឪពុក វា យ៉ាង ម៉េច ផង ។



ពេទ្យ ខ្មែរ ក្រហម កំពុង វះ កាត់ អ្នក ជំងឺ ។ (បណ្ណសារ មជ្ឈមណ្ឌល ឯកសារ កម្ពុជា)

ហុន កៀវ ៖ ព្រះពុទ្ធនៅតែចូលនិព្វាន កាលៈទេសៈ ស្រុកទេសវាត្រូវបត់បែន

ម៉ែន សាណាស់

«ព្រះពុទ្ធនៅតែចូលនិព្វាន កាលៈទេសៈ ស្រុកទេសវាត្រូវបត់បែន» ឃ្លានេះគឺជាការឆ្លើយតបរបស់ ហុន កៀវ ទៅ ការសំណួរអំពីវិធីសាស្ត្រដើម្បីធ្វើការកាត់ចិត្ត កុំឱ្យនឹករឭកដល់កូនរបស់កាត់ចិត្តនេះនោះដែលបានបាត់ខ្លួននិងស្លាប់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម។ កូនរបស់ ហុន កៀវ ដែលបានបាត់ខ្លួននិងស្លាប់មានឈ្មោះដូចជា៖ ជ្រុង, អេង, ប៉ូក និង ឡុង ឌី ហៅ អុល។

យោងតាមខ្លឹមសារពាក្យព្រះពុទ្ធនៅតែចូលនិព្វាន ហុន កៀវ ចង់សំដៅទៅលើជីវិតកូនរបស់កាត់ចិត្តដែលសុទ្ធតែជាកម្លាំងមនុស្សយើង ហេតុនេះជៀសមិនផុតពីសេចក្តីស្លាប់។ រីឯពាក្យកាលៈទេសៈ ស្រុកទេសវាត្រូវបត់បែន គឺកាត់ចិត្តសំដៅទៅលើប្រទេសដែលត្រូវធ្លាក់ចូលទៅក្នុងភ្លើងសង្គ្រាម ក្នុងនាមកូនរបស់កាត់ចិត្តជាប្រជាពលរដ្ឋល្អ និងល្មើសគំនិតជឿលើការអប់រំអំពីទ្រឹស្តីសីលធម៌ទាំង១២ប្រការរបស់ជនបដិវត្តន៍មានដូចជា៖ ១) ស្រឡាញ់ គោរព ហើយបម្រើប្រជាជន កម្មករកសិករជាប់ជានិច្ច។ ២) នៅកន្លែងណា បម្រើប្រជាជននៅកន្លែងនោះឱ្យអស់ពីចិត្តថ្ងៃៗ។ ៣) មិនធ្វើអ្វីដែលប៉ះពាល់ដល់ប្រជាជនឱ្យសោះ ទោះជាមេសមួយដៃ ឬសម្លឹមួយម៉ាត់ក្តី។ ៤) បើមានការខុសឆ្គងអំពីប្រជាជន ត្រូវសុំទោសប្រជាជន បើមានធ្វើអ្វីឱ្យខូចខាតដល់ប្រជាជន ត្រូវសងប្រជាជនវិញ។ ៥) និយាយស្តី



ឡុង ឌី ហៅ អុល (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)

ដេកដើរ ឈរអង្គុយ ស៊ីចុក ស្លៀកពាក់ លេងសើច តាមសភាពប្រជាជន។ ៦) កុំប្រព្រឹត្តអ្វីដែលល្មើស នឹងស្ត្រីភេទឱ្យសោះ។ ៧) កុំដឹកស៊ីអ្វីដែលមានលក្ខណៈមិនបដិវត្តន៍ឱ្យសោះ។ ៨) កុំលេងល្បែងស៊ីសងឱ្យសោះ។ ៩) កុំប៉ះពាល់លុយកាក់រួម ទ្រព្យសម្បត្តិរួម ទោះជាប្រាក់ ១រៀលក្តីអង្ករ១កំប៉ុងឬថ្នាំមួយគ្រាប់ក្តី។ ១០) សុភាពរាបសារដាច់ខាតចំពោះប្រជាជន តែមានកំហឹងឆាប់រនេះជានិច្ចចំពោះខ្មាំង។ ១១) ស្រឡាញ់ ហើយធ្វើពលកម្មជានិច្ច។ និង១២) ប្រយុទ្ធនឹងខ្មាំង ប្រយុទ្ធនឹងទប់ស្កាត់ដោយអង្គអាចហើយ ហ៊ានធ្វើពលកម្មគ្រប់បែបយ៉ាង

ជូនប្រជាជនកម្ពុជា កសិករជនបក្ស ជនបដិវត្តន៍ ដោយឥតលក្ខខណ្ឌក្នុងគ្រប់កាលៈទេសៈ។ ដោយសារចំណុចយោសនា និងអប់រំល្អរបស់ប្រជាជនបដិវត្តន៍ ព្រមទាំងសេចក្តីស្រឡាញ់ចំពោះសម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ ទើបបានបង្កឱ្យកូនរបស់ ហុន កៀវ ដែលសុទ្ធតែជាអ្នករៀនសូត្រ ត្រូវធ្វើការលះបង់ជូនជាតិ ដើម្បីអាចមករស់នៅប្រទេសដែលមានសុខសន្តិភាព ឡើងវិញ។
បន្ទាប់ពីរបបខ្មែរក្រហមត្រូវបានដួលរលំ ហុន កៀវ នៅតែឆ្ងល់ និងមិនយល់ពីថ្នាក់ដឹកនាំនៃរបបកម្ពុជាប្រជា-

ធិបតេយ្យប្រកបដោយឥរិយាបថ ហេតុអ្វីមិនព្រមអនុវត្តតាមក្រឹត្យវិន័យសីលធម៌ទាំង១២ប្រការដែលខ្លួនបានបង្កើតឡើងហើយថែមទាំងផ្សព្វផ្សាយបង្រៀនយុទ្ធជនយុទ្ធនារីនិងកម្មាភិបាលបដិវត្តន៍គ្រប់ជាន់ថ្នាក់ឱ្យជ្រួតជ្រាប ចេះចាំស្ងាត់មាត់ ដើម្បីឈានទៅដល់ការកៀងករកម្លាំងប្រជាជននៅតាមមូលដ្ឋានឱ្យចូលរួមប្រយុទ្ធនឹងយកម្ដេចខ្មាំងដែលខ្លួនដាក់ទិសដៅ។ ការជ្រួតជ្រាប ចេះចាំអំពីទ្រឹស្តីសីលធម៌ទាំង១២ប្រការនេះទើបធ្វើឱ្យកូនៗរបស់គាត់ និងយុវជនជាច្រើនក្នុងប្រទេសសម្រេចចិត្តចូលរួមបម្រើចលនាបដិវត្តន៍ដោយស្ម័គ្រចិត្តរហូតការទ្រឱ្យកងទ័ពបដិវត្តន៍ទទួលបានជ័យជម្នះក្នុងថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥។ ប៉ុន្តែចុងក្រោយបង្កឱ្យមានការកាប់សម្លាប់កូនៗរបស់គាត់ និងប្រជាជនស្ថិតត្រង់ជាច្រើនបានទទួលរងការអត់ឃ្លាន ធ្វើការហួសកម្លាំង និងបាត់បង់ជីវិត។

ហុន កៀវ អាយុ៨៣ឆ្នាំ (ក្នុងឆ្នាំ២០០៤) កើតនៅស្រុកស្ទឹងត្រែង ខេត្តកំពង់ចាម។ សព្វថ្ងៃរស់នៅភូមិសំរោងឃុំក្រូចឆ្មារ ស្រុកក្រូចឆ្មារ ខេត្តកំពង់ចាម(ខេត្តត្បូងឃ្មុំ)។ កៀវ មានប្តីឈ្មោះ អ៊ុង វ៉ាន់ (ស្លាប់ ក្នុងឆ្នាំ២០០១) កើតនៅភូមិស្វាយឃ្លាង ឃុំស្វាយឃ្លាង ស្រុកក្រូចឆ្មារ ខេត្តកំពង់ចាម។ ក្រោយពីរៀបការហើយ កៀវមានកូនចំនួន៧ នាក់ក្នុងនោះមានកូនស្រីចំនួន២នាក់។ កូនៗរបស់ កៀវ បានបាត់ខ្លួន និងស្លាប់ចំនួន៤ នាក់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម។ ស្ថិតក្នុងវិយាបាលីសំរោងនិងរស់នៅជាមួយកូនស្រី ដែលមានជីវភាពខ្វះខាត កៀវ បាននិយាយរៀបរាប់ទៅកាន់បុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាដែលបាននាំយកឯកសារប្រវត្តិរូបអ្នកទោសជាប់ឃុំឃាំងមួយសន្លឹក ភ្ជាប់ដោយរូបថតកាត ដែលមានលេខ

សម្គាល់២៤២, ឈ្មោះ ឡុង ឌី ហៅអុល មានតួនាទីជាយោធាវរសេនាតូចកងពល៣១០ ដូចខាងក្រោម៖

ឡុង ឌី គឺជាកូនទី៥របស់ខ្ញុំ ដែលកើតក្នុងឆ្នាំម្សាញ់ កូនៗរបស់ខ្ញុំម្នាក់ៗសុទ្ធតែធ្លាប់រៀនចប់ត្រឹមថ្នាក់ទីបួមជាពិសេសកូនឈ្មោះ ឡុង ឌី នៅពេលដែលប្រឡងជាប់ទីបួមរួច ក៏ស្រាប់តែមានព្រឹត្តិការណ៍លោកសេនាប្រមុខលទ្ធផល ធ្វើរដ្ឋប្បហារទម្លាក់សម្ដេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ ចេញពីតំណែងប្រមុខរដ្ឋក្នុង ថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០។ ក្រោយមកប្រជាពលរដ្ឋក្នុងភូមិក៏ចលាចល រត់ឆ្លើឆ្លា និងអ្នកខ្លះទៀតបាន នាំគ្នាទៅធ្វើបាតុកម្មដើម្បីទាមទារឱ្យសម្ដេច ព្រះ នរោត្តម សីហនុ យាងមកប្រទេស និងទទួលកាន់តំណែងវិញ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក សាលារៀនក៏ត្រូវបិទទ្វារពីព្រោះគ្មានគ្រូមកបង្រៀនហេតុនេះ ឡុង ឌី ក៏ត្រូវឈប់រៀន។ បន្ទាប់ពីរដ្ឋប្បហារ១៨ មីនា ឆ្នាំ១៩៧០ កូនរបស់ខ្ញុំឈ្មោះ ជ្រុង ត្រូវជាបងប្រុសរបស់ ឡុង ឌី បានស្ម័គ្រចិត្តចូលរួមក្នុងចលនាបដិវត្តន៍នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧២ ឡុង ឌី ក៏ចេញពីផ្ទះដោយស្ម័គ្រចិត្តដើម្បីចូលទៅបម្រើចលនាបដិវត្តន៍ម្នាក់ទៀត។ ខ្ញុំមិនដឹងទេថា ឡុង ឌី ទៅតាមរយៈបងប្រុសឬយ៉ាងម៉េច ពីព្រោះខ្ញុំមិនសូវចាប់អារម្មណ៍លើបញ្ហាប្រទេសជាតិឡើយ។ កាលនោះ ឡុង ឌី និងយុវជនក្នុងភូមិជាច្រើននាក់ទៀត បាននាំគ្នាចេញទៅធ្វើកងទ័ពបដិវត្តន៍។ ខ្ញុំដឹងថាកូនខ្ញុំ ចេញពីផ្ទះ ពិតជាចូលទៅធ្វើកងទ័ពព្រោះកូនខ្ញុំចេសចង់ធ្វើតែកងទ័ពមួយមុខគត់។ ចាប់ពីនោះមក ខ្ញុំក៏លែងបានទទួលដំណឹងពីកូនផ្ទាល់ ត្រាន់តែបានឮពីអ្នកភូមិ ដែលប្រកបរបរដឹកអ្នកដំណើរចុះឡើងតាមផ្លូវទឹកថា ឡុង ឌី បានទៅធ្វើទាហានកងទ័ពដោះ ប្រចាំក្នុងតំបន់ព្រៃទទឹងស្រុកព្រៃឈរ។

បន្ទាប់ពីខ្មែរក្រហមទទួលបានជ័យជម្នះក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ឡុង ឌី បាននាំប្រពន្ធឈ្មោះ ប្រាសាវីន ហៅ លីន រស់នៅក្នុងភូមិស្ទឹង ឃុំទឹកធំ ស្រុកព្រៃឈរតំបន់៤១ ខេត្តកំពង់ចាម បានមកលេងផ្ទះ ព្រមទាំងមកមើលជីដូនឈឺ។ កាលនោះ ឡុង ឌី ធ្វើដំណើរមកដោយម៉ូតូពីក្រឡឹង ដោយមានអគ្គិរក្សម្នាក់មកតាមខ្លួន។ ស្នាក់នៅផ្ទះប្រាសាវីន ពេលពីរទៅ៤យប់ សភាពការណ៍ក្នុងភូមិមិនស្រួលព្រោះមានការចាប់ប្រធានភូមិនិងអ្នកភូមិមួយចំនួនទៀតយកទៅបាត់។ ហេតុនេះ ប្តីខ្ញុំក៏ដេញកូនឱ្យប្រញាប់ ឡើងទៅភ្នំពេញវិញ។ មិនបានប៉ុន្មានម្តាយរបស់ខ្ញុំក៏ស្លាប់ ឡុង ឌី ក៏បានមកផ្ទះម្តងទៀតក្នុងកំឡុងអត្តការចាត់តាំងឱ្យហូបបាយរួម។ ការមកលើកនេះ គឺជាពេលចុងក្រោយដែលខ្ញុំលែងទទួលបានដំណឹងពីកូនរហូតដល់កងទ័ពរណសិរ្សសាមគ្គីសង្រ្គោះជាតិកម្ពុជា សហការជាមួយកងទ័ពស្ម័គ្រចិត្តរៀនណាម បានវាយរំដោះ ប្រទេសកម្ពុជាពីទិសខាងកើត និងសង្រ្គោះប្រជាជនបានជាបន្តបន្ទាប់។

ក្រោយពីរបបខ្មែរក្រហមបានដួលរលំយុទ្ធជននិងយុទ្ធនារីជាច្រើនក្នុងភូមិបានត្រឡប់មកជួបជុំក្រុមគ្រួសារវិញ។ ឃើញដូច្នេះ ខ្ញុំកាន់តែលែងមានសង្ឃឹមថាកូនរបស់ខ្ញុំនៅរស់រានមានជីវិត។ ខ្ញុំពិតជាខឹង ព្រោះកូនរបស់ខ្ញុំណាស់ជាពិសេសនៅពេលឃើញមិត្តភក្តិរបស់កូនខ្ញុំដែលធ្លាប់បាត់ខ្លួនទៅដែរ ហើយនៅរស់រានមានជីវិតត្រឡប់មកកាន់ផ្ទះសម្បែងវិញក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន។ ដោយការនឹករឭកខ្លាំងពេក ខ្ញុំមានតែនឹកក្នុងចិត្តថា «ព្រះពុទ្ធនៅតែចូលនិព្វានកាលៈទេសៈស្រុកទេសវាត្រូវបត់បែន» ហេតុនេះមានតែធ្វើម្ហូបអាហារ និងទិសហៅព្រលឹងកូនឱ្យមកសេពសោយ។

រូបក្របមុខនិង រូបក្របក្រោយ៖
 ស្ថានភាពជីវិតនៅក្នុងសង្គមខ្មែរនៅតាមបណ្តោយព្រំដែនជាប់នឹងប្រទេសថៃ នៅទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០។
 (បណ្ណសារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា)



បង្ហាញបណ្ណាល័យឯកសារកម្ពុជា ៖ ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ

ផ្ទះលេខ១១ ផ្លូវលេខ២៥ សង្កាត់បឹងកក់ ខណ្ឌដូនពេញ រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ទូរសព្ទ៖ (៨៥៥) ៧៨ ៦៩៨ ៣៣៣

DC-Cam/PIR: #11 • Street 256 • Sangkat Chaktomuk • Khan Daun Penh • Phnom Penh • Cambodia 1110

Tel: (855) 23 211 875 • dccam@online.com.kh • www.dccam.org

A magazine of the Documentation Center of Cambodia: Searching for the Truth • Issue 309, September 2025
 Licensed by the Ministry of Information of the Kingdom of Cambodia, Prakas No. 375 P.M. PRA. KA, 30 October 2018.